

Verzelfstandiging onder starters

Onderzoeksrapport

Veldkamp, C. studentnr.000355365
Hanze Hogeschool Groningen,
Opleiding: Sociaal Juridische Dienstverlening

2014

Begeleider organisatie:

Janneke de Lange, Hoofd Zelfstandigen en
Kwaliteit

Tjallien Lageveen

Afstudeerdocent opleiding:

Margreet Beumer

Duurzame verzelfstandiging onder starters

Afdeling Zelfstandigen SOZawe Groningen

Onderzoeksrapport

Naam: Charlotte Veldkamp

Datum 25 augustus 2014

Opleiding: Sociaal Juridische Dienstverlening, Hanze Hogeschool Groningen

Docent onderzoeksvoorstel Pascal Kamphuis

Docent afstudeeronderzoek Margreet Beumer

Organisatie: Afdeling Zelfstandigen, SOZawe Groningen.

Harm Buitenplein 1 9723 ZR Groningen

Praktijk Begeleider Tjallien Lageveen

Opdrachtgever Janneke de Lange, Hoofd Zelfstandigen en Kwaliteit

SAMENVATTING

Afdeling Zelfstandigen voert het Bbz 2004 uit binnen de gemeente Groningen. Het afdelingshoofd had opdracht gegeven tot een onderzoek naar de lange termijn resultaten van de inzet van het Bbz onder beginnende zelfstandigen. Concrete aanleiding was de onduidelijkheid of het beoogde doel van de inzet van het Bbz (Duurzame economische zelfstandigheid bij cliënten dankzij het Bbz.)behaald werd.

Het werd een onderzoek naar een selectie van 124 starters die tussen 2008-2010 zijn gestart met een onderneming in het Bbz. Van hen is de mate van duurzame verzelfstandiging onderzocht. Het beoogde doel is deels behaald, dit beschrijvend onderzoek heeft een eerste beeld gegeven van de resultaten. Het dient als vooronderzoek voor een later uit te voeren effectmeting.

De centrale onderzoeksvraag was als volgt: In welke mate is er bij de doelgroep (*starters bij afdeling zelfstandigen gemeente Groningen die tussen 2008-2010 een traject in het kader van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen succesvol heeft afgerond*) sprake van duurzame verzelfstandiging in 2013?

De hoofdvraag werd opgesplitst in 3 deelvragen. De gebruikte onderzoeksmethoden waren; 1)Steekproef 2)dossier onderzoek 3) controle & aanvulling van Bureau onderzoek; 4)interviews consulenten; 5) interviews starters.

Conclusie: Beantwoording van de centrale onderzoeksvraag;

- De grootste groep is op de peildatum **3-3,5 jaar** uitgestroomd. Dit zegt **niet** alles over het succes omdat de meting ook ongeveer een tijdsperiode van 3 jaar (2010) tot maximaal 5 jaar (2008) betrof. Pas over een aantal jaren is vast te stellen hoe lang deze doelgroep uiteindelijk uitgestroomd blijft op de lange termijn.
- In **77%** (96 van 124) van de gevallen is er sprake (geweest) van **duurzame** uitstroom.
- In **48%** (59) tot maximaal **61%** (75) van de gevallen is er sprake (geweest) van **duurzame verzelfstandiging**;

Rol Theoretisch kader

Er vond geen analyse plaats tussen theorie en praktijk. Het theoretisch kader heeft als achtergrondhoofdstuk gediend ter verbreding van het onderwerp. Bronnen waren o.a. 2 artikelen in PS Documenta, namelijk nummer 15 en nummer 17, jurisprudentie en een onderzoeksrapport van Ecroys. De belangrijkste uitkomsten uit het theoretisch kader waren dat er geen onderzoek was dat direct vergeleken kan worden met dit praktijkonderzoek.

Aanbevelingen voor de organisatie;

Er waren 6 knelpunten geconstateerd in de onderzoeksresultaten die betrekking hadden op een minder accurate onderzoek selectie vooraf aan het onderzoek of gebrek aan gegevens tijdens het onderzoek. De aanbevelingen hadden allen betrekking op een andere registratie dan wel aanvullende registratie van gegevens van cliënten die als starters werden aangemerkt.

VOORWOORD

Dit onderzoek is tot stand gekomen door de Hanze Hogeschool en SOZawe Groningen afdeling Zelfstandigen. Via de opleiding kreeg ik te horen dat Afdeling Zelfstandigen op zoek was naar een student van een economische of juridische opleiding die het verloop van starters voor hen wilden onderzoeken. Begin 2012 heeft een eerste kennismakingsgesprek plaatsgevonden tussen mij en toenmalig hoofd van de afdeling, Henk Korblet. Eind 2012/begin 2013 is het tot een concreet onderzoeksvoorstel gekomen en is het onderzoek uitgevoerd en nu is het onderzoeksrapport afgerond. Ik zou graag de volgende mensen willen bedanken, zonder hen was dit onderzoek niet mogelijk geweest. Alle medewerkers van team Zelfstandigen, bij wie ik op locatie dit onderzoek heb uitgevoerd, die ik heb mogen interviewen en die mij de dagelijkse praktijk hebben laten zien. Janneke de Lange, hoofd van de afdeling en opdrachtgever. Tjallien Lageveen, de medewerker die mij begeleid heeft bij het praktijkonderzoek en met haar kennis van de organisatie mij wist te verwijzen naar de juiste afdelingen voor informatie. De (voormalig) cliënten die ik heb mogen interviewen voor de enquête. En tot slot de docenten van de opleiding die mij begeleid hebben; Pascal Kamphuis en Margreet Beumer.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	blz. 3
1. Inleiding	blz. 6
2. Methodologische verantwoording	blz. 9
2.1 Algemeen	blz. 9
2.2 Methode per deelvraag	blz. 13
3. Theoretisch kader	blz. 16
3.1 Inleidend	blz. 16
3.2 Functie van het Bbz 2004	blz. 16
3.3 De verhouding tussen algemene bijstand en bijstand voor zelfstandigen	blz. 17
3.4 Duurzame verzelfstandiging in de literatuur	blz. 22
3.5 Afsluiting	blz. 24
4. Onderzoekresultaten	blz. 25
4.1 inleidend	blz. 25
4.2 Deelvraag I	blz. 26
(1) Inschrijving in handelsregister op 1 april 2013	blz. 27
(2) Inkomstenbron op 1 april 2013	blz. 27
(3) De bestaansduur van ondernemingen	blz. 31
4.3 Deelvraag II	blz. 33
(1) Uitkeringsonafhankelijkheid periode einde bbz-peildatum	blz. 33
(2) Het verloop van de inkomstenbron van alle starters	blz. 35
4.4 Deelvraag III	blz. 38
(1) De uitstroomduur en de mate van duurzame uitstroom	blz. 38
(2) 2e uitstroom	blz. 39
(3) duurzame uitstroom en zelfstandig ondernemerschap	blz. 41
5. Conclusie	blz. 44
6. Aanbevelingen	blz. 45
i. Begrippenlijst	blz. 47
ii. Bronnenlijst	blz. 51
iii. Bijlages	blz. 58

1. INLEIDING

Dit onderzoek gaat over beginnende zelfstandigen die geholpen zijn door gemeente Groningen. Vanuit het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004 (afgekort Bbz 2004) heeft de gemeente de mogelijkheid om beginnende zelfstandigen hulp te bieden die bestaat uit financiële ondersteuning en eventuele begeleiding. Het beoogde doel van de gemeente is om op deze manier langdurige economische zelfstandigheid te creëren bij deze doelgroep zelfstandigen.

De afdeling Zelfstandigen die het Bbz uitvoert, verliest het zicht op deze cliëntengroep zodra dossiers gesloten zijn. Het is daarom onduidelijk of het beoogde doel ook behaald wordt. Het hoofd van afdeling Zelfstandigen heeft daarom opdracht gegeven tot een onderzoek naar de lange termijn resultaten bij beginnende zelfstandigen. Dit onderzoek wordt toegespitst op duurzame verzelfstandiging.

Wat is duurzame verzelfstandiging? Binnen de WWB is er sprake van 'duurzame uitstroom' als cliënten minimaal een half jaar niet meer afhankelijk zijn van een uitkering. In dit onderzoek gaat het specifiek om zelfstandige beroepsuitoefening en ligt de nadruk op de vraag of cliënten met hun eigen onderneming langdurig in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien en hun onderneming kunnen voortzetten. Hierdoor de term 'duurzame verzelfstandiging'.

In dit onderzoek is de mate van duurzame verzelfstandiging vastgesteld in aantallen en duur, zonder dat het een verklarend onderzoek is. Afdelingen zelfstandigen wil deze gegevens uiteindelijk gebruiken als input voor een effectmeting naar hun eigen beleid en de begeleidingstrajecten binnen het Bbz, met als oogpunt het verhogen van de duurzame verzelfstandiging. De verzameling van de gegevens van dit onderzoek dienen als input hiervoor. Dit onderzoek kan worden beschouwd als een **vooronderzoek van een effectmeting**.

Selectie

In het onderzoek is als eerste een selectie van beginnende zelfstandigen gemaakt om te onderzoeken. Het gaat om zelfstandigen die aangemerkt worden als starter¹ in het Bbz, wie tussen 2008- 2010 gebruik hebben gemaakt van het Bbz van gemeente Groningen en deze succesvol hebben afgerond en dus zijn gestart met een levensvatbare onderneming. Dit is een selectie van 124 starters.

De centrale onderzoeksvraag is als volgt;

¹ In het Bbz zijn de volgende doelgroepen* ondernemers te onderscheiden**:

— *Starter***;*

Over deze doelgroep gaat dit onderzoek.

— *Gevestigd ondernemers;*

— *Arbeidsongeschikte ondernemers;*

— *Oudere gevestigde ondernemers vanaf 55 jaar;*

— *Ondernemers die hun onderneming binnen 12 maanden beëindigen.*

*Voor meer toelichting over de voorzieningen voor andere doelgroepen, zie bijlage nummer 4

** Allen terug te vinden in artikel 1 sub b jo. Artikel 2 lid 1 onder respectievelijk a t/m e Bbz 2004

*** De definitie starter volgens het Bbz 2004 met alle daarbij horende verplichtingen zijn terug te lezen in bijlage nummer 2.

Duurzame verzelfstandiging

In welke mate is er bij de doelgroep (*starters bij afdeling zelfstandigen gemeente Groningen die tussen 2008-2010 een traject in het kader van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen succesvol heeft afgerond*) sprake van duurzame verzelfstandiging in 2013?

Om zo zorgvuldig mogelijk de mate van duurzame verzelfstandiging van deze 124 starters weer te geven is de centrale onderzoeksvraag opgesplitst in drie deelvragen. In deze deelvragen wordt data verzameld over de selectie van 124 starters. Alle deelvragen zijn dus gericht op de uitvoering van een praktijkonderzoek binnen gemeente Groningen.

De methoden voor dataverzameling zijn als volgt geweest: Steekproef van de doelgroep beginnende zelfstandigen; dossier onderzoek (papier & digitaal); controle & aanvulling Bureau onderzoek; interviews consultants (de uitvoerders); interviews starters. Als peildatum is 1 april 2013 vastgehouden. Rond deze datum zijn alle gegevens verzameld.

Deelvraag I: Wat is de inkomstenbron van de ondernemingen (actief en niet-actief) die op 1 april 2013 nog bij de KvK staan ingeschreven en wat is de bestaansduur van de onderneming?

Deelvraag II: Wat is de inkomstenbron geweest van de starters over de hele periode einde Bbz - 1 april 2013?

Deelvraag III: Wat is de mate van duurzame uitstroom na einde traject opgesplitst naar inkomstenbron?

Deelvraag I gaat over het heden van de starters, deelvraag 2 gaat over duurzame uitstroom. Deelvraag 3 gaat over de mate van de duurzame uitstroom en de koppeling met zelfstandig ondernemerschap. De deelvragen worden in stappen beantwoord. In iedere deelvraag wordt antwoord gegeven hoe eventuele factoren geïnterpreteerd moeten worden om een realistisch beeld te krijgen van de uitvoeringspraktijk. Vanuit Excel zijn berekeningen en draai tabellen uitgevoerd. De onderzoeksresultaten worden gepresenteerd aan de hand van grafieken.

Met de data verzameling van alle drie de deelvragen kan uiteindelijk de hoofdvraag beantwoordt worden. Deze wordt beantwoordt in de conclusie. Als laatst wordt in de aanbevelingen aanwijzingen voor de organisatie gegeven over het vergemakkelijken van een toekomstig onderzoek.

Rol theoretisch kader

Het theoretisch kader dient als achtergrondhoofdstuk om een verbreding van het onderwerp te geven. Alle deelvragen richten zich op het praktijkonderzoek. Hierdoor zal het hoofdstukverloop afwijken van andere afstudeeronderzoeken binnen de opleiding. Het belangrijkste verschil is dat er in dit rapport geen analyse plaatsvindt tussen theorie en praktijk, omdat de aard van dit onderzoek dit niet toe laat. In plaats van analyse wordt de verzamelde data geïnterpreteerd en gepresenteerd.

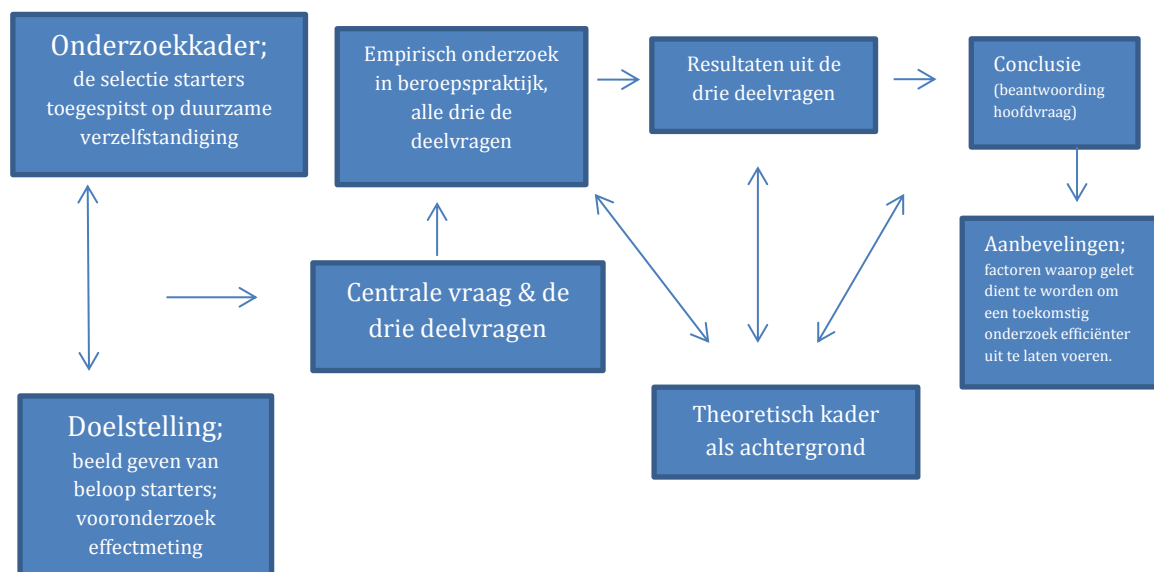
Afbakening

Dit onderzoek wordt toegespitst op de mate van duurzame verzelfstandiging. De selectie starters is gevolgd om de mate van duurzame verzelfstandiging op de lange termijn vast

te stellen. De periode waarin de selectie is gevolgd is het moment van uitstroom uit het Bbz tot aan 1 april 2013. Dit is een **beschrijvend praktijkonderzoek**.

Dit onderzoek is nadrukkelijk geen verklarend onderzoek en ook geen effectiviteitsmeting. In dit rapport is niet onderzocht of het Bbz beleid van de gemeente Groningen leidt tot duurzame verzelfstandiging en ook niet hoe effectief de trajecten van de gemeente Groningen zijn in het realiseren van duurzame verzelfstandiging. Er kan dus niet gesproken worden een regulatieve cyclus of een empirische cyclus binnen dit onderzoek.

4) facultatief: schematische weergave van het onderzoeksmodel

Opbouw onderzoeksrapport

De opbouw van dit onderzoeksrapport is als volgt; Na deze inleiding volgt hoofdstuk 2, methodologische verantwoording. In 2.1 worden de toegepaste onderzoeksmethodes besproken. In 2.2 wordt de inhoud en aanpak van iedere deelvraag uitgelegd. Daarna volgt het theoretisch kader in hoofdstuk 3. Dit is een verdiepend juridisch achtergrondhoofdstuk over het Bbz 2004. In hoofdstuk 4 worden de drie deelvragen achtereenvolgens in paragraaf 4.2, 4.3 en 4.4 beantwoord. In hoofdstuk 5 volgt dan de eindconclusie waarin de hoofdvraag beantwoordt wordt. In hoofdstuk 6 staan de aanbevelingen. Het naslagwerk staat achteraan onderverdeeld bij i, ii en iii. Bij i is een begrippenlijst. Bij ii worden de bronverwijzingen in de voetnoten uitgewerkt. Bij iii staan de bijlages waaronder een uitwerking van onderzochte jurisprudentie en de vragenlijst van de telefonische enquête en het onderzoeksmodel.

2. METHODOLOGISCHE VERANTWOORDING

2.1 ALGEMEEN

Voor het onderzoek naar duurzame verzelfstandiging onder de starters van de gemeente Groningen zijn de volgende zes onderzoeksmethodes uitgevoerd;

2.1.1 Het theoretisch kader

Methode 1; literatuuronderzoek

Voor het theoretisch kader is gebruik gemaakt van de onderzoeksmethode literatuuronderzoek. Het theoretisch kader dient aanvullend op, en ondersteunend aan het praktijkonderzoek te zijn. Het theoretisch kader van dit onderzoek is te beschouwen als een verbreding van dit onderwerp. De bedoeling is om een breder algemeen beeld te krijgen van het Bbz op rijksniveau, om vervolgens in het praktijkgedeelte de focus te richten op gemeentelijk niveau. Een aandachtspunt bij het literatuuronderzoek was om de opgedane praktijkkennis door mijn aanwezigheid op de afdeling, gescheiden te houden van het onderzoek.

De volgende punten zijn onderzocht;

1. functie van het Bbz:

Bron onderzoeksobject is het Gemeentelijk handboek “*Haal meer uit het Bbz, meer rendement voor gemeenten bij de uitvoering van het Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen 2004.*” Den Haag, mei 2012 en P.G. Mantel², “Verhouding tussen de WWB en het Bbz2004”, in PS Documenta³, 2012, nummer 17.

Manier van raadplegen: De bronnen dienden als achtergrondinformatie om kernachtig de belangrijkste pijlers van het Bbz 2004 samen te kunnen vatten.

Betrouwbaarheid & variëteit: De betrouwbaarheid van het gemeentelijk handboek is hoog, het is in opdracht van de rijksoverheid gepubliceerd en verstrekt onder gemeentes. PS Documenta is een vakblad (zie voetnoot 3) en het artikel uit PS Documenta van P.G. Mantel is op expertiseniveau geschreven. (zie voetnoot 2) en acht ik daarom betrouwbaar.

2. De verhouding tussen het Bbz en de WWB:

Bron onderzoeksobject: De hoofdbron hiervan zijn twee artikelen gepubliceerd in 2012 in PS Documenta⁴: P.G. Mantel, “Verhouding tussen de WWB en het Bbz2004”, in nummer 17 en S. Brakel, “Uitleg van het begrip zelfstandige in artikel 1 onderdeel b Bbz 2004”, in nummer 15⁵ Daarnaast een soortgelijk artikel online⁶ uit 2012.

² Dhr. mr. Pieter Gijsbert Mantel was ten tijde van het artikel masterclass professional bij Calco in Maarsse en gedetacheerd bij de Sociale Verzekeringsbank.

³ PS Documenta is een vakblad die achtergrondinformatie biedt over de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van sociale verzekeringen, sociale voorzieningen en arbeidsrecht. Dit blad verschijnt een wisselend aantal keer per jaar in boekvorm. Vindplaats: Juridische bibliotheek RUG.

⁴ Vindplaats: juridische bibliotheek van de RUG.

⁵ Dhr. Mr. Sacha Brakel was ten tijde van het artikel senior juridisch vak redacteur bij Schulinc.

Manier van raadplegen: De artikelen in PS Documenta dienden als leidraad. Deze publicaties vereisten een zekere voorkennis. Daarom is besloten zelf onderzoek te doen naar de geschiedenis door bronnen te gebruiken uit de artikelen. Dit bestond uit boeken, internetbronnen, wetsontwerpen en jurisprudentie. Het onderzoek bestaat uit 2 delen 1) de wetgeschiedenis en 2) de belangrijkste verschillen tussen de WWB en Bbz 2004.

De wetsgeschiedenis is bedoeld om aan te tonen dat de algemene bijstand en de bijstand voor zelfstandigen verwant zijn, hoe wisselend de verhouding tussen algemene bijstand en de zelfstandigenregeling is geweest en wat voor gevolgen dit heeft voor de uitvoering in het heden. Er is geen opsomming van alle zelfstandigenregelingen die hebben bestaan omdat dit de leesbaarheid van het stuk niet ten goede komt. De drie belangrijkste uitspraken worden uitgewerkt in bijlage nummer 1 bij iii, met als doel om het stuk te illustreren en het voor de lezer te verduidelijken.

De bespreking van de belangrijkste verschillen tussen de WWB en Bbz 2004 is ter ondersteuning van het praktijkonderzoek. Het onderbouwt bepaalde kenmerkende eigenschappen van het Bbz. De verschillen verklaren waarom in dit onderzoek wordt gekeken naar de mate van duurzame verzelfstandiging in plaats van enkel duurzame uitstroom. Een bepaling uit het Bbz 2004 wordt als voorbeeld gebruikt om de verschillen tussen de WWB en Bbz 2004 te onderstrepen en toont aan dat de knelpunten die naar voren kwamen uit de wetsgeschiedenis nog steeds actueel zijn.

Betrouwbaarheid & variëteit: Het artikel van P.G. Mantel uit PS Documenta is al behandeld bij 1. Het andere artikel uit PS Documenta is geschreven door S. Brakel. Ook dit artikel is op expertise niveau geschreven (zie voetnoot 3 en 5) en acht ik daarom betrouwbaar. Er is besloten zelf onderzoek te doen naar de geschiedenis van de zelfstandigenregeling door bronnen uit de 2 artikelen te gebruiken. Dit verhoogt de variëteit van de gebruikte bronnen aanzienlijk.

3. Duurzame verzelfstandiging in de literatuur:

Bron onderzoekobject: Onderzoeksrapport 'Bbz 2004: uit het startblok'.⁷

Manier van raadplegen: Onderzocht is of er bronnen zijn die direct gebruikt kunnen worden in het praktijkonderzoek. In dit gedeelte wordt duidelijk gemaakt waarom de resultaten van Ecroys over de uitstroom en duurzame uitstroom niet vergelijkbaar zijn met het praktijkonderzoek bij de gemeente Groningen.

Betrouwbaarheid & variëteit: Dit onderzoek heeft een hoge betrouwbaarheid. Er is gebruikt gemaakt van CBS statistieken en dit onderzoek is in opdracht van de rijksoverheid uitgevoerd.

2.1.2 Het praktijkonderzoek

Naast het theoretisch kader is het praktijkgedeelte van het onderzoek uitgevoerd. Dit gedeelte nam de meeste tijd in beslag en dit is het grootste gedeelte van het onderzoek. Het stond mij vrij om een eigen aanpak te kiezen en zelf het besluit te nemen welke informatie relevant was. Er was van tevoren geen concreet plan van aanpak vanuit de

⁶ Web artikel 'Wanneer ben je afhankelijk van het zelfstandig bedrijf of beroep' auteur mr. Sacha Brakel, 24 augustus 2012; <http://www.kluwerschulinc.nl/opinie/schulinc-nl/het-begrip-zelfstandige.12827.lynkx>

⁷ Dr. M. van der Ende, e.a., Bbz 2004: uit het startblok. Eindrapport, Rotterdam april 2011/ ECORYS Nederland BV. Opdrachtgever: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

opdrachtgever over hoe deze starters onderzocht zouden worden. Er zijn vijf onderzoeksmethoden gebruikt om de starters te volgen en een totaalbeeld te krijgen. Deze methodes worden hieronder beschreven;

Methode 1: Steekproef

De afdeling Zelfstandigen heeft een selectie gemaakt van cliënten die tussen 2008 en 2010 een Bbz startersvoorziening hebben gekregen. De selectie kan beschouwd worden als een **steekproef**. Het is een lijst geworden van **124 cliënten** die als starters konden worden aangemerkt. De steekproef heeft ervoor gezorgd dat er variëteit is in de onderzochte doelgroep. Het nadeel van deze methode was dat de begindatum en einddatum van de onderzochte ondernemingen onderling nogal kon verschillen. Hier wordt later op teruggekomen. De bedoeling was deze groep te volgen vanaf de uitstroom uit het Bbz tot aan peildatum 1 april 2013 om een beeld te krijgen van het verloop van hun zelfstandig ondernemerschap om zo de mate van duurzame verzelfstandiging vast te stellen.

Methode 2: Dossieronderzoek

De volgende stap was dossieronderzoek. Afdeling Zelfstandigen kon de volgende bronnen beschikbaar maken: Inzage in klantdossier zowel digitaal als op papier, de opvraagssystemen van de gemeente over inkomstengegevens en de Kamer van Koophandel. Hierbij kon zelfstandig gewerkt worden. Er was geen extra scholing nodig. Deze bronnen kunnen als uiterst betrouwbaar worden beschouwd. De volgende dossierinformatie werd verzameld:

- Contactgegevens om zo nodig de cliënt te interviewen;
- Gegevens over de onderneming om vast te stellen om wat voor soort onderneming het gaat, hoe lang deze bestaat en of deze nog ingeschreven staat in het handelsregister;
- Gegevens over de inkomstenbronnen, waarbij het wel of niet ontvangen van een uitkering het belangrijkste gegeven is.

Voor het dossieronderzoek zijn alle gegevens handmatig opgevraagd, uitgeprint en gedocumenteerd en uiteindelijk geanalyseerd in een Excel bestand. Er is geprobeerd om van iedere starter zoveel mogelijk informatie te verzamelen om een totaalplaatje te kunnen krijgen van het verdere verloop als ondernemer na het Bbz. Door de handmatige invoering in Excel is deze methode foutgevoelig. Dit lost de volgende onderzoeksmethode op;

Methode 3: Controle & aanvulling

Vervolgens was het mogelijk om een controle en aanvulling van het dossieronderzoek uit te voeren met behulp van een document aangeleverd door afdeling Onderzoek. Halverwege het praktijkonderzoek ging bureau Onderzoek van de gemeente Groningen een soortgelijk onderzoek uitvoeren onder een selectie cliënten. Zij hadden een computersysteem met een automatische koppeling met het handelsregister. De handmatig ingevoerde gegevens over de eigenschappen van de onderneming (te denken valt aan; KvK inschrijfnummer, naam van de onderneming, startdatum onderneming,

eventuele einddatum onderneming, aantal medewerkers) konden gecontroleerd worden, wat de betrouwbaarheid van de ingevoerde gegevens vergrootte.

Methode 4: Interviews van de consulenten

De volgende onderzoeksmethode was het interviewen van de consulenten van afdeling Zelfstandigen. De individuele interviews bestonden voornamelijk uit feiten en controle vragen en waren hoofdzakelijk gestructureerde interviews. Deze methode is gebruikt om de benodigde ontbrekende gegevens te achterhalen die niet door middel van dossieronderzoek of met behulp van Bureau Onderzoek verkregen konden worden, maar die wel noodzakelijk waren voor het onderzoek naar de mate van duurzame verzelfstandiging. Deze methode hielp om meer inzicht te krijgen in de gegevens van het dossieronderzoek, omdat de consulenten de rapportages hebben opgesteld. Ook kon deze methode extra informatie opleveren. Niet alles werd gerapporteerd en soms had een cliënt zich nog recent gemeld bij een consulent waardoor deze op de hoogte was van nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast heeft er een semi gestructureerd groepsinterview plaatsgevonden aan het begin van het onderzoek. Dit interview zorgde voor een completer plaatje van de uitvoeringspraktijk van het Bbz 2004. Om de praktijk van de uitvoering van het Bbz 2004 verder in beeld te krijgen is er gewerkt op locatie. Omdat het onderzoek op locatie is gedaan, was het contact met de consulenten laagdrempelig waardoor het makkelijk was om zaken te vragen. De verworven praktijkkennis hielp weer bij het analyseren van de onderzoeksresultaten.

Methode 5: De telefonische enquête

De laatste onderzoeksmethode die is gebruikt was een telefonische enquête onder de cliënten van de steekproef. Deze methode is gebruikt om de laatste benodigde gegevens te achterhalen voor het praktijkonderdeel. De vragen werden als open vragen aan de cliënten gesteld. Door het antwoordformulier multiple choice te maken kon snel worden aangekruist welk antwoord van toepassing was. Van de 124 cliënten was het bij 76 cliënten nodig om nader onderzoek te verrichten door contact op te nemen met de cliënt. Naast het aanvullen van de gegevens voor het praktijkonderzoek hadden de interviews nog een functie: het zorgde voor een completer plaatje van de uitvoeringspraktijk van het Bbz 2004 doordat het inzicht gaf in de belevingskant van de cliënten. De belevingskant was niet relevant wat betreft de verzameling van de feiten maar gaf soms wel meer inzicht waarom trajecten op een bepaalde manier zijn gelopen en welke keuzes een cliënt heeft gemaakt. In bijlages iii bij nummer 6 staat de telefonische enquête die als eerste via de telefoon is uitgevoerd. Aan starters is deze enquête gemaild indien zij telefonisch niet bereikbaar waren.

De registratie van alle verzamelde gegevens is uitgevoerd in Excel. In de loop van het onderzoek zijn zoveel mogelijk ontbrekende gegevens ingevuld. Vanuit dit programma konden de onderzoeksresultaten overzichtelijk worden verwerkt.

2.2 METHODE PER DEELVRAAG

2.2.1 INLEIDEND

Bij methode per deelvraag worden de drie deelvragen toegelicht. In dit gedeelte wordt duidelijk gemaakt welke aanpak is gekozen per deelvraag. Het onderzoek bestaat uit de volgende drie deelvragen;

Deelvraag I: Wat is de inkomstenbron van de ondernemingen (actief en niet-actief) die op 1 april 2013 nog bij de KvK staan ingeschreven en wat is de bestaansduur van de onderneming?

Deelvraag II: Wat is de inkomstenbron geweest van de starters over de hele periode einde Bbz - 1 april 2013?

Deelvraag III: Wat is de mate van duurzame uitstroom na einde traject opgesplitst naar inkomstenbron?

De uitvoering wordt per stap beschreven en worden de methodes toegelicht. In hoofdstuk 4 wordt beschreven welke stappen allemaal genomen moeten worden om de volledige deelvraag te kunnen beantwoorden en worden de onderzoeksresultaten weergegeven.

2.2.2 DEELVRAAG I

WAT IS DE INKOMSTENBRON VAN DE ONDERNEMINGEN (ACTIEF EN NIET-ACTIEF) DIE OP 1 APRIL 2013 NOG BIJ DE KVK STAAN INGESCHREVEN EN WAT IS DE BESTAANSDUUR VAN DE ONDERNEMING?

Uitvoering Stap 1:

De onderzoeksmethode bij deze stap is dossieronderzoek en controle van Bureau Onderzoek. Met het dossieronderzoek werden de KvK nummers en andere relevante ondernemingsgegevens van de starters achterhaald. De gemeente heeft de KvK nummers niet vastgelegd waardoor deze handmatig opgevraagd moesten worden. 122 van de 124 KvK registraties zijn achterhaald. Bureau Onderzoek was bereid de KvK gegevens te controleren. Bureau Onderzoek kon 99 van de 124 starters opvragen. Alle gevonden KvK nummers bleken overeen te komen met de gegevens van Bureau Onderzoek.

Uitvoering stap 2:

Deze stap kent drie onderzoeksmethodes. Als eerste dossieronderzoek, vervolgens interviews met consultants en als laatste interviews met starters. Dossieronderzoek is toegepast om inkomstengegevens van uitkeringen en loondienst te achterhalen. Andere soorten inkomsten zijn verkregen door middel van interviews.

Uitvoering Stap 3

Hierbij werden vier onderzoeksmethodes gebruikt. Dossieronderzoek, controle door bureau Onderzoek, interviews van consulenten, interviews van starters. Stap 3 was in deze deelvraag de lastigste stap. Beëindigingsdata moesten handmatig opgezocht worden in de rapportages van de consulenten van zelfstandigen. Bureau onderzoek heeft een controlerende functie gehad. In totaal kon bureau Onderzoek 46 einddata achterhalen, wat het onderzoek betrouwbaarder maakte. Het was de bedoeling om door interviews met starters meer data te achterhalen. Echter, de meeste starters wisten niet meer wanneer de beëindigingsdatum was geweest. Slechts bij enkelen konden deze data bevestigd worden.

Tot zover de methode voor de beantwoording van deelvraag I. Nu wordt overgegaan op deelvraag II.

2.2.3 DEELVRAAG II

WAT IS DE INKOMSTENBRON GEWEEST VAN DE STARTERS OVER DE HELE PERIODE EINDE BBZ - 1 APRIL 2013?

Uitvoering stap 1

Bij deze stap zijn drie onderzoeksmethodes gebruikt. Dossieronderzoek, interviews met consulenten en vervolgens interviews met starters. Dossieronderzoek is gebruikt om de Bbz verstrekking periode van iedere starters vast te stellen. Soms moest de verstrekking periode handmatig gecorrigeerd worden met een periode voor 2008 of een periode na 2010. De methode dossieronderzoek is ook gebruikt voor het vaststellen van de inkomstenbron; inkomsten uit loondienst en inkomsten uit uitkeringen konden nagekeken worden. Andere inkomstenbronnen (zoals vermogen, lage bestaanskosten, onderhouden door een partner of derde e.d.) konden alleen achterhaald worden door middel van interviews met consulenten en/of de starters.

Uitvoering stap 2: Het verloop van de inkomstenbron van alle starters.

Net als bij stap 1 zijn hier dezelfde drie onderzoeksmethodes gebruikt voor het achterhalen van de inkomstenbron op 1 april 2013. De inkomstenbron van 1 april 2013 worden vergeleken met het resultaat van stap 1a. Vastgesteld wordt of er op de peildatum meer of minder starters in een uitkering zitten. Aan de hand daarvan wordt een tabel opgesteld (In bijlage nummer 5 bij iii) van het inkomstenbronverloop. Hierbij zijn twee peil punten gekozen: Het moment na einde Bbz dat de inkomstenbron veranderde, (bijvoorbeeld door terugval op een uitkering of start van een nieuwe onderneming) en de peildatum 1 april 2013. Hier is een tabel uitgekomen die schetst hoe veranderlijk de inkomstenbron voor de starters is geweest. Dit geeft een schets van het verloop van de uitkeringsonafhankelijkheid wat weer relevant is voor de duurzame uitstroom en duurzame verzelfstandiging in de volgende deelvraag.

WAT IS DE MATE VAN DUURZAME UITSTROOM NA EINDE TRAJECT OPGESPLITST NAAR INKOMSTENBRON?

Uitvoering stap 1

De uitstroomduur is berekend door de periode ‘einde van Bbz’ en ‘start eerstvolgende uitkering’ van iedere starter handmatig in te vullen en vervolgens het verschil tussen deze twee data te berekenen. Was er helemaal geen terugval op een uitkering, dan is de periode tussen ‘einde bbz’ en ‘peildatum 1 april 2013’ berekend. De berekening is uitgevoerd in Excel en is berekend in maanden. Vervolgens zijn er groepen gemaakt van steeds een half jaar. 0 tot 6 maanden, 6 tot 12 maanden enzovoort. De groep 0 tot 6 maanden is de groep waarbij geen sprake is van duurzame uitstroom, zij zijn binnen een half jaar weer teruggevallen op een uitkering.

Uitvoering stap 2

Het uitrekenen van alle uitstroomperiodes is gedaan door na te gaan of na terugval op een uitkering er weer sprake is geweest van uitstroom vóór de peildatum van 1 april 2013. Zo ja, dan zal berekend moeten worden voor welke duur dit is. Deze duur zal opgeteld worden bij de eerste uitstroom. Alle uitstroomperiodes zijn bij elkaar opgeteld om een totaal beeld te vormen van de mate van duurzame uitstroom.

Uitvoering stap 3

In deze stap worden de uitstroomperiodes gekoppeld aan de inkomstenbron en alle andere beschikbare informatie die is verzameld van iedere starter. Voor deze laatste stap zijn alle hiervoor verzamelde gegevens nodig om een beeld te krijgen in hoeverre zelfstandig ondernemerschap een rol speelt bij de duurzame uitstroom. Let op: er wordt hier geen verklaring gegeven waarom sommige starters succesvol zijn. Ook deze stap is puur gebaseerd op objectieve feiten over het inkomen en de toekomstverwachting van het bedrijf. Deze laatste stap is het slot van dit onderzoek.

De volgende gegevens zijn in de vorige deelvragen verzameld: de KvK inschrijfgegevens versus de praktijk, de voorlopige prognose op grond van de inkomstenbron, de eerste terugval na het Bbz, het verloop van de inkomstenbron van verleden peildatum 1 april 2013 waaruit blijkt dat er meerdere uitstroomperiodes zijn, de duur van meerdere uitstroomperiodes en de mate van duurzame uitstroom.

In tegenstelling tot de vorige deelvragen is deze niet tot stand gekomen via een berekening in Excel, maar handmatig opgesteld op basis van alle informatie die van elke individuele starter is verzameld. Zo ontstaat de prognose wat betreft de mate van duurzame verzelfstandiging onder de onderzochte doelgroep.

3. THEORETISCH KADER

3.1 INLEIDEND

In dit volgende hoofdstuk wordt het theoretisch onderzoek besproken over het Bbz 2004 op rijksniveau. In het praktijkonderzoek komt de uitvoering van het Bbz 2004 op gemeentelijk niveau in beeld. Dit hoofdstuk richt zich op het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen 2004 als geheel. Dit dient ter ondersteuning en verbreding van het praktijkonderzoek. In dit hoofdstuk zijn de volgende drie vragen opgesteld:

1. Welke functie heeft de bijstand voor zelfstandigen (Bbz 2004)? (paragraaf 3.2)
2. Hoe verhoudt de bijstand voor zelfstandigen zich ten opzichte van de reguliere bijstand? (paragraaf 3.3)
3. Wat wordt er verteld over de term 'duurzame verzelfstandiging' uit het praktijkonderzoek in de literatuur? (paragraaf 3.4)

Paragraaf 3.2 behandelt wat voor soort regeling het Bbz2004 is, wat de belangrijkste pijlers zijn en hoe deze wordt uitgevoerd.

Paragraaf 3.3 behandelt de onderlinge verhoudingen van beide regelingen (bijstand voor zelfstandigen en algemene bijstand) door zich eerst te richten op de onderlinge verhouding in het verleden. Vervolgens wordt weergegeven wat de belangrijkste verschillen nu zijn en tot slot wordt een voorbeeld uit het Bbz 2004 genomen om deze verhoudingen te illustreren.

Paragraaf 3.4 behandelt of er andere onderzoeken zijn geweest vergelijkbaar met het praktijkonderzoek. Er wordt gekeken of belangrijke definities overeenkomen en of de uitkomsten te vergelijken zijn met dit onderzoek.

3.2 FUNCTIE VAN HET BBZ 2004

Het Bbz is een gemeentelijk instrument en heeft als functie om het (klein) ondernemerschap op gemeentelijk niveau te stimuleren. Het Bbz bestaat uit financiële ondersteuning, kennisoverdracht, coaching en advisering.⁸

Iedere gemeente voert het Bbz uit voor haar inwoners. Het Bbz wordt uitgevoerd door het College van B&W, een bestuursorgaan. In het geval van de gemeente Groningen voert zij het Bbz uit voor de inwoners uit de eigen gemeente en de gemeente Ten Boer. Daarnaast is de gemeente Groningen één van de negen centrumgemeentes voor de doelgroep binnenvaartschippers.⁹

De aanmelding van starters gebeurt niet door de starter zelf, maar verloopt altijd via één van de volgende instanties: het UWV, de Sociale Diensten of Dienst Economische Zaken (gemeente). De Sociale Diensten beoordelen of de starter geschikt is voor het Bbz. Het Bbz start met het voorbereidingsjaar. Daarna volgt een toetsing van het

⁸ V.E. den Hartogh e.d., 2012.

⁹ Mavim, computerbestand over beleid van gemeente Groningen.

ondernemingsplan. Hierna kan worden ingestroomd in het Bbz en kunnen starters gebruik maken van bepaalde voorzieningen.¹⁰

Het Bbz 2004 kent vanaf 1986 drie pijlers: Inkomensvoorziening, waarbij de bijstand voor ondernemers¹¹ tijdelijk van aard is. Een inkomensvoorziening is een preventiemiddel tegen beëindiging van levensvatbare gevestigde ondernemingen en een stimulans voor startende ondernemingen om de opstartfase door te kunnen komen. De tijdelijke aard van de inkomensvoorziening dient te voorkomen dat niet levensvatbare ondernemingen (langdurig) via het Bbz in stand worden gehouden.

De tweede pijler is de kapitaalinjectie die dient te voorkomen dat een onderneming moet worden beëindigd en de ondernemer een beroep moet doen op reguliere bijstand. De derde pijler is de opstartregeling voor beginnende zelfstandigen. Hiermee worden alle voorzieningen voor starters¹² bedoeld. Deze pijler stimuleert meer nieuwe ondernemingen binnen de gemeente.

3.3 VERHOUDING TUSSEN ALGEMENE BIJSTAND EN DE BIJSTAND VOOR ZELFSTANDIGEN

Deze paragraaf beslaat twee onderdelen:

3.3.1 geeft de onderlinge verhoudingen weer van de zelfstandigenregeling en de algemene bijstand in de tijdsperiode 1940-heden. Onderdeel 3.3.2 geeft een weergave van de belangrijkste verschillen tussen de hedendaagse regelgeving, de WWB en het Bbz 2004.

3.3.1 Een bespreking van de geschiedenis tussen reguliere bijstand en bijstand van de zelfstandigenregeling

Deze paragraaf gaat over de tijdsperiode van 1940-heden. Omdat dit stuk is gericht op enkele belangrijke wijzigingen, komen niet alle soorten regelgeving in deze tijdsperiode aan bod.

De beginfase van de zelfstandigenregeling¹³

Financiële steun van de rijksoverheid aan kleine zelfstandig ondernemers in Nederland bestaat sinds 1 september 1943. Deze eerste regeling werd uitgevoerd door plaatselijke

¹⁰

Overzicht van de voorzieningen voor de starters:

- Bedrijfskapitaal: *rentedragende starterslening* in de vorm van een rentedragende geldlening of borgtocht van maximaal € 34.816,00.
- Begeleiding & coaching: *begeleiding in het voorbereidingsjaar, een pre-startkrediet, bedrijfseconomisch onderzoek en begeleiding na de start.*
- Uitkering levensonderhoud: *voor maximaal 36 maanden, steeds toegekend voor 6 maanden.*

Voor meer toelichting over de voorzieningen, zie bijlage nummer 3.

¹¹ 1) A.M.M. van Zeijl, 2010. 2) G.W. de Ruiter & R. Westra, 2010. 3) R.M.P.G. Niessen-Cobben, 2011. 4) R. Lips, 2010.

¹² De uitleg van de definitie 'starter' en de definitie 'zelfstandige' uit het Bbz zijn opgenomen in bijlage nummer 2, 2A en 2B met de daarbij horende bronnen.

¹³ 'Zelfstandigenregeling' zie begrippenlijst.

adviescommissies in de steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Haarlem, Groningen, Eindhoven, Tilburg en Nijmegen. In de tijdsperiode 1943 tot 1965 waren er allerlei (onoverzichtelijke) losse bijzondere regelingen voor zelfstandige ondernemers.¹⁴ Een specifieke bijstandsregeling voor zelfstandigen, vastgelegd in de wet en uitgevoerd door gemeentes zoals we deze nu kennen, kwam pas met de komst van de eerste bijstandswet.

De koppelingen van de zelfstandigenregeling(en) aan de algemene bijstandswet
De eerste bijstandswet ontstond in 1963 en is in werking getreden in 1965. Dit was de Algemene bijstandswet, aangeduid als ABW.¹⁵ Dit was het sluitstuk van de bijstand als er geen aanspraak op een andere voorziening kon worden gemaakt. *(Naast de ABW voerden sociale diensten ook o.a. de RWW en de WWV uit¹⁶).* Vanaf de komst van de ABW werden de regelingen die bestonden voor zelfstandigen gekoppeld aan de algemene bijstandswet.

Door de regeling voor zelfstandigen te koppelen aan de algemene bijstandswet kreeg de regeling meer het karakter van een uitvoeringsregeling. Dit houdt in dat de zelfstandigenregeling nu een uitvoeringsbesluit is die onder de bijstandswet hangt. De algemene bepalingen uit de bijstandswet worden in dit besluit uitgebreid uitgewerkt. Een uitvoeringsbesluit heeft tot doel om te zorgen voor objectivering¹⁷ van de wet en het scheppen van rechtszekerheid.

*Het vraagstuk over de onderlinge verhouding tussen 'wet' en 'besluit'.*¹⁸
Nu de regeling voor zelfstandigen een besluit werd dat gekoppeld was aan de bijstandswet, kwam de vraag hoe 'het besluit' bijstand voor zelfstandigen zich dan verhiel tot algemene bijstand¹⁹ 'de wet'. Dit vraagstuk speelt vooral bij zelfstandige ondernemers die een aanvraag doen op bijstand. Hoe is hier de wet van toepassing en hoe het besluit? Stel dat zij worden afgewezen voor de zelfstandigenregeling? Moet dan nog apart gekeken worden naar de algemene bijstand (de wet)? Anders gezegd: zijn de twee voorzieningen complementair²⁰ of sluit het één het ander uit?

De Raad van State, afdeling voor geschillen van bestuur, oordeelde²¹ dat uitsluiting van de bijstand voor zelfstandigen een succesvol beroep op de algemene bijstand niet uitsloot. Dit betekent dat na een afwijzing van bijstand voor zelfstandigen nog apart moet worden gekeken of er aanspraak gemaakt kan worden op algemene bijstand. Op deze manier zijn de algemene bijstandswet en de regeling voor bijstand aan zelfstandigen complementair en sluit het een de ander niet uit. De staatssecretaris

¹⁴ Via kranten.delpher.nl zoekterm: "steun kleine zelfstandigen" o.a. Nieuwsblad van het Noorden, 21-08-1943; geraadpleegd maart 2014. Zie ook "geschiedenis gemeentelijk sociale diensten" op www.huisvandenijmeegsegeschiedenis.nl, gezien in mei 2014.

¹⁵ *Stb.* 1963, 284.

¹⁶ Zoekterm: "geschiedenis algemene bijstandswet" mei 2014, o.a. mijn-kijk-op.info.nu Zie ook "Gsd's en de uitvoering van Abw en Rww" op infocratie.nl, april 2014. Zie ook "Instructie uitvoering WWV en RWW" in Groninger archieven, maart 2014 op www.archieven.nl

¹⁷ 'Uitvoeringsbesluit' zie begrippenlijst.

¹⁸ Verder bestudeert voor dit onderzoek: Rb. 's-Gravenhage 17 december 2001, JAWB 2002, 26. / CRvB 6 april 1999, JAWB 1999, 93. / CRvB 7 augustus 2007, LJN BB1835. Gst. 2001-7144, 8./ *Stb.* 1995,203

¹⁹ 'Algemene bijstand' zie begrippenlijst.

²⁰ 'Complementair' zie begrippenlijst.

²¹ RvS (Afdeling verschillen van bestuur) adviezen van 14 februari 1967, nr. 5253/V (1966) zie ook www.raadvanstate.nl onder instellingen en personen.

onderschreef de visie van de Raad van State niet en dit leidde tot veel parlementaire discussie. Sinds het principieel besluit uit 1972²² heeft de zelfstandigenregeling een sluitend karakter²³ gekregen i.p.v. complementair. Dit hield kort gezegd het volgende in: als een ingezetene werd aangemerkt als zijnde 'zelfstandige' dan was alleen de zelfstandigenregeling van toepassing. Indien er een afwijzing plaatsvond op grond van de zelfstandigenregeling, dan was dit een algehele uitsluiting van alle vormen van bijstand. Dit sluitende karakter is tot 1995 zo gebleven.

Verandering in de onderlinge verhouding door de komst van artikel 7 Abw²⁴

Op 1 januari 1996 is de Algemene bijstandswet (ABW) vervangen door Algemene Bijstandswet, aangeduid met kleine b. (Abw)²⁵. Bijstand voor zelfstandigen werd vanaf toen geregeld in het besluit bijstandsverlening zelfstandigen(Bbz)²⁶. Met de komst van deze nieuwe bijstandswet en zelfstandigenregeling veranderde de verhouding tussen algemene bijstand en bijstand voor zelfstandigen. Dit had vooral te maken met de komst van artikel 7 Abw: De strekking van dit artikel was dat iedere ingezetene in beginsel behoorde tot de kring van rechthebbenden. Een beroep op bijstand (iedere vorm van bijstand, dus ook de bijstand voor zelfstandigen) was nu altijd een beroep op de wet zelf. Ook werden belangrijke definitiebepalingen van de zelfstandigenregeling benoemd in deze algemene bijstandswet zelf. Uitsluiting van bijstand kon nu slechts middels de wet zelf. Uitsluiting op grond van het zelfstandigenbesluit alleen, was nu niet meer mogelijk. De Awb heeft 8 jaar bestaan en is in die korte tijdsperiode 61 keer gewijzigd.

De huidige wetgeving: de WWB en het Bbz 2004

De meest recente bijstandswet, de opvolger van de Abw, is in werking getreden in 2004. Dit is de WWB. Met de komst van het WWB werd het Bbz vervangen door het Bbz 2004. Ook bij de komst van deze nieuwe wet is de verhouding tussen algemene bijstand en bijstand voor zelfstandigen gewijzigd. Veel taken van de algemene bijstand zijn overgeheveld naar het zelfstandigenbesluit, vooral uit praktische overweging. Het zelfstandigenbesluit uit 2004 zou een regeling zijn die maar heel kort zou bestaan. Het Bbz 2004 zou tijdelijk onder artikel 7 van de Invoeringswet WWB vallen en later uitgewerkt worden tot een aparte zelfstandigenwet in 2005. Hier is het niet van gekomen.²⁷

De verhouding tussen de WWB en het Bbz 2004 schrijdt voort op de oude gedachte van de Raad van State²⁸ ten tijde van de eerste bijstandswet: Een uitsluiting uit het Bbz betekent niet meteen een uitsluiting van de WWB. Het hoogste rechtsorgaan, de Centrale Raad van Beroep, hanteert echter een striktere regel: Wordt de belanghebbende als zelfstandige aangemerkt, dan is een beroep op reguliere bijstand (de WWB) onmogelijk. En de belanghebbende die niet aangemerkt kan worden als zelfstandige volgens het Bbz 2004 is direct aangewezen op de reguliere bijstand van de WWB. Dit volgt het sluitend karakter van het principieel besluit uit 1972.²⁹

²² Stb. 1972, 548.

²³ 'Sluitend karakter' zie begrippenlijst.

²⁴ Jurisprudentie arrest 3 in bijlage.

²⁵ Stb. 1995, 199.

²⁶ Stb. 1995, 203.

²⁷ P.G. Mantel, 2012, nummer 17, Paragraaf 4.2.

²⁸ Ref. RvS, adviezen van 14 februari 1967, nr. 5253/V (1966)

²⁹ P.G. Mantel, 2012, nummer 17, p. 1314-1316.

Jurisprudentieonderzoek

De belangrijke wijzigingen die hierboven besproken zijn vloeien voort uit jurisprudentie. Drie uitspraken³⁰ zijn in bijlage nummer 1 bij iii uitgewerkt.

Wat verder wordt besproken in de paragraaf

In onderdeel 3.3 is het onderzoek naar de vroegere verhoudingen algemene bijstand en de zelfstandigenregeling belicht. De volgende paragraaf richt zich op de hedendaagse wet- en regelgeving. Er zijn belangrijke verschillen tussen algemene bijstand en de zelfstandigenregeling die hierna worden besproken. Een bepaling uit het huidige Bbz 2004 wordt vervolgens uitgelicht om dit verschil te illustreren.

3.3.2 De belangrijkste verschillen tussen reguliere bijstand (WWB) en bijstand voor zelfstandigen (Bbz 2004)

De belangrijkste verschillen op een rij

De belangrijkste verschillen tussen WWB en Bbz zijn kernachtig samengevat tot de volgende drie belangrijkste verschillen.³¹

- In de WWB wordt voorzien in de noodzakelijke kosten van het bestaan. In het Bbz 2004 wordt voorzien in het voortbestaan van de onderneming. Hierdoor zijn de voorzieningen in het Bbz breder. Het doel van het Bbz is om **uitkeringsonafhankelijkheid** te creëren. Twee voorbeelden hiervan zijn:
 - o Het Bbz kent een kapitaalinjectie. Zelfstandigen met een levensvatbare onderneming kunnen een lening krijgen om in de behoefte van investering en levensonderhoud te voorzien. Het oogpunt van de kapitaalinjectie is om te voorkomen dat de ondernemer een beroep moet doen op reguliere bijstand. Dit preventieve middel kan beschouwd worden als een indirecte vorm van bijstand.
 - o De opstartregeling voor starters is een vorm van bijstand die zich richt op de **activeringskant**. Het stimuleert het opzetten van een levensvatbare onderneming waardoor de starter zelf in de noodzakelijke kosten van het bestaan kan voorzien. De WWB richt zich juist op de **voorzieningskant**, het voorzien in de noodzakelijke kosten van het bestaan. Het Bbz 2004 is wellicht te beschouwen als een nieuwe vorm van bijstand.
- De WWB kent geen maximale uitkeringsduur. In het Bbz 2004 ligt de nadruk juist op de tijdelijkheid van de bijstand. Is het bedrijf levensvatbaar, dan stopt de voorziening. (*Voor starters is dit maximaal 36 maanden, iedere keer per 6 maanden toegekend.*)
- De bijstand in de WWB wordt verstrekt als inkomensvoorziening om niet. Bijstand in het Bbz wordt verleend als renteloze lening die geheel of gedeeltelijk kan worden omgezet om niet. Hierdoor heeft de inkomensvoorziening een ander karakter (activering) dan die van de WWB. (voorziening)³²

³⁰ Uitgewerkt in bijlage nummer 1; RvS (afdeling geschillen van bestuur) 30 januari 1990, JAWB 1990, 106. / RvS (afdeling bestuursrechtspraak) 23 december 1994, JAWB 1995 205./ CrvB 18 juli 2000, JAWB 2000, 151.

³¹ P.G. Mantel, 2012, nummer 17.

³² P.G. Mantel, 2012, nummer 17, p. 1311-1317

Gevolgen van een onterechte gelijktrekking van de zelfstandigenregeling met de algemene bijstand³³

Een onterechte gelijktrekking tussen het Bbz 2004 en de WWB kan de strekking van het Bbz 2004 teniet doen. Een typisch voorbeeld hiervan is een definitiebepaling uit artikel 1 onderdeel b van het Bbz 2004. Het gaat om de bepaling “aangewezen op arbeid in eigen bedrijf of zelfstandig beroep”. Deze bepaling wordt hier besproken, omdat het de verschillen in de zelfstandigenregeling en algemene bijstand onderstreept. Ook wordt hier zichtbaar dat een toelichting van de wetgever in de zelfstandigenregeling vaak ontbreekt, wat het voor uitvoerders lastig maakt om de juiste verhouding tussen algemene bijstand en bijstand voor zelfstandigen te achterhalen.

De bepaling staat in artikel 1 sub b;

Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen 2004

Artikel 1. Definitiebepalingen

In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

(...)

b. **zelfstandige**: de belanghebbende van 18 jaar tot aan de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet **die voor de voorziening in het bestaan is aangewezen op arbeid in eigen bedrijf of zelfstandig beroep hier te lande** (...ingekort)

De bepaling “aangewezen op arbeid in eigen bedrijf of zelfstandig beroep” wordt door de wetgever niet toegelicht.³⁴ De bepaling blijkt voort te vloeien uit artikel 5 van de destijds geldende algemene bijstandswet van 1965 (ABW). Dit artikel bepaalt dat bijstand ervan uitgaat dat een ieder zichzelf moet kunnen voorzien in levensonderhoud. Het gaat dus uit van het individualiteitsbeginsel.³⁵ Er bestaat een toelichting. Dit is bij artikel 1 aanhef en onderdeel a van het Bijstandsbesluit Zelfstandigen (Bbz) uit 1986. Hierin staat: “De verantwoordelijkheid van het bestaan ligt bij de individuele belanghebbende. Hierbij vormen de zelfstandigen met een één-persoonsbedrijf of –beroep de primaire doelgroep van de regeling. Hierin wordt verwezen naar individuele verantwoordelijkheid van de burger voor de eigen voorziening in het eigen bestaan. Er is geen bevestiging dat dit ophoudt als het gezinsinkomen al dan niet gedeeltelijk door een ander of op grond van een andere uitkering wordt voorzien.”

Nu komt het knelpunt. Voor het ontvangen van algemene bijstand in het kader van het Bbz 2004 is de kring van rechthebbenden niet alleen de zelfstandige zelf, maar ook diens echtgenoot, bij wie samenwonende partners gelijk getrokken worden aan gehuwden. Zie artikel 2 Bbz 2004

Artikel 2. Kring van rechthebbenden

1. **Algemene bijstand** kan worden verleend aan:

b. **de persoon of de echtgenoot** van de persoon die uit hoofde van werkloosheid een uitkering ontvangt en die een bedrijf of zelfstandig beroep begint dat levensvatbaar is;

³³ S. Brakel, 2012, nummer 15, p. 1179-1182

³⁴ ‘Wanneer ben je afhankelijk van het zelfstandig bedrijf of beroep’ 24 augustus 2012 via kluwerschulinck.nl onder opinie, het begrip zelfstandige. Gezien oktober 2013.

³⁵ S. Brakel, 2012, nummer 15, p. 1179-1182

De meeste gemeentes interpreteren artikel 1 en 2 als volgt: De zelfstandige is afhankelijk van de arbeid in het eigen bedrijf of zelfstandig beroep om in eigen levensonderhoud te voorzien. Er zijn geen andere inkomsten die de zelfstandige kan aanwenden om in het bestaan te voorzien.³⁶ Als een starter nog andere inkomsten kan aanwenden, zoals uit loondienst of van een partner, wordt de starter niet toegerekend tot de kring van rechthebbenden van het Bbz. Er vindt dan dus een volledige uitsluiting van het Bbz plaats.

Eigenlijk zou dan de zelfstandige met een partner met inkomsten boven bijstandsniveau moeten meeliften op de inkomsten van de partner. Dit kan onvoldoende zijn om het bedrijf voort te zetten. Met als gevolg dat het bedrijf gedwongen beëindigd moet worden. Het eindresultaat is dan dat de zelfstandige niet meer zelf kan voorzien in eigen levensonderhoud. Er zou dan alleen nog een beroep kunnen worden gedaan op reguliere bijstand.

De uitvoerders trekken hier het Bbz 2004 gelijk met de WWB. Daarbij is namelijk de regel dat uitsluiting van bijstand plaatsvindt als de partner inkomen heeft boven bijstandsniveau. Echter, door dit toe te passen op het Bbz 2004, schiet dit het beoogde doel van de wetgever voorbij.

Het inkomen van de partner hoeft volgens de toelichting door de wetgever geen volledige uitsluitingsgrond te zijn. Het volstaat om de starter uit te sluiten van een uitkering van levensonderhoud. Immers, de partner verdient al voldoende om te voorzien in het levensonderhoud. Maar de zelfstandige kan in sommige gevallen dan nog wel aanspraak maken op een Bbz bedrijfskrediet om een bedrijfsbeëindiging te voorkomen.³⁷

3.4 'DUURZAME VERZELFSTANDIGING' IN DE LITERATUUR

Deze paragraaf richt zich op onderzoeken over het Bbz 2004 die gaan over starters en uitstroom. Onderzocht wordt of deze als bron te gebruiken zijn voor het praktijkonderzoek. Er is één landelijk onderzoek gevonden over dit onderwerp. Het betreft het onderzoek van Ecroys in opdracht van de rijksoverheid met de titel "Bbz 2004: uit het startblok" gepubliceerd in 2011.³⁸ De onderzochte periode betreft 2004-2008.

Aanpak Ecroys rapport

Vraagstelling van het onderzoek is: In hoeverre draagt de Bbz-regeling voor starters bij aan uitstroom en duurzame uitstroom uit de uitkering. Specifiek is onderzoek gedaan naar de relatie tussen de uitvoeringspraktijk van het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 en de duurzame uitstroom uit de uitkering.

Aanpak: De starters zijn gedurende vier jaar gevolgd door middel van CBS statistieken. Hiervoor zijn de Bijstandsstatistiek (BUS) en de bijstandsdebiteurenstatistiek (BDS) gebruikt. Tezamen zijn zij gekoppeld aan het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) om

³⁶ 'De Uitvoeringspraktijk Wet Werk en Bijstand', via werkvoorschriftenwwb.nl onder hoofdstuk 15 Zelfstandigen, 15.1.1. Gezien december 2013.

³⁷ 'Wanneer ben je afhankelijk van het zelfstandig bedrijf of beroep' 24 augustus 2012 via kluwerschulinck.nl onder opinie, het begrip zelfstandige. Gezien oktober 2013.

³⁸ M. van der Ende, e.a., 2011.

vast te stellen of iemand een werknemer of ondernemer is. Naast het statistisch onderzoek zijn tien gemeentes geïnterviewd om de uitvoeringspraktijk in beeld te brengen. De gemeente Groningen viel hier niet onder.

Belangrijke definities in het onderzoek van Ecroys over uitstroom

- **Uitstroom:** vanaf het moment dat een starter geen Bbz bijstand voor levensonderhoud meer heeft ontvangen.
- **Duurzame uitstroom** als de starter na vier jaar uit de uitkering is. Los van hoelang diegene een Bbz voorziening ontvangen. En los van het feit of de ondernemer nog actief is in de oorspronkelijke onderneming waarmee in het Bbz is gestart, of met een andere dan wel nieuwe onderneming.

Dit onderzoek in vergelijking met het praktijkonderzoek

Het praktijkonderzoek en dit onderzoek van Ecroys hebben een aantal belangrijke verschillen in aanpak en definitiehantering. Die zijn als volgt:

- Verschil in de tijdsperiode. Het Ecroys onderzoek is van de periode 2004-2008. Mijn praktijkonderzoek betreft de periode 2008- 1 april 2013.
- Verschil in aard van onderzoek. Dit is een praktijkonderzoek. Ecroys is een statistisch onderzoek.
- In het praktijkonderzoek wordt **niet per jaar** bijgehouden wat de inkomstenbron van iedere individuele starter is geweest.
- Verschil in startpunt (duurzame) uitstroom: Het volgen van de starters begint in het Ecroys onderzoek vanaf het moment dat de cliënt ondernemer wordt. Dit is bij de start van het Bbz traject (na een eventueel voorbereidingsjaar). In het praktijkonderzoek wordt de starter juist gevolgd **na** de Bbz verlening. Dit verschil zorgt voor verschillende uitkomsten.
- In het Ecroys onderzoek is de focus gericht op een specifieke groep die als ondernemer uit het Bbz stroomt. Dus op grond van de inkomstenbron zelfstandig ondernemerschap. In het praktijkonderzoek is een steekproef genomen van een groep die in een bepaalde tijdsperiode als 'Bbz starter' werden aangemerkt.
- In dit onderzoek is de vereiste voor **duurzame uitstroom** minimaal 6 maanden geen uitkering. Ongeacht wel of geen ondernemer. De tijdsperiode van 6 maanden is conform de WWB. Dit is een heel andere definitie dan in het onderzoek van Ecroys, die ervan uitgaat dat na vier jaar een starter uit de uitkering moet zijn.
- Voor de term **duurzame verzelfstandiging** (wat in het Ecroys onderzoek niet als term voorkomt) hanteer ik minimaal zes maanden uit de uitkering dankzij het ondernemerschap. Dus gekoppeld aan het overeind blijven van de onderneming. Dit houdt in dat het levensonderhoud geheel of gedeeltelijk uit het zelfstandig ondernemerschap werd gehaald en dit de reden is van de uitkeringsonafhankelijkheid.

Ecroys over de uitvoeringspraktijk op gemeentelijk niveau;

Ecroys heeft ook tien gemeentes geïnterviewd om de uitvoeringspraktijk in beeld te krijgen. Één van de onderwerpen was de doelstelling van het Bbz 2004 op gemeentelijk niveau. Omdat dit praktijkonderzoek ook op gemeentelijk niveau is gedaan, is een aantal punten interessant om aan te halen. Ecroys merkt op; over duurzame uitstroom: "Gemeenten zien duurzame uitstroom als uitstroom uit de uitkering voor een bepaalde

periode, die uiteenloopt van zes maanden tot drie à vijf jaar. Sommige gemeenten combineren dit met het overeind blijven van de onderneming³⁹. ”
en

“Voor duurzame uitstroom worden (door de onderzochte gemeentes) geen harde kwantitatieve doelen geformuleerd, temeer omdat “duurzame uitstroom” pas na jaren kan worden vastgesteld”

En tot slot:

“Concluderend heeft geen enkele gemeente bevordering van zelfstandig ondernemerschap als afzonderlijk doel. Het Bbz is steeds één van de activeringsinstrumenten”

Wat valt op in vergelijking met dit praktijkonderzoek? De volgende punten;

Het eerste citaat;

- De definitie van duurzame uitstroom in dit onderzoek is minimaal 6 maanden geen uitkering. Hier is te zien dat het per gemeente de definitiehantering verschilt.
- Het overeind blijven van de onderneming is een belangrijk aspect in het praktijkonderzoek.

Het tweede citaat;

- In het Ecroys onderzoek werden starters vier jaar gevolgd en ook in dit praktijkonderzoek worden starters meerdere jaren gevolgd om het aspect ‘duurzaam’ vast te stellen.

Het derde citaat;

- Bbz wordt gezien als één van de activeringsinstrumenten voor uitstroom.
- Hier zou voorzichtig de conclusie kunnen worden getrokken dat uitstroom, ongeacht op grond van welke inkomstenbron, het streefpunt is van gemeentes.

TUSSENCONCLUSIE

Is dit onderzoek te gebruiken als bron voor het praktijkonderzoek? De conclusie is dat de cijfermatige uitkomst van Ecroys niet vergeleken kan worden met het praktijkonderzoek. Dit komt door de grote verschillen in de onderzochte tijdsperiode, aard van het onderzoek, aanpak, definitiehantering en startpunt van telling uitstroom. Al deze verschillen zorgen voor verschillende uitkomsten. De conclusie van deze paragraaf is dat er geen landelijke onderzoeken zijn die direct vergelijkbaar zijn met de eindresultaten in H.4. Door het verschil in aanpak worden er andere definities over uitstroom gehanteerd. Uit het onderzoek komt tevens naar voren dat veel gemeentes duurzame verzelfstandiging niet als doel op zich hanteren voor de inzet van het Bbz 2004.

3.5 AFSLUITING THEORETISCH KADER

Hiermee wordt hoofdstuk 3 en daarmee het theoretische deel afgesloten. Het theoretisch hoofdstuk heeft een verdieping gegeven over het Bbz 2004. Uit de functie van het Bbz blijkt dat Bbz een gemeentelijk instrument is voor het stimuleren van ondernemerschap en drie pijlers kent: inkomensvoorziening, kapitaalinjectie en opstartregeling voor starters. Uit het onderzoek naar de verhouding tussen de algemene

³⁹ * noot; dit is duurzame verzelfstandiging

bijstand en de bijstand voor zelfstandigen blijkt dat de verhouding tussen wet en besluit door de geschiedenis heen aan vele wisselingen onderhevig was. Dit kan verwarring veroorzaken bij de uitvoerders. Bepalingen worden door de wetgever vaak niet uitgelegd waardoor pas in cassatie blijkt hoe delen geïnterpreteerd moeten worden. Een hedendaags voorbeeld hiervan is de bepaling “aangewezen op arbeid in eigen bedrijf of zelfstandig beroep” wat gevolgen heeft voor de kring van rechthebbenden van het Bbz. Tenslotte is de duurzame uitstroom/ verzelfstandiging in de literatuur behandeld. Hieruit blijkt dat de landelijke uitkomsten wat betreft uitstroom & duurzame uitstroom niet vergeleken kunnen worden met dit gemeentelijke onderzoek. Ook blijkt zelfstandig ondernemerschap niet een doel op zich te zijn voor de tien onderzochte gemeentes. Het Bbz wordt gezien als één van de activeringsinstrumenten. Met deze opgedane kennis gaan we door naar het daadwerkelijke praktijkgedeelte van het onderzoek.

4. DE ONDERZOEKSRESULTATEN

4.1 INLEIDEND

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten gepresenteerd. Er volgt een weergave van de uitkomsten die in Excel berekend zijn aan de hand van alle verzamelde gegevens.

Er zijn drie deelvragen. Die worden achtereenvolgens in paragraaf 4.2, 4.3 en 4.4 beantwoord. Iedere deelvraag wordt met tussenstappen beantwoord. Nadat alle stappen zijn behandeld, sluit de paragraaf af met de beantwoording van de deelvraag als geheel.

➤ BELANGRIJKE TERMEN IN HET ONDERZOEK

Er zijn drie aspecten die naar voren kwamen bij het literatuuronderzoek en die ook terugkomen in de aanpak van dit onderzoek waarbij nadere uitleg nodig is. Deze worden eerst besproken:

1. De term ‘einde Bbz traject’⁴⁰ en het beginpunt telling uitstroom

De term ‘einde traject’ is opgenomen in deelvraag III van dit onderzoek. Een knelpunt in het onderzoek is dat het einde van het Bbz traject niet altijd duidelijk is. Hierin moest een keuze gemaakt worden. Er is met de telling van de uitstroom begonnen vanaf het punt dat de starter geen aaneengesloten periode meer Bbz ontvangt. Dit wordt in dit onderzoek beschouwd als ‘einde traject’.

Nadere toelichting over dit knelpunt; De oorzaak van dit knelpunt is dat de Bbz uitkering niet een aaneengesloten periode hoeft te worden verstrekt zoals in de WWB en meeste andere inkomensvoorzieningen wel het geval is. De uitkeringsduur voor starters ligt op maximaal 36 maanden. Maar deze 36 maanden hoeven geen aaneengesloten periode te

⁴⁰ Onder ‘traject’ wordt verstaan: Een Bbz uitkering met of zonder begeleiding en/of bedrijfskapitaal. Voortrajecten zoals het voorbereidingsjaar en het TPZ traject worden niet meegerekend. (TPZ staat voor Trajectplan zelfstandigen. Dit was een traject van maximaal 3 jaar nog voor het voorbereidingsjaar van het Bbz. Het was bestemd voor WWB gerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit traject is sinds 2010 afgeschaft.)

zijn. De Bbz uitkering voor starters wordt doorgaans per zes maanden verstrekt waarbij de aanvraag voor een verlenging bij de starter ligt. Als de starter niet meteen een verlenging aanvraagt, kunnen er gaten ontstaan in de Bbz verstrekking. Deze gaten kunnen enkele maanden duren, maar ook jaren. Een voorbeeld om dit te illustreren; een starter heeft eerst anderhalf jaar aansluitend een Bbz starteruitkering. Er is toen iedere zes maanden aansluitend verlenging aangevraagd door de starter. Na dit anderhalf jaar vraagt de starter even geen verlenging aan en kiest ervoor om een periode van weken, maanden of jaren geen startersuitkering aan te vragen. Om na die periode zijn startersuitkering weer te hervatten. Hierdoor is het de vraag vanaf wanneer de telling van de uitstroom echt begint.

2. Resultaten die als positieve neveneffecten van inzet van het Bbz worden beschouwd
Starters ontwikkelen gedurende het Bbz de vaardigheden om een onderneming te kunnen starten en worden aangespoord om naast de onderneming een baan in loondienst te nemen. In dit onderzoek wordt de nadruk gelegd op duurzame verzelfstandiging, dit wil zeggen het overleefden blijven van de oorspronkelijke onderneming waarmee in het Bbz is gestart en het kunnen voorzien in levensonderhoud met de onderneming. Het Bbz kent ook positieve neveneffecten. Daarom zijn uitstroom naar een baan in loondienst of uitstroom door het oprichten van een nieuwe onderneming (al dan niet na beëindiging van de oorspronkelijke onderneming waarmee was gestart in het Bbz) te beschouwen als een *positief neveneffect* van het Bbz.

3. De uitkeringsonafhankelijkheid wordt onderzocht (i.p.v. economische zelfstandigheid)
De doelstelling van de gemeente Groningen ligt op economische zelfstandigheid voor het individu. De algemene doelstelling van het Bbz zoals naar voren kwam bij het literatuuronderzoek is uitkeringsonafhankelijkheid. Uitkeringsonafhankelijkheid is makkelijker te onderzoeken dan economische zelfstandigheid. Bij economische zelfstandigheid zou onderzocht moeten worden of iemand zelf in levensonderhoud voorziet of onderhouden wordt door een partner of derde. Dit zou ondoenlijk veel werk opleveren. Daarom is er in dit onderzoek voor gekozen de nadruk te leggen op uitkeringsonafhankelijkheid.

Tot zover de bespreking van deze drie aspecten. Nu kan worden overgegaan op de onderzoeksresultaten, te beginnen bij deelvraag I.

4.2 DEELVRAAG I

WAT IS DE INKOMSTENBRON VAN DE ONDERNEMINGEN (ACTIEF EN NIET-ACTIEF) DIE OP 1 APRIL 2013 NOG BIJ DE KVK STAAN INGESCHREVEN EN WAT IS DE BESTAANSDUUR VAN DE ONDERNEMING?"

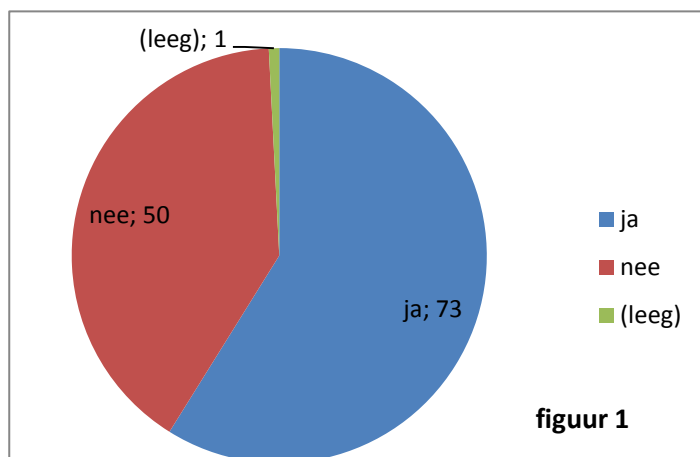
Iedere onderneming in Nederland moet zich inschrijven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel. De eerste stap is om in het Handelsregister na te kijken of de starters met hun onderneming nog ingeschreven staan. De peildatum is 1 april 2013. De eerste deelvraag gaat dus over het heden van de starters. Als een onderneming nog staat ingeschreven dan lijkt deze in theorie in ieder geval **actief**. Als een onderneming niet

meer staat ingeschreven is in ieder geval zeker dat de onderneming is beëindigd (**niet-actief**). Met deze stap ontstaat een verdeling van actief en niet actief op peildatum 1 april 2013. Met deze stap wordt dus het stukje “actief en niet-actief” behandeld uit de deelvraag.

Stap 1: Inschrijving in het handelsregister op 1 april 2013

De eerste vraag om de deelvraag te beantwoorden is dus als volgt:

1. Staat de onderneming op 1 april 2013 nog ingeschreven in het register van de Kamer van Koophandel?

Ja= Staat nog ingeschreven in het KvK register.
Nee= Is uitgeschreven uit het KvK register.
Leeg= Geen KvK nummer kunnen vinden.

Het overgrote deel (73) staat dus nog formeel ingeschreven. Zo op het eerste gezicht lijkt het erop dat de starters na jaren nog steeds zelfstandig ondernemer zijn. Met de verdeling actief en niet actief komt een eerste beeld van de duurzame verzelfstandiging *formeel gezien*. Nu zal onderzocht moeten worden of dit klopt met *de werkelijkheid*. Is de ingeschreven onderneming ook daadwerkelijk actief?

Stap 2: De inkomstenbron op 1 april 2013

Daarom is de volgende stap het achterhalen van de inkomstenbron van de ondernemer. Hiermee is beter te voorspellen of de onderneming alleen formeel als actief vermeld staat of dat dit ook daadwerkelijk zo is. Bijvoorbeeld, een WWB of WW uitkering duidt erop dat de onderneming ondanks een inschrijving toch beëindigd is, omdat dit een verplichting is binnen de uitkering. Een Bbz starter-, gevestigde-, oudere zelfstandige-of arbeidsongeschiktenuitkering duidt erop dat de persoon nog actief is als ondernemer.

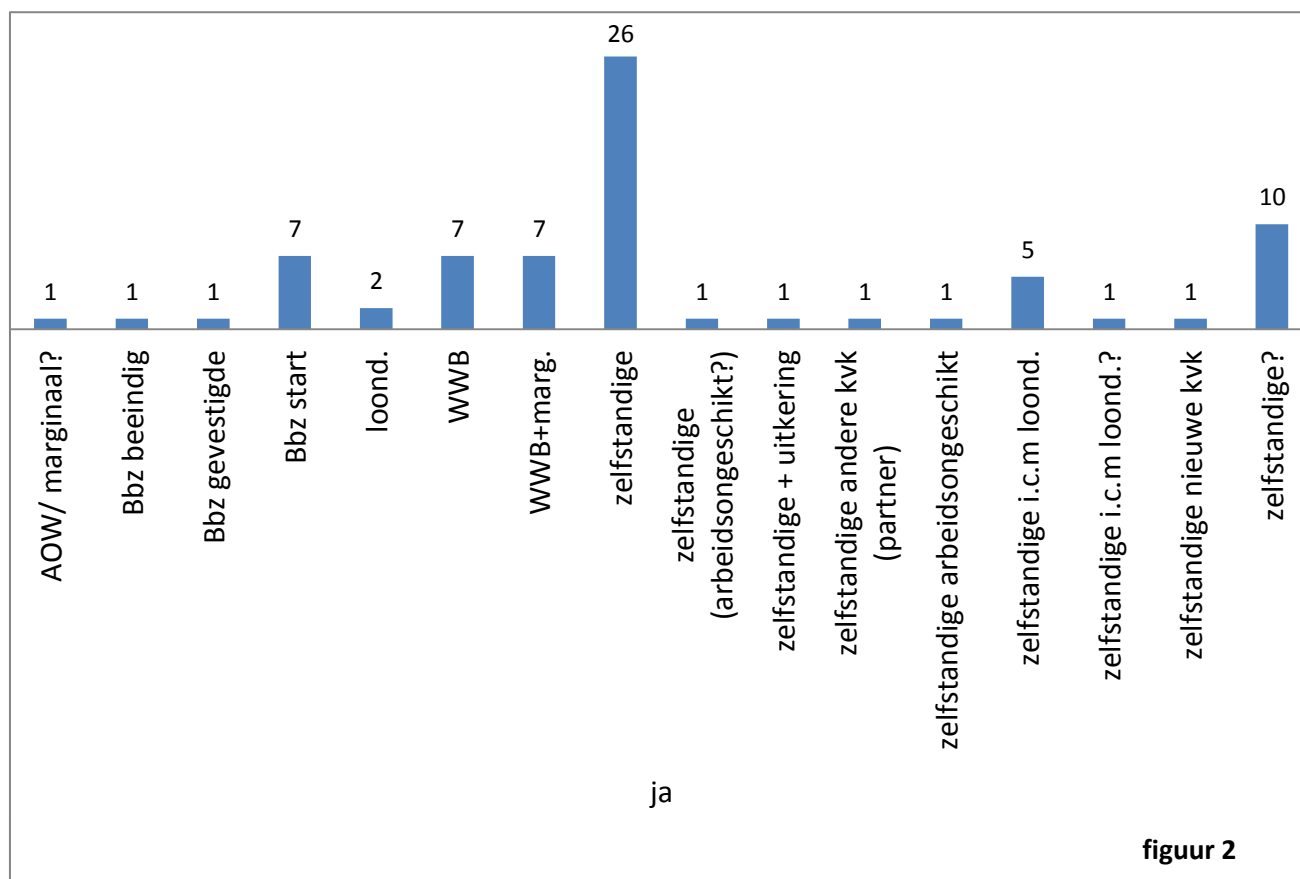
Zo wordt de tweede stap:

2. Wat is de (waarschijnlijke) inkomstenbron van de ondernemingen op 1 april?

A. Van de actieve onderneming (*hoe waarschijnlijk is het dat zij werkelijk nog actief is als ondernemer?*)

Van de ingeschreven/actieve ondernemingen wordt aan de hand van de inkomstenbron een prognose gemaakt hoe actief de starter daadwerkelijk nog is in zijn of haar

onderneming. Om meteen een impressie te geven zijn de gegevens verwerkt in een staaf diagram waarbij het makkelijker is vast te stellen wat de meest voorkomende inkomstenbronnen zijn. Deze ziet er als volgt uit:

Toelichting bij het diagram

Zelfstandigen (40): Van 30 personen is zeker dat zij zelfstandige zijn d.m.v. interview met de persoon zelf en/of de consultant. 1 zelfstandige heeft een uitkering erbij (nWW). Van 10 personen is het waarschijnlijk dat zij zelfstandige zijn, omdat er geen andere inkomstenbron zichtbaar is, maar dit kon niet nagevraagd worden bij de starter zelf. Van 1 persoon is het waarschijnlijk dat deze zelfstandige is in combinatie met loondienst.

WWB uitkering (14): Personen met deze uitkering hebben een onderneming die formeel nog als actief ingeschreven staat, maar in feite is beëindigd (7). Dit is namelijk een verplichting in de WWB. Een uitzondering is als ze toestemming hebben om als marginaal zelfstandige (7) aan de slag te gaan.

Bbz uitkeringen (10): 7 personen ontvangen op 1 april 2013 een Bbz startersuitkering; 1 een bbz gevestigde uitkering en een 1 arbeidsongeschiktheidsuitkering wat betekent dat in totaal nog 9 personen actief zijn als zelfstandige. 1 persoon ontvangt een Bbz beëindigingsuitkering wat betekent dat de onderneming binnenkort stopt.

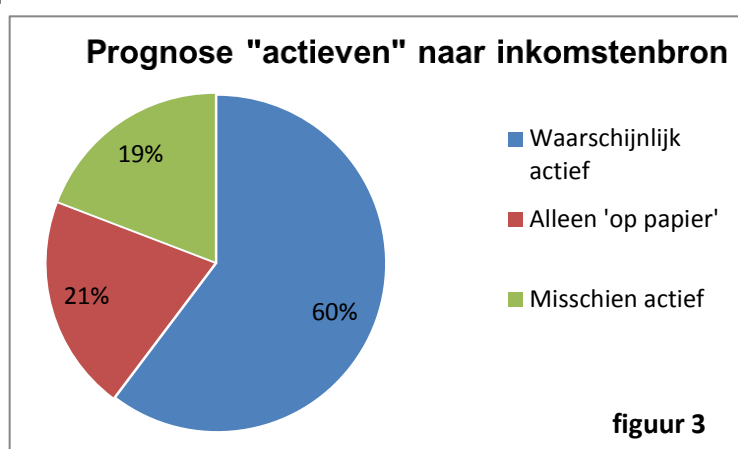
Fulltime loondienst(2): 2 personen hebben een fulltime baan. Het is mogelijk dat zij daarnaast ook nog actief zijn in hun onderneming.

Zelfstandig ondernemerschap in combinatie met loondienst (6): 5 personen hebben met zekerheid een combinatie van werken in loondienst en zelfstandig ondernemerschap. 1 persoon heeft een parttime baan en het is onduidelijk of deze persoon dit combineert met zelfstandig ondernemerschap.

Overige categorieën: 1 persoon heeft AOW met misschien marginale activiteiten.

Wat voor conclusies kunnen getrokken worden uit deze inkomstenverdeling? In hoeverre klopt het beeld van de inschrijvingen in de KvK met de praktijk? Dit staat weergegeven in een cirkel diagram. In het diagram wordt een prognose gegeven van het percentage starters dat nog daadwerkelijk actief is in de onderneming. Let op: Dit is slechts een voorlopige prognose gebaseerd op de verzamelde inkomstengegevens.

Toelichting

Onder de categorie '*Waarschijnlijk actief als ondernemer*' vallen: de starters die als zelfstandigen bekend staan (30), de zelfstandigen die het ondernemerschap combineren met loondienst (5), de Bbz uitkeringen (9) (m.u.v. de beëindigingsuitkering). Totaal 44 (60 %)

Onder de categorie '*Alleen actief op papier*' vallen: als eerste de WWB uitkeringen (7), omdat uitschrijving een vereiste is voor het ontvangen van

deze uitkering. Waarom deze groep nog wel staat ingeschreven in de Kamer van Koophandel is onduidelijk. Als tweede de Bbz beëindigingsuitkering(1). En tot slot ook de WWB marginalen(7), zij hebben immers geen stand gehouden met hun onderneming en zijn teruggevalen in een bijstandsuitkering. Totaal 15 (21 %)

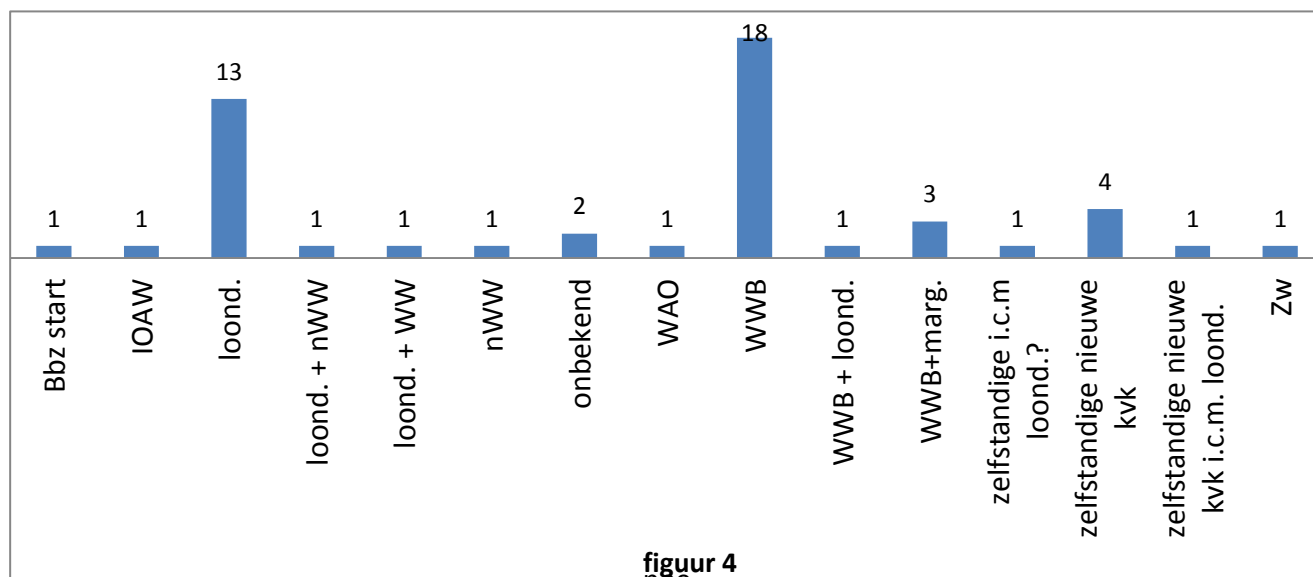
Onder de categorie '*Misschien actief*' vallen: de waarschijnlijk zelfstandigen, ze worden aangeduid als waarschijnlijk omdat er geen ander inkomensgegevens bekend zijn (10), de waarschijnlijk zelfstandige in combinatie met loondienst(1), de personen in fulltime loondienst (2) omdat zij de onderneming er misschien naast doen en tot slot de AOW met marginale activiteiten(1). Totaal 14 (19%)

Ook van de starters die zijn gestopt met de oorspronkelijke onderneming (niet-actief) is de inkomstenbron relevant. In het Bbz ligt de nadruk op uitkeringsonafhankelijkheid. Uitstroom uit de uitkering, anders dan door de oorspronkelijke onderneming waarmee in het Bbz is gestart, kan beschouwd worden als een *positief neveneffect* van de inzet van het Bbz. Daarom is het relevant om van deze groep te weten welk percentage geen inkomensondersteuning ontvangt op 1 april 2013. De volgende vraag is dus;

B. van niet-actieve (of uitgeschreven) ondernemingen (Is de persoon uitkeringsonafhankelijk?)

Van de uitgeschreven/niet actieve ondernemingen wordt aan de hand van de inkomstengegevens een prognose gemaakt van de mate van uitkeringsonafhankelijkheid na het beëindigen van de onderneming. Een overzicht van de onderlinge verdeling van

de inkomstenbronnen van de uitgeschreven groep is hier weer verwerkt in een staafdiagram om snel een overzicht te hebben.

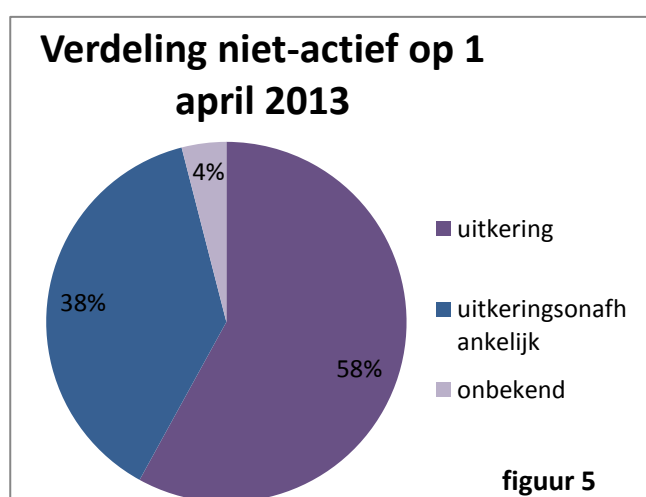

figuur 4

Toelichting: zoals hier duidelijk te zien is, zitten de meesten in een WWB uitkering gevolgd door een baan in loondienst. Opvallend is dat er ook een paar starters met een nieuwe onderneming zijn gestart. Let wel, dit is een momentopname. Dit resultaat zegt alleen iets over de economische zelfstandigheid op de peildatum 1 april 2013.

Net zoals bij de groep die ingeschreven is wordt van de uitgeschreven groep ook een prognose gegeven van het percentage dat op de peildatum uitkeringsonafhankelijk is. Dit is weer verwerkt in een cirkeldiagram. Let op: dit is een voorlopige prognose gebaseerd op de verzamelde inkomstengegevens op 1 april 2013.

Toelichting

figuur 5

In de categorie 'uitkering' zitten 28 van de in totaal 50 starters. Zij hebben hun onderneming beëindigd en zitten op 1 april 2013 in een uitkering en zijn dus niet (geheel) uitkeringsonafhankelijk. Van de categorie 'uitkeringsonafhankelijk' zitten 13 personen in loondienst. 6 hebben een nieuwe onderneming gestart. 1 persoon zit in de Bbz startregeling voor het opstarten van een nieuwe onderneming. De categorie 'onbekend' bestaat uit 2 personen van wie geen inkomensgegevens te zien zijn. Dit sluit uit dat zij in loondienst zitten of een uitkering ontvangen. Het is mogelijk dat ze een

verdienende partner/derde hebben of op vermogen leven.

Er is nu een prognose gemaakt van actief en niet-actief aan de hand van de inkomensgegevens. Bij de actieve groep lag de nadruk bij de feitelijke activiteiten versus

de formele inschrijving. Bij de niet-actieve groep lag de nadruk bij de uitkeringsonafhankelijkheid.

Stap 3: bestaansduur van de ondernemingen

Tot slot zal van de uitgeschreven ondernemingen de bestaansduur en de beëindigingsdatum worden onderzocht. Ook dit telt mee bij de berekening van de duurzame verzelfstandiging. Zo wordt de laatste stap;

3. Wat is de bestaansduur van de niet-actieve ondernemingen op 1 april 2013?
Let wel: sommige bedrijven zijn al veel eerder gestart dan de Bbz verstrekking periode van 2008-2010. Pas in een later stadium kan gekeken worden wat de gemiddelde bestaansperiode was van alle ondernemingen.

A. De beëindigingsdatum (Wat is de beëindigingsdatum van de niet-actieve onderneming?)

Van de 50 beëindigde ondernemingen zijn 46 einddata achterhaald. Met deze data kan vastgesteld worden wanneer de eerste beëindiging van een onderneming plaatsvond en wanneer de laatste beëindiging van een onderneming plaatsvond. Vervolgens wordt berekend wat dan de gemiddelde datum van beëindiging was. Vanuit deze gegevens kan uiteindelijk de gemiddelde duur van alle beëindigde ondernemingen vastgesteld worden.

Aantal starters	Min van eind onderneming	Max van eind onderneming
50->46 met		
Niet-actief datum	1-5-2007	1-1-2013
Gemiddelde van eind onderneming		
	2-8-2010	

De eerste beëindiging van een onderneming is op 1 mei 2007. Dit is nog voor de tijdsrange van 2008-2010. Een verklaring hiervoor is dat een ondernemer in het Bbz een zogeheten doorstart heeft gemaakt met de onderneming. De laatste beëindiging (voor peildatum 1 april 2013) vond plaats op 1 januari 2013. De gemiddelde einddatum van alle 46 ondernemingen is 2 augustus 2010.

B. De bestaansduur (Hoe lang hielden beëindigde ondernemingen gemiddeld stand?)

Vanuit deze gegevens wordt de minimale bestaansduur, de maximale bestaansduur en de gemiddelde bestaansduur berekend. Ook dit wordt gedaan door einddatum minus startdatum onderneming.

Minimale bestaansduur	Maximale bestaansduur	Gemiddelde bestaansduur
4 maanden	161 maanden	44 maanden

De kortste bestaansduur van een onderneming is slechts 4 maanden geweest. De gemiddelde bestaansduur van alle 46 ondernemingen ligt op 3,5 jaar. De langste onderneming heeft 13,5 jaar(!) bestaan. Dit is alleen te verklaren doordat de Bbz periode

van 2008-2010 voor deze onderneming niet de eerste Bbz periode is geweest en/of de ondernemer een doorstart heeft gemaakt met de onderneming. Het kwam in 2008-2010 ook voor dat ondernemers, die eigenlijk al jaren eerder de onderneming hebben opgericht, toch nog als starter wordt aangemerkt. Dit is bijvoorbeeld het geval als een onderneming wel ingeschreven stond, maar feitelijk nauwelijks actief was voor het Bbz.

Hoe moeten deze gegevens geïnterpreteerd worden? De bestaansduur is een indicatie hoe succesvol een onderneming is, maar geen garantie. Een inactieve onderneming kan immers wel lang bestaan, maar niet succesvol zijn. Een lange bestaansduur geeft wel aan dat de ondernemer geen beroep heeft gedaan op inkomensvoorzieningen als de werkloosheidswet en bijstand. Hiervoor is uitschrijving uit het Handelsregister namelijk een verplichting.

BEANTWOORDING VAN DEELVRAAG I:

WAT IS DE INKOMSTENBRON VAN DE ONDERNEMINGEN (ACTIEF EN NIET-ACTIEF) DIE OP 1 APRIL 2013 NOG BIJ DE KVK STAAN INGESCHREVEN EN WAT IS DE BESTAANSDUUR VAN DE ONDERNEMING?"

Van de ingeschreven groep van 73 starters blijkt minimaal 60% en maximaal $60+19\%=79\%$ op grond van de inkomstenbron van 1 april 2013 nog steeds actief te zijn als ondernemer. 8 van de ingeschrevenen staan waarschijnlijk ten onrechte nog ingeschreven, omdat deze personen een uitkering ontvangen waarbij uitschrijving een verplichting is. 7 personen zijn nog ondernemer maar ontvangen tegelijk een inkomensondersteuning en worden aangemerkt als marginaal zelfstandigen.

Van de uitgeschreven groep van 50 starters blijkt 58% een inkomensondersteuning te ontvangen op 1 april 2013. 38% blijkt uitkeringsonafhankelijk* te zijn.

De gemiddelde bestaansduur van de beëindigde ondernemingen blijkt te liggen op 44 maanden of 3,5 jaar. Omdat de maximale Bbz uitkeringsduur 36 maanden is, kan dit beschouwd worden als een vrij lange periode.

De eerste deelvraag levert een gematigd positief beeld op: Het aantal ingeschrevenen op 1 april 2013 is in de meerderheid. Van deze ingeschreven groep lijkt een meerderheid nog daadwerkelijk actief te zijn. Van de uitgeschreven groep is 38% uitkeringsonafhankelijk. Daarnaast hebben de beëindigde ondernemingen nog een redelijke lange bestaansduur gehad.

Deelvraag I is nu beantwoord. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op deelvraag II. Deze zal op dezelfde manier behandeld worden.

**Als extra notitie kan hier nog bij vermeld worden dat bij de uitgeschreven groep opvalt dat een aantal van hen een nieuwe onderneming heeft opgericht. Dit kan mogelijk als een positief neveneffect van het Bbz worden beschouwd. (De uitleg over positieve neveneffecten wordt behandeld in de inleiding van dit hoofdstuk, 4.1.) Ook een baan in loondienst kan een positief*

neveneffect zijn van het Bbz, omdat binnen de regeling starters vaak worden aangespoord om naast hun zelfstandig ondernemerschap een baan erbij te vinden. Het is echter niet vast te stellen of het in dit geval daadwerkelijk om positieve neveneffecten gaat. Om het onderzoek niet verklarend te maken, zijn positieve neveneffecten daarom niet opgenomen in de deelvragen.

4.3 DEELVRAAG II

WAT IS DE INKOMSTENBRON GEWEEST VAN DE STARTERS OVER DE HELE PERIODE EINDE BBZ - 1 APRIL 2013?

Met deze deelvraag wordt de duurzame uitstroom onder de starters onderzocht. Dit is een tussenstap in het uiteindelijke onderzoek naar duurzame verzelfstandiging. In deze deelvraag wordt nagegaan wat de inkomstenbron van de starters is geweest over de gehele periode tussen uitstroom uit het Bbz en de peildatum. Dit wordt uitgevoerd in stappen.

In de vorige deelvraag werd duidelijk wat de inkomstensituatie van starters op de peildatum 1 april 2013 is geweest. Nu wordt de gehele periode tussen ‘einde Bbz traject’ en peildatum 1 april 2013 bekeken. Hiermee kan worden gemeten wat de duur van de uitkeringsonafhankelijkheid is (geweest) evenals de mate van terugval op een uitkering binnen de onderzoeksgroep.

Stap 1: Uitkeringsonafhankelijkheid in de periode einde bbz traject-peildatum 1 april 2013

De eerste stap luidt als volgt:

1. Zijn de starters in de periode na het einde van hun Bbz traject tot 1 april 2013 uit de uitkering gebleven?

Bij stap 1 wordt vastgesteld hoeveel starters er zijn teruggevallen op een uitkering na de Bbz verlening en vóór de peildatum 1 april 2013. De focus wordt eerst gelegd op het wel of niet gebruik maken van een inkomstenondersteuning na het Bbz.

Deze stap wordt onderverdeeld in stap A en B;

- Bij A wordt de mate van terugval op een inkomensondersteuning vastgesteld;
- Bij B wordt het soort inkomensondersteuning waarop werd teruggevallen weergegeven.

A. Mate van terugval op een inkomensondersteuning (*Welk percentage van de starters is na het Bbz traject en voor peildatum 1 april 2013 teruggevallen op een inkomensondersteuning?*)

Toelichting stap 1A: Er wordt achterhaald of de starters in de periode ‘einde bbz’ en ‘1 april 2013’ weer zijn teruggevallen op een inkomensondersteuning. Hieruit wordt duidelijk in welke mate zij uitkeringsonafhankelijk zijn geweest in deze gehele periode.

Het gaat hier om de eerste uitstroomduur vanaf wat in dit onderzoek beschouwd wordt als het 'einde van de Bbz'.

Weer gebruik van een inkomensondersteuning na het Bbz?

	Aantal starters
ja	85
nee	39

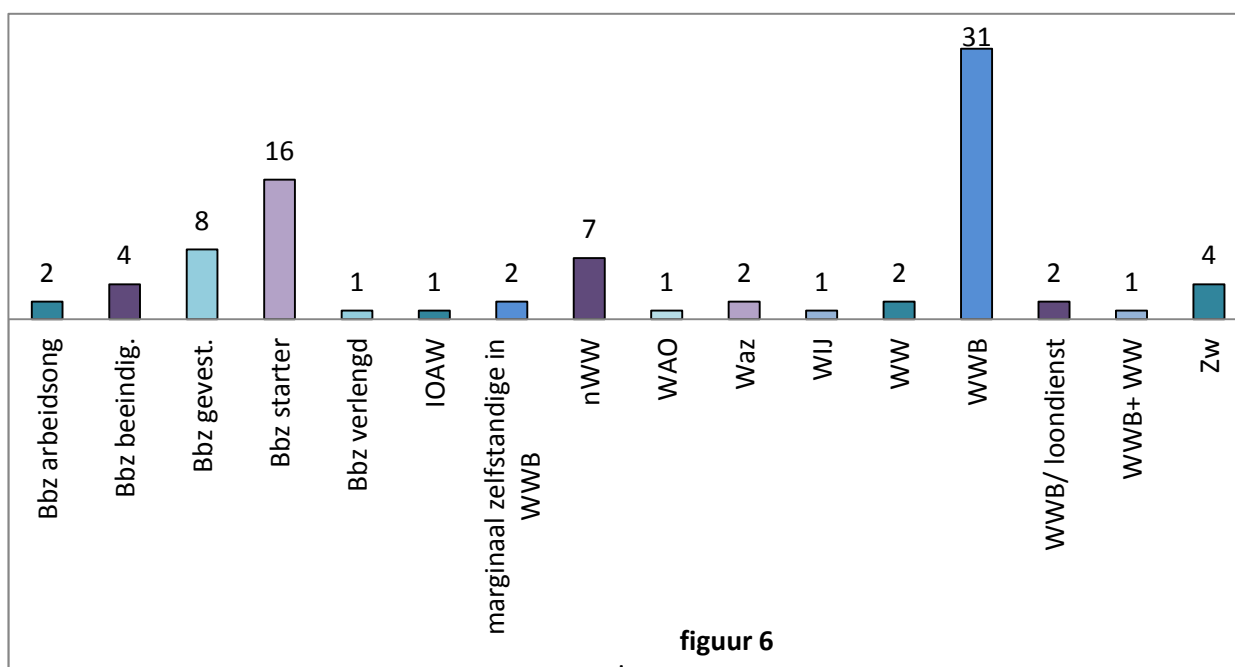
Toelichting

Van de in totaal 124 starters is er bij 85 starters (69%) sprake van opnieuw gebruik maken van een uitkering tussen uitstroom uit het Bbz en de peildatum 1 april 2013. 39 starters (31%) hebben geen gebruik meer gemaakt van een uitkering.

Indien er is teruggevallen is op een inkomensondersteuning, wordt in stap 1b onderzocht welke.

B. Soort inkomensondersteuning (Wat voor soort inkomensondersteuning is dit dan geweest?)

Het soort inkomensondersteuning geeft een indicatie of de starter nog zelfstandig ondernemer is. Bijvoorbeeld, een terugval op een Bbz voorziening betekent dat iemand wel weer als zelfstandig ondernemer kan uitstromen. Een terugval op een andere inkomensvoorziening zoals de WWB betekent meestal dat de onderneming beëindigd is. Op wat voor uitkering werd teruggevallen bij deze 85 starters? Hieronder zijn alle uitkeringen weergegeven in een staafdiagram.

Toelichting;

De grootste groep is de WWB uitkering gevolgd door het Bbz. De starters in de WWB zijn dus na uitstroom uit het Bbz, in een bijstandsuitkering gekomen. In de WWB is het waarschijnlijk dat de starter gestopt is met de onderneming. Dit is een verplichting voor het kunnen ontvangen van

een WWB uitkering (marginale zelfstandigen uitgezonderd). Het is mogelijk dat een cliënt weer uit de WWB stroomt, misschien door het oprichten van een nieuwe onderneming of door een baan in loondienst. Dit is een ander gevolg dan wanneer aanspraak wordt gemaakt op de tweede grootste groep, de Bbz regelingen. In de Bbz regeling is het juist waarschijnlijk dat de starter nog actief is als ondernemer met de oorspronkelijke onderneming, maar tijdelijk opnieuw gebruik maakt van de startersregeling of een andere Bbz regeling. Dat betekent dat opnieuw een beroep doen op deze regeling niet het einde hoeft te betekenen van de onderneming en ook niet iets hoeft te zeggen over de levensvatbaarheid van de onderneming. Een starter wordt namelijk alleen weer tot het Bbz toegelaten als de onderneming naar verwachting levensvatbaar wordt. Na het Bbz is een tweede uitstroom als zelfstandig ondernemer een mogelijkheid.

In stap 1 is een eerste beeld gegeven van het verloop van de inkomstenbron na de Bbz verstrekking tussen 2008-2010 en de eerstvolgende uitkering die is aangevraagd vóór 1 april 2013. Dit kan de 'eerste uitstroom' genoemd worden. Stap 1 geeft een voorlopige schets van de duurzame uitstroom onder de starters. (Later wordt dit gekoppeld aan het overeind blijven van de onderneming om tot duurzame verzelfstandiging te komen).

Waar in stap 1 nog geen rekening mee wordt gehouden is dat een terugval op een inkomensondersteuning duurzame uitstroom nog niet uitsluit. Een inkomensondersteuning kan van tijdelijke aard zijn waarna uitstroom nog wel mogelijk is. Dan zou de eerste stap een vertekend beeld geven over uitstroom. Daarom is het de bedoeling om het inkomensverloop in de periode tussen 'einde bbz' en 1 april 2013 beter in beeld te krijgen bij stap 2. Bij stap 2 wordt duidelijk in welke mate er sprake is van inkomstenverloop en of hier rekening mee moet worden gehouden bij de vaststelling van duurzame uitstroom.

We hebben gezien bij stap 1 dat 85 starters toch weer gebruik maakten van een uitkering. Hoe is dit op de peildatum van 1 april 2013? Zitten er dan nog steeds 85 starters in een uitkering? In stap 2 wordt weergegeven hoe de inkomstenverdeling eruit ziet op peildatum 1 april 2013.

Stap 2: Het verloop van de inkomstenbron van alle starters.

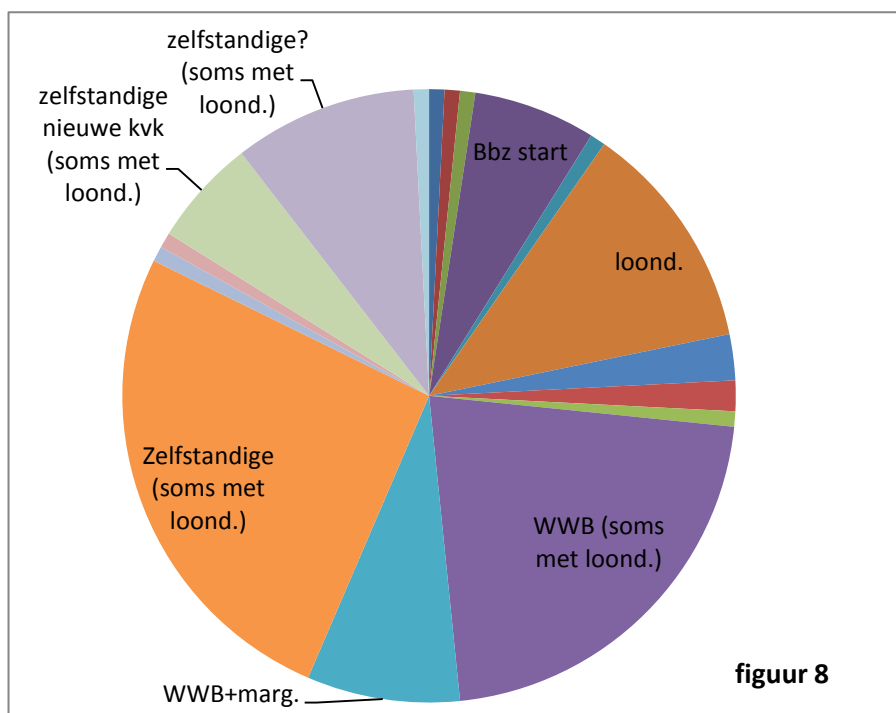
2. Is er verloop in de inkomstenverdeling onder de starters geweest?

Deze stap wordt onderverdeeld in stap A en B;

1. Bij A wordt de inkomstenbron heden vergeleken met het moment van eerste terugval;
2. Bij B wordt vastgesteld of er sprake is van verschuiving in inkomstenbron tussen deze twee periodes.

A. De inkomstenbron van het heden in vergelijking met de eerste terugval *(Hoe ziet de inkomstenverdeling onder de doelgroep er uit op peildatum 1 april 2013 in vergelijking met het moment van de eerste terugval op een inkomensondersteuning?)*

Bij stap 2a komt een vergelijking van inkomstenbronverdeling op peildatum 1 april 2013 ten opzichte van de inkomstenverdeling op het moment van de terugval bij stap 1a. Onderzocht wordt of er juist veel of weinig verschil is in de inkomstenverdeling tussen deze twee momentopnames. Hierbij wordt speciaal gelet op uitkeringsonafhankelijkheid omdat dit een indicatie is voor duurzame uitstroom. Als we in het cirkeldiagram kijken welke inkomstenbron er op 1 april 2013 het meest voorkomt, dan ziet het er als volgt uit;

In dit diagram staan alle verschillende kleuren voor de verschillende inkomstenbronnen onder de starters. De meest voorkomende inkomstenbronnen staan weergegeven met tekst.

Bij de 1^e uitstroom waren de meest voorkomende inkomstenbronnen de WWB uitkering en het Bbz. Op 1 april 2013 zijn de meest voorkomende

inkomstenbronnen zoals weergegeven in het cirkeldiagram: "Zelfstandige"(32) (al dan niet met loondienst), "WWB"(27) (soms met loondienst) en loondienst(15). Gevolgd door "misschien zelfstandige"(12) (dit zijn de personen bij wie alle gegevens erop wijzen dat ze zelfstandig ondernemer zijn.), "WWB marginaal" (10), "Bbz start" (8) en als laatste "zelfstandige nieuwe KvK."(7). Samen zijn dit 96 starters, 77%.

Bij de uitstroom uit het Bbz moesten 85 starters in de loop van de tijd toch weer een beroep doen op een uitkering. Als we kijken hoe de inkomstenbron op 1 april 2013 is verdeeld, zitten er slechts 56 personen in een uitkering. Er zijn dus ook weer starters uit de uitkering gestroomd.

Hoe heeft dit verloop er precies uitgezien? 85 starters vroegen vóór 1 april 2013 toch weer een uitkering aan. Maar zijn de starters wel weer opnieuw uitgestroomd? Het precieze verloop van de inkomstenbronnen is zichtbaar bij B.

B. Verschuiving in inkomstenbronnen *(Is er sprake van verschuiving van de inkomstenbron na de terugval op een uitkering?)*

Bij stap 2b wordt de precieze verschuiving van de inkomstenbron tussen deze twee momentopnames aangegeven. Bijvoorbeeld: de starters die zijn terugvallen op uitkering x, welke inkomstenbron hebben zij op 1 april 2013? Dit wordt zichtbaar aan de hand van

een kolomtabel. Vanwege de grootte van deze tabel is deze opgenomen in bijlage nummer 5 bij iii op bladzijde 74.

Als we naar deze tabel kijken valt het volgende op;

Er is nog vrij veel verloop in de inkomstenbron. De starters die in een uitkering zitten, stromen meestal ook weer uit. Dit kan uitstroom naar een andere uitkering zijn. Maar het kan ook uitstroom zijn door zelfstandig ondernemerschap dan niet in een nieuwe KvK of uitstroom naar loondienst. De eerste uitkering waarop wordt teruggevallen is dus niet alleszeggend over het eindresultaat. Bij de vaststelling van de mate van uitstroom en verzelfstandiging zou er mee rekening gehouden moeten worden dat de eerste uitstroomresultaten geen volledig beeld geven van de praktijk.

Dit is iets om mee te nemen naar deelvraag III.

BEANTWOORDING VAN DEELVRAAG II:

WAT IS DE INKOMSTENBRON GEWEEST VAN DE STARTERS OVER DE HELE PERIODE EINDE BBZ - 1 APRIL 2013?

69% van de starters viel voor de peildatum van 1 april 2013 terug op een inkomensvoorziening. De twee meest veel voorkomende voorzieningen zijn de WWB en het Bbz 2004. Van de starters die nooit zijn teruggevallen op een inkomensondersteuning, 31%, zijn de meest voorkomende inkomstenbronnen 'zelfstandige', 'zelfstandige?' en 'loondienst'.

De eerste uitstroom geeft geen definitief beeld. Bij de eerste uitstroom kwamen de inkomstenbronnen WWB en Bbz het meest voor. Op peildatum 1 april 2013 zijn er andere inkomensbronnen die vaker voorkomen, namelijk 'Zelfstandige' (al dan niet met loondienst) gevolgd door 'WWB' (soms met loondienst) en 'loondienst'. Dit verschil geeft aan dat er daadwerkelijk een verloop is in de inkomstenbron na de eerste uitstroomgegevens.

Van de 85 starters die op een gegeven moment in een inkomensvoorziening stroomden, zitten op 1 april 2013 slechts 56 in een inkomensvoorziening. 68 starters hebben een andere inkomstenbron. Dit betekent dat 55% van de doelgroep op de peildatum uitkeringsonafhankelijk is.

Met deze resultaten zal rekening gehouden moeten worden bij de uiteindelijke vaststelling van duurzame uitstroom en/of duurzame verzelfstandiging in deelvraag III.

4.4 DEELVRAAG III:

WAT IS DE MATE VAN DUURZAME UITSTROOM NA EINDE TRAJECT OPGESPLITST NAAR INKOMSTENBRON?

Bij de eerste stap van deelvraag II werd geschetst wat de mate van terugval was op een uitkering. Bij deelvraag III spitsen we dit nader toe om de mate van duurzame uitstroom te achterhalen. Er moet achterhaald worden bij hoeveel starters er sprake was van uitstroom uit de uitkering voor een aaneengesloten periode van zes maanden of langer. En er moet achterhaald worden of deze zelfstandigheid komt door de onderneming en hoe de cliënt nu zich in levensonderhoud voorziet. Bij deze stap moet ook worden gekeken naar **de toekomstverwachting** van bestaande ondernemingen en dan in het bijzonder of er de verwachting is van beëindiging of terugval op een inkomstenondersteuning

*Noot; "Einde Traject" in de vraagstelling bij deelvraag III

Het einde van het Bbz traject is niet altijd duidelijk omdat de Bbz uitkering niet een aaneengesloten periode hoeft te zijn zoals in de WWB en meeste andere inkomensvoorzieningen. Er is voor gekozen om de telling uitstroom te beginnen vanaf de periode dat er geen aaneengesloten periode meer Bbz wordt verleend. Dit wordt beschouwd als einde traject.

Stap 1 De uitstroomduur na het Bbz en de mate van duurzame uitstroom

Er moet sprake zijn van minimaal zes maanden uitstroom om te spreken van duurzame uitstroom. De uitstroom wordt hierbij nog niet gekoppeld aan het wel of niet hebben van een onderneming. In deze stap wordt weergegeven hoe lang de gemiddelde uitstroom is geweest van de totale groep en bij hoeveel starters sprake is (geweest) van duurzame uitstroom. Oftewel: Gedurende een aaneengesloten periode van minimaal zes maand een geen inkomensondersteuning.

De eerste stap is als volgt:

1. **De uitstroomduur en de mate van duurzame uitstroom** (*Hoe lang is de uitstroomduur na het Bbz en bij hoeveel starters is sprake van duurzame uitstroom?*)

De uitstroomduur is berekend door de periode 'einde van Bbz' en 'start eerstvolgende uitkering' te berekenen in maanden. Dit is dus de eerste uitstroom. Was er geen terugval op een uitkering, dan is de periode tussen 'einde Bbz' en 'peildatum 1 april 2013' weergegeven. De berekening ziet er als volgt uit:

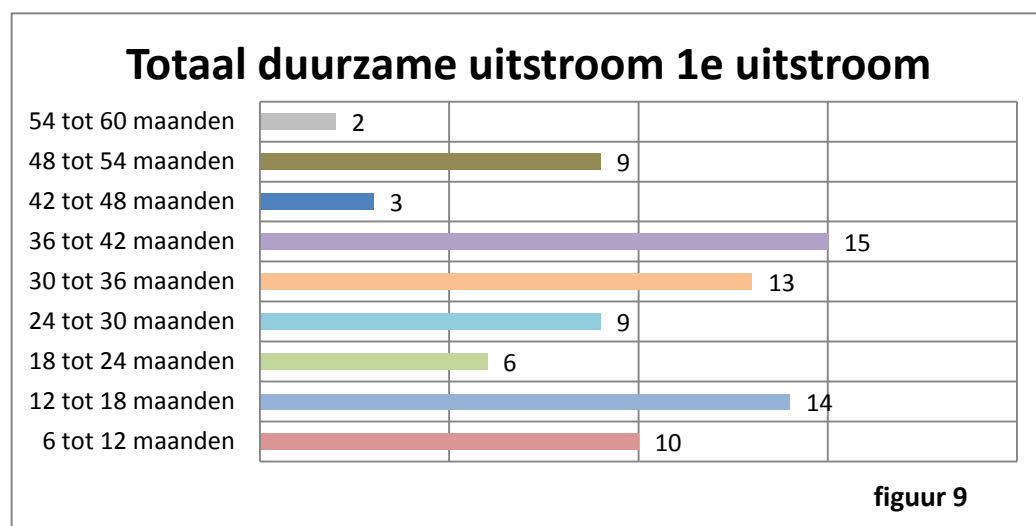
Maanden uitstroom	Aantal starters
0 tot 6 maanden	43
6 tot 12 maanden	10
12 tot 18 maanden	14
18 tot 24 maanden	6
24 tot 30 maanden	9
30 tot 36 maanden	13
36 tot 42 maanden	15

42 tot 48 maanden	3
48 tot 54 maanden	9
54 tot 60 maanden	2
Eindtotaal	124

Toelichting

Van de in totaal 124 starters zagen we bij de vorige deelvraag dat er bij 85 sprake van terugval op een uitkering. 39 starters hebben geen terugval gehad op een uitkering. Bij de berekening van de uitstroomduur is de groep '0 tot 6 maanden' is het grootst, 43 starters. Zij zijn na het einde van de Bbz uitkering binnen 6 maanden weer teruggevallen op een uitkering. Bij hen is geen sprake van duurzame uitstroom. Bij 81 van de 124 starters is wel sprake van duurzame uitstroom.

Hieronder is weergegeven wat de gemiddelde uitstroomduur is van alle ondernemingen waarbij sprake is van duurzame uitstroom. Omdat hier slechts één tijdsvlak is berekend, wordt dit de 1e uitstroom genoemd. Bij het bekijken van de resultaten dient in acht genomen te worden dat de tijdsrange van meer dan twee jaar ervoor zorgt dat er nogal wat onderling verschil kan zijn in de uitstroomduur. Een onderneming met een lange uitstroomduur is waarschijnlijk vrij vroeg uitgestroomd en heeft niet meer gebruik gemaakt van een uitkering. Hieronder is de duurzame uitstroom in een staafdiagram weergegeven.

Toelichting

De groep '36 tot 42 maanden' is het grootst. Dit zijn 15 starters. De kleinste groep is de groep '54 tot 60 maanden', dit zijn 2 starters. Let op: dit gaat nog niet over duurzame verzelfstandiging. Door welke inkomsten de groep is uitgestroomd, is hier nog niet onderzocht.

Stap 2: 2^e uitstroom

Bij deelvraag II zagen we dat 85 starters na het Bbz en voor peildatum 1 april 2013 weer aanspraak maakte op een inkomensondersteuning. Maar we zagen bij deelvraag II ook dat er een verloop was in de inkomensbronnen en dat de eerste terugval niet overeenkomt met de inkomenssituatie op peildatum 1 april 2013. Op 1 april 2013 waren van de 85 er nog slechts 56 in een uitkering. Dit werd weergegeven in de tabel bij deelvraag II.

Het kan dus zijn dat bij berekening van de 1e uitstroom een starter geen duurzame uitstroom heeft, omdat deze binnen zes maanden weer een beroep deed op een

inkomensondersteuning. Het is daarna wel mogelijk om opnieuw uit te stromen en uitkeringsonafhankelijk te worden meer dan zes maanden. Een goed voorbeeld hiervan is de Bbz regeling: Een starter kan bij opstartproblemen van de onderneming nog een keer terugvallen op de startersuitkering, mits de periode van 36 maanden nog niet is overschreden. De terugval betekent nog niet dat de onderneming niet levensvatbaar is. Eenzelfde geldt voor de Bbz regeling voor gevestigde ondernemers: Deze regeling is er voor externe omstandigheden van tijdelijke aard waardoor een ondernemer in financiële moeilijkheden komt (te denken valt aan: een grote opdrachtgever die ineens wegvalt, werk aan de weg waardoor het pand van de ondernemer niet meer te bereiken is e.d.). Duurzame uitstroom/verzelfstandiging is bij beide regelingen, op termijn, weer mogelijk.

Bij alleen de telling van de 1e uitstroom blijft een dergelijke starter buiten beeld, omdat deze in eerste instantie binnen zes maanden weer een beroep deed op een uitkering. Daarom zal een tweede uitstroom ook meegeteld moeten worden om een beter beeld te geven van de daadwerkelijke uitstroom van de doelgroep. Dus alle uitstroomperiodes tussen einde Bbz en peildatum 1 april 2013 zullen opgeteld moeten worden.

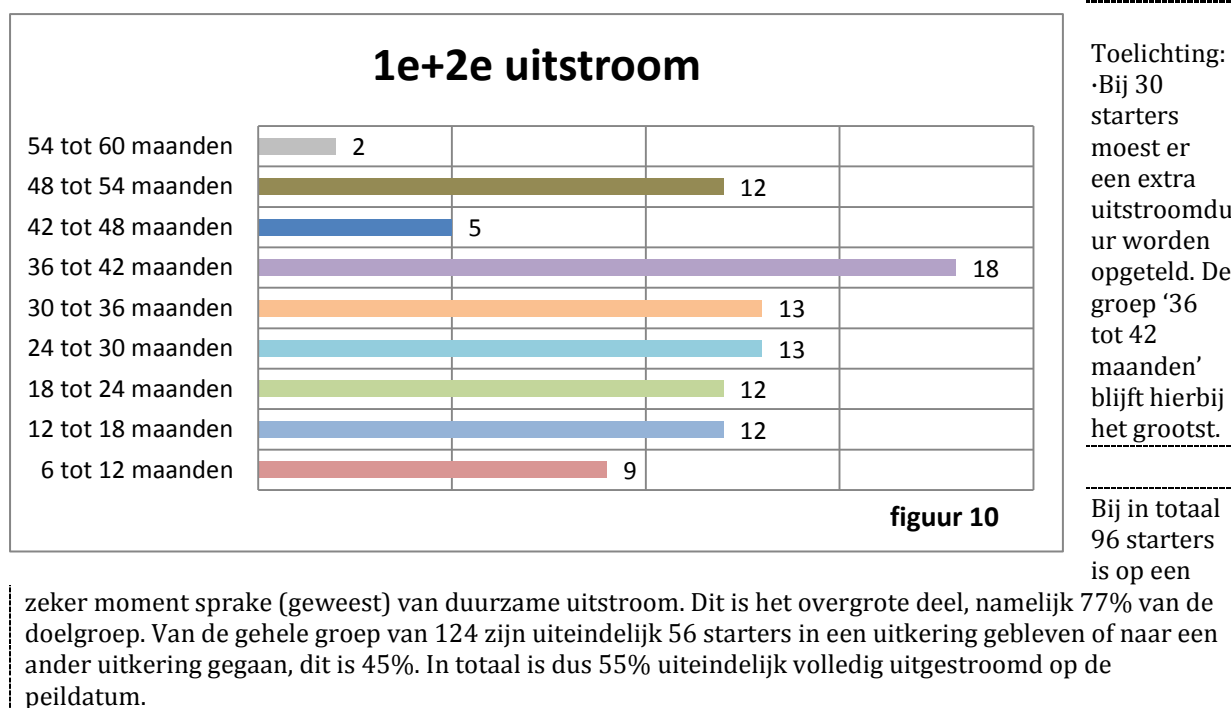
Daarom is de volgende stap het berekenen van meerdere uitstroomperiodes. Dit wordt in het onderzoek “2^e uitstroom” genoemd. Stap 2 is als volgt:

2. 2^e uitstroom *(Hoe verandert het beeld van duurzame uitstroom als je meerdere uitstroomperiodes bij elkaar optelt?)*

Er moeten soms dus meerdere uitstroomperiodes bij elkaar opgeteld worden om een volledig beeld te krijgen van de duurzame uitstroom. Dit wordt in dit onderzoek 2e uitstroom genoemd.

Maanden uitstroom	Aantal starters	Toelichting: Na de berekening van de 1 ^e +2 ^e uitstroom blijken niet 43, maar slechts 28 starters nooit 6 maanden aaneengesloten uit de uitkering te zijn geweest. Bij 30 starters is sprake van een 2e uitstroom, zij stroomden nog vóór de peildatum weer uit deze uitkering.
0 tot 6 maanden	28	
6 tot 12 maanden	9	
12 tot 18 maanden	12	
18 tot 24 maanden	12	
24 tot 30 maanden	13	
30 tot 36 maanden	13	
36 tot 42 maanden	18	
42 tot 48 maanden	5	
48 tot 54 maanden	12	
54 tot 60 maanden	2	
Eindtotaal	124	

Hoe ziet de gemiddelde uitstroomduur eruit als alle uitstroomperiodes bij elkaar opgeteld zijn? Dit ziet er als volgt uit:

Met stap 1 en 2 is een beeld geschetst van de mate van duurzame uitstroom van alle starters. Een van de aandachtspunten van dit onderzoek was dat het trajectverloop per starter verschilt. Hierdoor verschilt de startdatum van de uitstroom per starter! De eerste starters zijn begin 2008 uitgestroomd, dus bij hen begint de telling vanaf 2008. Zij kunnen op 1 april 2013 maximaal vijf jaar uitgestroomd zijn. De laatste starter is op 31 december 2011 uitgestroomd. Deze starter zou op 1 april 2013 maximaal 16 maanden uitgestroomd zijn.

Omdat de tijdsmarge van de onderzochte doelgroep dus meer dan twee jaar is, zegt de uitstroomduur niet alles over het succes van de onderneming. Een onderneming met een lange uitstroomduur is waarschijnlijk en vrij vroeg uitgestroomd en heeft niet meer gebruik gemaakt van een uitkering.

Stap 3 duurzame uitstroom te danken aan zelfstandig ondernemerschap

Als laatste stap wordt onderzocht of de uitstroom van starters geheel of gedeeltelijk te danken is aan zelfstandig ondernemerschap. Dit kan in de oorspronkelijke onderneming zijn, maar ook in een nieuwe onderneming. Met deze koppeling spreekt men van duurzame verzelfstandiging. Daarom wordt stap 3 als volgt:

3. **Duurzame verzelfstandiging** *(In hoeveel gevallen is de duurzame uitstroom (1e + 2e uitstroom) te danken aan duurzame verzelfstandiging?)*

Toelichting stap 3: Nu wordt de duurzame uitstroom gekoppeld aan de inkomstenbron. Hierbij ligt de nadruk op het wel of niet overeind blijven van de onderneming (oud of nieuw). Dit geeft de mate van duurzame verzelfstandiging weer. Van iedere starter was al de uitstroomperiode bijgehouden. In deze laatste stap wordt aan de hand van alle

gegevens geconcludeerd in welke mate zelfstandig ondernemerschap een rol heeft gespeeld in de mate van economische zelfstandigheid door de jaren heen.

Bij de vorige deelvragen is zoveel mogelijk informatie verzameld over het precieze inkomen, de staat en verloop van de onderneming en de toekomstverwachting van de onderneming. Zo ontstaat de volgende prognose wat betreft de mate van duurzame verzelfstandiging onder de onderzochte doelgroep;

Duurzame verzelfstandiging?	Aantal starters
Gedeeltelijk	12
Ja	29
ja waarschijnlijk	18
ja?	6
Misschien	10
Nee	48
Onbekend	1
Eindtotaal	124

Definitiebepaling;

Gedeeltelijk: Deels haalt de starter zijn levensonderhoud uit zelfstandig ondernemerschap, maar het wordt gecombineerd met nog een andere inkomstenbron, meestal loondienst. Ook is het mogelijk dat de starter een bepaalde periode zijn levensonderhoud uit zelfstandig ondernemerschap haalde en sommige periodes een beroep deed op een andere inkomstenbron.

Ja: De duurzame uitstroom is geheel te danken aan zelfstandig ondernemerschap. Ondernemer heeft dit zelf ook bevestigd in een interview.

Ja, waarschijnlijk: Niet zelf gesproken met de ondernemer, maar alle andere bronnen wijzen uit dat de uitstroom te danken is aan het zelfstandig ondernemerschap.

Misschien: Op rond van de inschrijving van de KvK en alle verzamelde inkomstengegevens die opvraagbaar waren, lijkt het alsof deze starters nog steeds zelfstandige ondernemers zijn. Alleen is gebleken dat de onderneming op termijn niet levensvatbaar bleek te zijn of zelfs nooit levensvatbaar is geweest. Deze ondernemers hebben van afdeling Zelfstandigen een negatief advies gekregen wat betreft de voortzetting van de onderneming. De kans is dan ook gering dat de uitstroom daadwerkelijk te danken is aan de onderneming.

Ja?: Het is uitgesloten dat de starter in loondienst werkt of een uitkering ontvangt. Het is echter niet gelukt de ondernemer zelf te spreken. De onderneming is niet beëindigd, maar het is ook niet duidelijk of de ondernemer zijn levensonderhoud hieruit haalt.

Onbekend: Geen gegevens beschikbaar.

** Noot; Succesvol uitstromen uit het Bbz; de selectie vereiste voor het onderzoek*
Uiteindelijk blijken **23** starters niet aan deze criteria te voldoen. Zij zijn uit het Bbz gestroomd wegens een **niet levensvatbaar bedrijf**. Dit gebeurde meestal na het bereiken van de maximale Bbz startersperiode van 36 maanden. Strikt genomen zou

deze groep niet binnen het onderzoekkader vallen. Toch is het zinvol geweest dat deze starters zijn meegenomen in de selectie van 124. Opvallend was namelijk dat een deel van hen (9 starters, 11%) vrijwel direct na de uitstroom een baan in loondienst heeft gevonden of een nieuw bedrijf heeft opgestart. Beide resultaten zijn te beschouwen als succesvolle neveneffecten van het Bbz.

BEANTWOORDING VAN DEELVRAAG III;

WAT IS DE MATE VAN DUURZAME UITSTROOM NA EINDE TRAJECT OPGESPLITST NAAR INKOMSTENBRON?

Om de mate van duurzame uitstroom te onderzoeken moet vastgesteld worden hoe lang de starters na het eind van hun Bbz traject uit de uitkering bleven.

Bij de eerste uitstroom zagen we dat de groep '36 tot 42 maanden' het grootst is. Dit zijn **15** starters. De kleinste groep is de groep '54 tot 60 maanden', dit zijn 2 starters. Er waren **43** starters bij wie geen sprake was van duurzame uitstroom. Zij vielen binnen zes maanden terug op een inkomensvoorziening.

In deelvraag II is duidelijk geworden dat er nogal een verloop is geweest in inkomstenbronnen. De verdeling van inkomstenbronnen bij de eerste terugval ziet er anders uit dan op de peildatum 1 april 2013. Dit betekent dat starters ook na een terugval kunnen uitstromen en alsnog uitkeringsonafhankelijk worden. Daarom is het noodzakelijk hier meer onderzoek naar te doen.

Door alle uitstroomperiodes mee te tellen in de vaststelling van duurzame uitstroom ontstaat een completer beeld.

Bij **30** starters moest er een extra uitstroomduur worden opgeteld. De groep '36 tot 42 maanden' blijft na de telling het grootst, **18** starters. Bij **96** starters is op een zeker moment sprake (geweest) van duurzame uitstroom. Dit is al een hele andere uitslag dan bij alleen de 1e uitstroom. Bij **77%** van de doelgroep is duurzame uitstroom vastgesteld. Slechts bij **28** starters is nooit sprake geweest van duurzame uitstroom. Dit is afgerond **23%**.

Vervolgens wordt deze uitslag gekoppeld aan de inkomstenbron. Bij duurzame verzelfstandiging is het overeind blijven van de onderneming relevant. Er moet dus bekeken worden of de starter uitkeringsonafhankelijk is, mede door de onderneming. Vastgesteld moet worden in hoeverre de starter zijn levensonderhoud uit de onderneming haalt. Hierbij was de noodzaak de ondernemer zelf te spreken. Daarom is deze vraag niet met zekerheid te beantwoorden, maar is slechts een prognose gegeven worden. Die is als volgt:

De starters worden verdeeld in de volgende categorieën aan de hand van de vraag "Is er sprake van duurzame verzelfstandiging?":

"gedeeltelijk" "ja", "ja waarschijnlijk", "ja?", "misschien", "nee", "onbekend".

In het **gunstigste geval** is bij **75** starters de uitkeringsonafhankelijkheid geheel of gedeeltelijk te danken aan duurzame verzelfstandiging. Dit is **61%** (categorieën “gedeeltelijk” “ja”, “ja waarschijnlijk”, “ja?”, “misschien”)

Zeer waarschijnlijk is dat bij **tenminste 59** starters geheel of gedeeltelijk sprake is van duurzame verzelfstandiging. Dit is afgerond **48%** (categorieën “gedeeltelijk” “ja”, “ja waarschijnlijk”)

Vast staat dat bij **48** starters in ieder geval **geen** sprake is geweest van duurzame verzelfstandiging. Dit is afgerond **39%**.
(categorie: “nee”)

Let wel: er waren uiteindelijk maar **28** starters (**23%**) waarbij nooit sprake is geweest van duurzame uitstroom. Een deel van deze categorie “nee” is dus wel uitgestroomd, maar alleen niet door de onderneming.

5. CONCLUSIE

Alle deelvragen zijn beantwoord. Nu kan de hoofdvraag van het onderzoek beantwoordt worden:

“In welke mate is er bij de doelgroep (starters bij afdeling zelfstandigen gemeente Groningen die tussen 2008-2010 een traject in het kader van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen succesvol heeft afgerond) sprake van duurzame verzelfstandiging in 2013? ”

DE BELANGRIJKSTE UITKOMSTEN OVER DUURZAME VERZELFSTANDIGING

De resultaten zijn als volgt:

- Bij **23%** (28 starters van de 124) is er **nooit** sprake geweest van **duurzame uitstroom**.
- In **48%** (59) tot maximaal **61%** (75) van de gevallen is er sprake (geweest) van **duurzame verzelfstandiging**;
- De grootste groep is op de peildatum **3-3,5 jaar** uitgestroomd. Dit zegt **niet** alles over het succes omdat de meting ook ongeveer een tijdsperiode van 3 jaar (2010) tot maximaal 5 jaar (2008) betrof. Pas over een aantal jaren is vast te stellen hoe lang deze doelgroep uiteindelijk uitgestroomd blijft op de lange termijn.
- **73** starters staan op de peildatum 1 april 2013 ingeschreven in de Kamer van Koophandel met de oorspronkelijke onderneming. Minimaal **60%** tot maximaal **79%** van de ingeschrevenen is dan nog actief in deze onderneming.

- De bestaansduur van de beëindigde ondernemingen was gemiddeld **44** maanden, dit is ruim **2,5** jaar.
- Van de uitgeschreven groep (50), zat **58%** (28) op de peildatum in een uitkering.
- In totaal zaten er op peildatum 1 april 2013, **56** starters in een uitkering. Dit is **45%** van de hele doelgroep. Dit is inclusief Bbz uitkeringen.
- **69%** (85) viel na de het einde van hun Bbz traject weer terug op een uitkering. Het overgrote deel stroomde hier ook weer uit. De Bbz uitkering en de WWB uitkering kwamen het meest voor.
- **55%** (68) van de doelgroep was op de peildatum uitkeringsonafhankelijk.
- In **31%** (39) van de gevallen is er na het Bbz traject geen enkele terugval geweest op een inkomensondersteuning.
- In **77%** (96 van 124) van de gevallen is er sprake (geweest) van **duurzame** uitstroom.

6. AANBEVELINGEN

Er kwamen gedurende het onderzoek wat knelpunten naar voren die van invloed zijn op de nauwkeurigheid van de onderzoeksresultaten. Deze zijn voornamelijk te verhelpen door bepaalde zaken anders te registreren. Hierdoor zal een onderzoek in de toekomst nog nauwkeuriger een weergave kunnen geven over de mate van duurzame verzelfstandiging onder de doelgroep. Het gaat om de volgende zes punten;

1. **Selectie tussen 2008-2010 Bbz ontvangen was minder accuraat dan gewenst.** Het had een selectie moeten zijn van starters die tussen 2008 en 2010 zijn begonnen in het Bbz en rond die tijd zijn uitgestroomd, maar dit was vaak niet het geval. In de selectie kwamen nu starters voor die al veel eerder dan tussen 2008-2010 in het Bbz waren begonnen. Of die veel later uitstroomden. Een minder accurate selectie levert ook minder nauwkeurige resultaten op.
2. **Onduidelijk wanneer het Bbz eindigde:** Het was niet na te gaan welke starter de maximale uitkeringstermijn van 36 maanden al had verbruikt. Hierdoor is gekozen om het startpunt van de telling uitstroom te plaatsen op het moment dat geen aaneengesloten uitkeringsperiode meer was. Dit levert minder nauwkeurige resultaten op.
 - ✓ **Aanbeveling punt 1 en 2:** Een duidelijkere registratie van een begin en einddatum van een Bbz starters uitkering. Zodra een cliënt voor het eerst deze startersuitkering gaat ontvangen zou dit zodanig geregistreerd moeten worden in GWS dat het makkelijker automatisch opvraagbaar wordt. Hetzelfde geldt voor het moment dat de maximale uitkeringstermijn van 36 maanden voor starters is bereikt. Alle start en einddata uitkeringen zijn uiteindelijk handmatig gezocht in rapporten en uitkeringsdossiers in GWS. Dit was een tijdrovende taak en foutgevoelig.

3. **In het systeem wordt geen onderscheid gemaakt tussen ‘starters’ en andere doelgroepen en geen onderscheid gemaakt tussen nieuwe ondernemingen en ondernemingen die een doorstart maakten.** Doordat in de selectie nieuwe ondernemingen en doorstartende onderneming door elkaar stonden kunnen er geen conclusie worden gemaakt over de bestaansduur van een onderneming.
 - ✓ **Aanbeveling punt 3:** Onderscheid maken in systeem tussen verschillende doelgroepen. Het vermelden van aard van de onderneming in GWS of in een rapportage. Nu werd dit handmatig opgezocht in KvK register of nagevraagd bij de consultants
4. **Het was onduidelijk of starters wel of niet succesvol waren uitgestroomd en in welke mate de onderneming hen voorzag in het levensonderhoud op het moment van uitstroom;** In het onderzoeksvoorstel was in het onderzoekkader en in de hoofdvraag gesteld dat starters **succesvol** moesten zijn uitgestroomd uit het Bbz. In de praktijk bleek een dergelijk selectie niet mogelijk. Pas het gehele onderzoek zou uitwijzen of de starters succesvol uit het Bbz waren gestroomd.
 - ✓ **Aanbeveling punt 4:** Op het moment van uitstroom uit het Bbz een vermelding laten maken door de consultant of er sprake is van een (op termijn) levensvatbare onderneming. Het wordt nu wel eens vermeld in rapportages maar is echt zoekwerk. Een optie ja/nee in GWS zou ideaal zijn. Samen met de inkomstgegevens heden kan dan al snel een betrouwbaar beeld komen over het waarschijnlijk verloop van de starter. Dit zal veel onderzoek schelen. Idealiter zou de consultant ook kort kunnen beschrijven of in hoeverre de cliënt zijn levensonderhoud uit de onderneming haalt op het moment van uitstroom indien hier zicht op is.
5. **De duur van de uitstroom zegt niet alles over het wel of niet succesvol uitgestroomd zijn omdat de datum uitstroom onderling nogal verschilt.**
 - ✓ **Aanbeveling punt 5:** Door duidelijkheid over de einddatum kan een nauwkeurigere selectie komen. Ook kan men ervoor kiezen om het onderzoek op een nog langere termijn te onderzoeken door het peil punt later in de toekomst zetten. Op die manier kunnen er meer conclusies verbonden worden aan de bestaansduur van de onderneming.
6. **Veel basisgegevens over starters en hun onderneming ontbraken.** In het systeem en rapportages waren meestal de basisgegevens van de onderneming niet vermeld. Nu had Bureau Onderzoek een controlerende functie Zij alleen hadden een directe verbinding met het handelsregister.
 - ✓ **Aanbeveling punt 6:** Het registreren van KvK inschrijfnummer en naam onderneming bij cliënt gegevens in GWS. Als deze twee gegevens beschikbaar zouden zijn van te voren zou dit veel dossieronderzoek kunnen schelen.

i. Begrippenlijst

A

Algemene bijstand is reguliere bijstand voor ingezetenen. Deze werd vanaf 1965 vastgelegd in een bijstandswet. Ook wel in dit hoofdstuk aangeduid als 'de wet'

ABW (Algemene Bijstandswet): De allereerste algemene bijstandswet in Nederland. Wet van 13 juni 1963. Stb. 1963, 284. Inwerking getreden in 1965.

B

Besluit uit H.6: Het besluit in het theoretisch kader doelt op de zelfstandigenregeling (zie onder Z). De huidige is het Bbz 2004.

C

Complementair en sluitend karakter (H.6): Bij complementair kunnen beide regelingen, "zelfstandigenregeling" en de "algemene bijstand", naast elkaar bestaan. Indien men wordt afgewezen voor de zelfstandigenregeling kan wellicht nog wel aanspraak maken op algemene bijstand. Hier moet de uitvoerder dan nog apart naar kijken. Bij een sluitend karakter kan er alleen maar aanspraak worden gemaakt op 1 regeling, of je wordt aangewezen als zelfstandige en kan alleen maar aanspraak maken op de zelfstandigenregeling of je wordt aangewezen als 'werknemer/aangewezen op loondienst' en kan alleen maar aanspraak maken op algemene bijstand. Een afwijzing van één van beide regelingen is dan gelijk een uitsluiting van alle vormen van bijstand.

D

Duurzame uitstroom vloeit voort uit artikel 78f van de WWB. Binnen de WWB is er sprake van '*duurzame uitstroom*' als cliënten minimaal een half jaar niet meer afhankelijk zijn van een uitkering.

Duurzame verzelfstandiging: Het onderzoeksonderwerp. Bij duurzame verzelfstandiging wordt *duurzame uitstroom* gekoppeld aan het overleefden van de onderneming.

E, F, G, H,

--

I

Inkomensvoorziening: Een uitkering voor levensonderhoud. Voorbeelden zijn bijstandsuitkering, werkloosheidsuitkering of arbeidsongeschiktheidsuitkering.

J,

K

Kapitaalinjectie: In het Bbz 2004 kunnen ondernemingen in aanmerking komen voor een bedrijfskapitaal. Het bedrijfskapitaal wordt verstrekt in de vorm van een rentedragende geldlening of borgtocht. Nadere toelichting hierover in bijlage nummer 3 en nummer 4.

L

Levensvatbaar wordt omschreven in artikel 1 sub c Bbz 2004; Artikel 1.

Definitiebepalingen; In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

(...)

c. levensvatbaar bedrijf of zelfstandig beroep: het bedrijf of zelfstandig beroep waaruit de zelfstandige naar verwachting na bijstandverlening een inkomen zal verwerven dat, samen met het overige inkomen, toereikend is voor de voortzetting van het bedrijf of zelfstandig beroep en voor de voorziening in het bestaan”

M

Marginaal zelfstandige zelfstandige productieve activiteiten van geringe omvang die een bescheiden inkomen opleveren (Bescheiden is netto inkomsten max. 40% bijstandsnorm incl. toeslag en vakantiegeld.) en die voor eigen rekening en risico worden uitgevoerd door de uitkeringsgerechtigde met een grote afstand tot de arbeidsmarkt vanwege sociaal-culturele achtergronden, het ontbreken van opleiding, het gebrek aan ervaring met het werken in loondienst, of de lange werkloosheidsduur. Kenmerkend voor de activiteiten is dat deze naar verwachting ook op termijn, niet zullen leiden tot voldoende inkomsten om zelfstandig in de kosten van levensonderhoud te kunnen voorzien. Activiteiten die gericht zijn op het (op termijn) wel zelfstandig kunnen voorzien in de kosten van het bestaan valt niet tot marginale zelfstandige activiteiten van bescheiden aard. Dit valt onder de definitie prestarters die onder de BBZ vallen i.p.v. WWB. (Art 8 lid 6 Abw)

N,

--

O

Opstartregeling voor beginnende zelfstandigen: Dit houdt alle voorzieningen voor starters vanuit het Bbz in. Zie hoofdstuk 3.2, voetnoot nummer 10, onder U in de begrippenlijst en bijlage nummer 3 voor een overzicht.

P,Q.

--

R

Raad van State: De regering was verplicht om over alle door haar opgestelde wetsontwerpen, algemene maatregelen van bestuur en sommige Koninklijke besluiten het advies in te winnen van de Raad van State.

S

Sluitend karakter: zie complementair.

‘Starter’ definitie in het Bbz 2004, zie ook bijlage nummer 2.

De starter of diens echtgenoot komt uit een uitkeringssituatie of dreigende werkloosheid en start een onderneming die (op termijn) levensvatbaar is. De voorwaarden om als zelfstandige te worden aangemerkt in het Bbz zijn als volgt:

- De persoon is tussen de 18 en de pensioengerechtigde leeftijd in;

- Ontvangt uit hoofde van werkloosheid een uitkering;
- De persoon is afhankelijk van arbeid uit de onderneming om in het bestaan te voorzien;
- De persoon voldoet aan alle wettelijke vereisten om een onderneming te mogen starten;

Daarnaast voldoet de persoon aan de volgende vereisten:

- Het urencriterium van de Inkomstenbelasting
- Zeggenschap en ondernemersrisico (wat van invloed is op de rechtsvorm van de onderneming)
- Het bedrijf wordt geleid door betrokkene zelf of met meerdere personen

T

--

U

Uitkering voor levensonderhoud in het kader van het Bbz 2004; zie ook bijlage nummer 3.

1. Startersuitkering

Voor starters is er een Bbz uitkering van maximaal 36 maanden die het inkomen aanvult tot bijstandsniveau. Dit is meestal een renteloze geldlening. Na afloop van een boekjaar wordt vastgesteld of de renteloze geldlening omgezet kan worden naar bijstand om niet. Dit is afhankelijk van of de ondernemer inkomen heeft gehad boven bijstandsniveau.

2. Uitkering voor gevestigde ondernemers

Voor gevestigde ondernemers geldt er een Bbz periode van maximaal 12 maanden, mits de onderneming (op termijn) levensvatbaar is. Het kan nog verlengd worden met maximaal 24 maanden. Voorwaarde is dat de inkomensproblemen door tijdelijke omstandigheden van externe aard komen.

3. Beëindiginguitkering

Er bestaat voor gevestigden de mogelijkheid om maximaal 12 maanden een Bbz uitkering te ontvangen om het bedrijf te kunnen beëindigen. Dit is bestemd voor ondernemers die door verplichtingen (zoals huurcontract) niet direct kunnen stoppen met hun bedrijf.

Oudere zelfstandige uitkering

De oudere zelfstandige kan een aanvullende uitkering krijgen voor elk boekingsjaar dat de oudere zelfstandige minimaal €7511,00 verdient.

4. Arbeidsongeschikte zelfstandige uitkering

Kan een aanvullende uitkering krijgen voor de tussentijd dat er nog geen besluit is genomen op grond van de Waz.

5. Verlenging Bbz uitkering

Een Bbz uitkering wordt steeds met een half jaar toegewezen. De starter moet zelf tijdig een verlenging aanvragen. De starter komt alleen in aanmerking voor een verlenging als dit nog binnen de maximale termijn van 36 maanden ligt en de onderneming levensvatbaar is. (art. 23 Bbz) Een uitzondering is een verlengingsaanvraag om de reden dat de ondernemer niet volledig beschikbaar kan zijn in de onderneming door een

oorzaak van sociale of medische aard. Dit mag wel de 36 maanden overschrijden. (art. 23 lid 1 Bbz 2004)

Uitvoeringsbesluit: In dit besluit worden de **rechtscheppende** algemene bepalingen die in een wet staan zodoende uitgewerkt in het besluit dat deze **geobjectiveerd** worden. **Rechtszekerheid** wordt gecreëerd doordat de uitgebreide uitwerking van de algemene bepalingen ervoor zorgt dat één ieder terug kan lezen wie en in welke mate aanspraak kan maken op de regeling

V

Vorbereidingsjaar

Sommige starters starten met een voorbereidingsjaar; een jaar waarin met behoud van oude uitkering het ondernemingsplan wordt geschreven. Meestal wordt een extern re-integratie bureau ingeschakeld om dit te begeleiden. In dit jaar krijgt de starter een ontheffing van alle arbeidsverplichtingen. Het voorbereidingsjaar duurt 6 maanden en kan verlengd worden met nog eens 6 maanden.

W

'De wet': In het theoretisch kader refereert dit aan de algemene bijstandswet (zie algemene bijstand).

, X, Y.

--

Z

Zelfstandigenregeling: Dit is een verzamelwoord voor alle sociale voorzieningen van de overheid ter ondersteuning van zelfstandig ondernemers tussen 1940-heden. Of dit nou in 1 regeling vastgelegd stond of in verschillende losse regelingen.

ii. Bronnenlijst

A. Overzicht van alle voetnoten (inclusief bijlages)

1. ¹ In het Bbz zijn de volgende doelgroepen* ondernemers te onderscheiden**:
Starter***;
Over deze doelgroep gaat dit onderzoek.
Gevestigd ondernemers;
Arbeidsongeschikte ondernemers;
Oudere gevestigde ondernemers vanaf 55 jaar;
Ondernemers die hun onderneming binnen 12 maanden beëindigen.
*Voor meer toelichting over de voorzieningen voor andere doelgroepen, zie bijlage nummer 4
** Allen terug te vinden in artikel 1 sub b jo. Artikel 2 lid 1 onder respectievelijk a t/m e Bbz 2004
*** De definitie starter volgens het Bbz 2004 met alle daarbij horende verplichtingen zijn terug te lezen in bijlage nummer 2.
2. 1 Dhr. mr. Pieter Gijsbert Mantel was ten tijde van het artikel masterclass professional bij Calco in Maarssen en gedetacheerd bij de Sociale Verzekeringsbank.
3. ¹ PS Documenta is een vakblad die achtergrondinformatie biedt over de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van sociale verzekeringen, sociale voorzieningen en arbeidsrecht. Dit blad verschijnt een wisselend aantal keer per jaar in boekvorm. Vindplaats: Juridische bibliotheek RUG.
4. ¹ Vindplaats: juridische bibliotheek van de RUG.
5. ¹ Dhr. Mr. Sacha Brakel was ten tijde van het artikel senior juridisch vak redacteur bij Schulink.
6. ¹ Web artikel 'Wanneer ben je afhankelijk van het zelfstandig bedrijf of beroep' auteur mr. Sacha Brakel, 24 augustus 2012; <http://www.kluwerschulink.nl/opinie/schulink-nl/het-begrip-zelfstandige.12827.lynkx>
7. ¹ Dr. M. van der Ende, e.a., Bbz 2004: uit het startblok. Eindrapport, Rotterdam april 2011/ ECORYS Nederland BV. Opdrachtgever: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
8. ¹ V.E. den Hartogh e.d., 2012.
9. ¹ Mavim, computerbestand over beleid van gemeente Groningen.
10. Overzicht van de voorzieningen voor de starters:
Bedrijfskapitaal: *rentedragende starterslening* in de vorm van een rentedragende geldlening of borgtocht van maximaal € 34.816,00.
Begeleiding & coaching: *begeleiding in het voorbereidingsjaar, een pre-startkrediet, bedrijfseconomisch onderzoek en begeleiding na de start.*
Uitkering levensonderhoud: *voor maximaal 36 maanden, steeds toegekend voor 6 maanden.*
Voor meer toelichting over de voorzieningen, zie bijlage nummer 3.
11. ¹ 1)A.M.M.M. van Zeijl, 2010. 2) G.W. de Ruiter & R. Westra, 2010. 3)R.M.P.G. Niessen-Cobben, 2011. 4) R. Lips, 2010.
12. ¹ De uitleg van de definitie 'starter' en de definitie 'zelfstandige' uit het Bbz zijn opgenomen in bijlage nummer 2, 2A en 2B met de daarbij horende bronnen.
13. ¹ 'Zelfstandigenregeling' zie begrippenlijst.
14. ¹ Via kranten.delpher.nl zoekterm: "steun kleine zelfstandigen" o.a. Nieuwsblad van het Noorden, 21-08-1943; geraadpleegd maart 2014. Zie ook "geschiedenis gemeentelijk sociale diensten" op www.huisvandenijmeegsegeschiedenis.nl, gezien in mei 2014.
15. ¹ Stb. 1963, 284.
16. ¹ Zoekterm: "geschiedenis algemene bijstandswet" mei 2014, o.a. mijn-kijk-op.info.nu Zie ook "Gsd's en de uitvoering van Abw en Rww" op infocratie.nl, april 2014. Zie ook "Instructie uitvoering WWV en RWW" in Groninger archieven, maart 2014 op www.archieven.nl
17. ¹ 'Uitvoeringsbesluit' zie begrippenlijst.
18. ¹ Verder bestudeert voor dit onderzoek: Rb. 's-Gravenhage 17 december 2001, JAWB 2002, 26. / CRvB 6 april 1999, JAWB 1999, 93. / CRvB 7 augustus 2007, LJN BB1835. Gst. 2001-7144, 8./ Stb. 1995,203

19. ¹ 'Algemene bijstand' zie begrippenlijst.
20. ¹ 'Complementair' zie begrippenlijst.
21. ¹ RvS (Afdeling verschillen van bestuur) adviezen van 14 februari 1967, nr. 5253/V (1966) zie ook www.raadvanstate.nl onder instellingen en personen.
22. ¹ Stb. 1972, 548.
23. ¹ 'Sluitend karakter' zie begrippenlijst.
24. ¹ Jurisprudentie arrest 3 in bijlage.
25. ¹ Stb. 1995, 199.
26. ¹ Stb. 1995, 203.
27. ¹ P.G. Mantel, 2012, nummer 17, Paragraaf 4.2.
28. ¹ Ref. RvS, adviezen van 14 februari 1967, nr. 5253/V (1966)
29. ¹ P.G. Mantel, 2012, nummer 17, p. 1314-1316.
30. ¹ Uitgewerkt in bijlage nummer 1; RvS (afdeling geschillen van bestuur) 30 januari 1990, JAWB 1990, 106. / RvS (afdeling bestuursrechtspraak) 23 december 1994, JAWB 1995 205./ CrvB 18 juli 2000, JAWB 2000, 151.
31. ¹ P.G. Mantel, 2012, nummer 17.
32. ¹ P.G. Mantel, 2012, nummer 17, p. 1311-1317
33. ¹ S. Brakel, 2012, nummer 15, p. 1179-1182
34. ¹ 'Wanneer ben je afhankelijk van het zelfstandig bedrijf of beroep' 24 augustus 2012 via kluwerschulinck.nl onder opinie, het begrip zelfstandige. Gezien oktober 2013.
35. ¹ S. Brakel, 2012, nummer 15, p. 1179-1182
36. ¹ 'De Uitvoeringspraktijk Wet Werk en Bijstand', via werkvoorschriftenwwb.nl onder hoofdstuk 15 Zelfstandigen, 15.1.1. Gezien december 2013.
37. ¹ 'Wanneer ben je afhankelijk van het zelfstandig bedrijf of beroep' 24 augustus 2012 via kluwerschulinck.nl onder opinie, het begrip zelfstandige. Gezien oktober 2013.
38. ¹ M. van der Ende, e.a., 2011.
39. ¹ * noot; dit is duurzame verzelfstandiging
40. ¹ Onder 'traject' wordt verstaan: Een Bbz uitkering met of zonder begeleiding en/of bedrijfskapitaal. Voortrajecten zoals het voorbereidingsjaar en het TPZ traject worden niet meegerekend. (TPZ staat voor Trajectplan zelfstandigen. Dit was een traject van maximaal 3 jaar nog voor het voorbereidingsjaar van het Bbz. Het was bestemd voor Wwb gerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit traject is sinds 2010 afgeschaft.)
41. ¹ (inwerkingtreding RZ) Stb. 1965, 5
42. ¹ (buitenwerking RZ) Stb. 1986, 544
43. ¹ (inwerkingtreding BZ) Stb. 1986, 544
44. ¹ (buiten werking BZ) Stb. 1995, 200
45. ¹ (inwerkingtreding Bbz) Stb. 1995, 203
46. ¹ (buitenwerking Bbz) Stb. 2003, 386
47. ¹ (inwerkingtreding Bbz 2004) Stb. 2003, 390
48. ¹ Als bron baseert de Raad zich op de nota van toelichting op die wijziging (KB 15 maart 1985, nr. 146) en toelichting van de staatssecretaris in KB 4 april 1985 nr. SZ/DBZ/ABB/BZ/85.4.2865)
49. ¹ Als bron baseert de Raad zich op de nota van toelichting op die wijziging en toelichting van de staatssecretaris in KB 4 april 1985 nr. SZ/DBZ/ABB/BZ/85.4.2865)
50. ¹ Als bron voor de overwegingen in heeft de Raad de memorie van toelichting gebruikt bij artikel 11 van het BZ. Waarin wordt gesproken van een 'sluitende regeling'.
51. ¹ De Raad baseert zich op de nota van toelichting op het BZ.
52. ¹ Als bron heeft de raad de nota van toelichting op art. 1 BZ gebruikt.
53. ¹ * Noot: alle internetbronnen in deze bijlage zijn geraadpleegd tussen augustus-december 2013.
54. ¹
http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/onderneming_starten/schrijf_uw_bedrijf_in_bij_de_kamer_van_koophandel/
55. ¹ mr. G.W. de Ruiters & mr. R. Westra, *Verbintenissenrecht & ondernemingsrecht hoofdstuk 15.3 Handelsregister*, 2010 Den Haag.
56. ¹ Beleidsregel van de Staatssecretaris van Economische zaken van 23 juni 2008, nr. WJZ 8074645, inzake het ondernemingsbegrip in het handelsregister

57. ¹ Noot: In het onderzoek is het naslaan van het handelsregister een onderdeel van het praktijkonderzoek.
58. ¹ Uitleg procedure inschrijving in handelsregister en de aanvraag van een btw nummer als ondernemer op website van de rijksoverheid;
<http://www.antwoordvoorbedrijven.nl/regel/handelsregister>
59. ¹
http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/onderneming_starten/voordat_u_start/wanneer_bent_u_ondernemer_voor_de_btw
60. ¹ R.M.P.G. Niessen-Cobben, *Wegwijs in de Algemene Wet Inzake Rijksbelastingen H.5 De heffing van belasting bij wege van voldoening of afdracht op aangifte*, 2011 Den Haag, 7^e druk, bladzijde 91-93.
61. ¹ Wet op de omzetbelasting 1968
62. ¹ G.W. de Ruiter & R. Westra, *Verbintenissenrecht & ondernemingsrecht hoofdstuk 15.4 Administratie*, 2010 Den Haag.
63. ¹
http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/administratie/administratie_opzetten/wat_hoort_er_allemaal_bij_uw_administratie
64. ¹ R.M.P.G. Niessen-Cobben, *Wegwijs in de Algemene Wet Inzake Rijksbelastingen H. 13.8 'Administratieverplichting*, 2011 Den Haag, 7^e druk, bladzijde 258.
65. ¹ Noot; In het Bbz 2004 zijn nog aparte artikelen opgenomen voor starters over administratieverplichtingen. Dit komt ter sprake in 'overige vereisten'.
66. ¹ Handelsregisterwet 2007 (o.a. op overheid.nl) paraaf 4.4. Verplichte melding nummer. In de wettekst staat '**en andere aankondigingen**' dit verwijst naar de Europese Richtlijn 2003/58/EG. Deze richtlijn bepaalt dat ook officiële elektronische communicaties onder de verplichting van artikel 27 vallen. Online is deze richtlijn te vinden op <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:221:0013:0016:NL:PDF>
67. ¹http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/onderneming_starten/voordat_u_start/wanneer_bent_u_ondernemer_voor_de_btw
68. i.c.m.; Wet op de vennootschapsbelasting 1969 "Inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting, dividendbelasting, Europees recht, kwalificatie rechtsvormen" AWR: Algemene wet inzake rijksbelastingen; Wet op de dividendbelasting 1965.
69. ¹ Beleidsregel van de Staatssecretaris van Economische zaken van 23 juni 2008, nr. WJZ 8074645, inzake het ondernemingsbegrip in het handelsregister; 'Toetsingscriteria' onder A.
70. ¹ artikel 8 onder b Handelsregisterwet 2007 (o.a. op overheid.nl).
71. ¹ Artikel 2 Handelsregisterbesluit 2008
72. ¹ § 3.2.1. van de Nota van toelichting bij het Handelsregisterbesluit 2008.
73. ¹ Beleidsregel van de Staatssecretaris van Economische zaken van 23 juni 2008, nr. WJZ 8074645, inzake het ondernemingsbegrip in het handelsregister; onder 3.
74. ¹ Fiscale faciliteiten voor ondernemers, R. Lips, 2010 Kluwer bv. Deventer, bladzijde 29 "Vennootschap onder firma en andere samenwerkingsverbanden"
75. ¹ De grondslag van het vermogens- en ondernemingsrecht, deel 2 ondernemingsrecht, Mr. A.M.M.M. van Zeijl, 8e druk, Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten, 2010, "Rechtsvorm van de onderneming" bladzijde 15.
76. ¹ Art. 26 Mededingingswet
77. ¹ Nadere uitleg over zeggenschap op;
<http://jw.juridischwoordenboek.com/contentDefinition.asp?termRechtsgebiedId>
78. ¹ Beleidsregels beoordeling dienstbetrekking (UWV& belastingdienst)
http://wetten.overheid.nl/BWBR0014311/geldigheidsdatum_20-08-2012
79. ¹ Arbeidsovereenkomst wordt geregeld in Burgerlijk Wetboek 7 Hoofdstuk 6. Ook van toepassing: Artikel 3 jo. 4 en 5 Wet op de loonbelasting 1964 + Beleidsregels beoordeling dienstbetrekking.
80. ¹ Voorbeelden van (verkapte) dienstverbanden. <http://www.arbeidsrechter.nl/voorbeelden-arbeidsverhoudingen>
81. ¹ <http://www.zzp-nederland.nl/artikel/var-verklaring> ; <http://www.kvk.nl/advies-en-informatie/bedrijf-starten-of-overnemen/starten-als-freelancer-of-zzper/zelfstandigheid/> ; Beleidsregels beoordeling dienstbetrekking (UWV& belastingdienst)
http://wetten.overheid.nl/BWBR0014311/geldigheidsdatum_20-08-2012

82. ¹ “Haal meer uit het Bbz Meer rendement voor gemeenten bij de uitvoering van
83. het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004’ landelijke handleiding voor gemeentes”, Den Haag, mei 2012, Drs. V.E. den Hartogh, Stimulansz, Mr. W. Vonk, Stimulansz, J. Zorg, Stimulansz in opdracht van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Vereniging Nederlandse Gemeenten bladzijde 7.
84. ¹ ‘Haal meer uit het Bbz idem. bladzijde 7-8, 10, 14-23.
85. ¹ Bron: A.M.M.M. van Zeijl, 2010. G.W. de Ruiter & R. Westra, 2010. En Regelingbbz.nl -> onder doelgroepen van Bbz-adviesbureau Martin Delta, gevonden via Google: “Bbz 2004 zeggenschap en rechtsvormen onderneming” geraadpleegd maart 2014
86. art. 1 sub b jo. art.2 lid 1 sub b Bbz 2004
87. ¹ Deze term wordt nader uitgelegd in “Definitie starter’. Bijlage nr. 2 + de begrippenlijst
88. ¹ Zie de begrippenlijst. Bronnen: ‘Haal meer uit het Bbz idem. + Beleidsstuk gemeente Groningen. Uit verzamelbrief 18 feb 2003, herhaald in beleid marginale zelfstandigen die ingaat op 1 jan. 2012.
89. Gevestigde ondernemers art. 1 sub b jo. 2 lid 1 sub a Bbz 2004
90. Ondernemers die hun onderneming binnen 12 maanden beëindigen art. 1 sub b jo. art.2 lid 1 sub d Bbz 2004.
91. ¹ Arbeidsongeschikte zelfstandigen: art. 1 sub b + art. 2 lid 1 sub e Bbz 2004
92. ¹ Oude gevestigde ondernemers > 55 jaar: art. 1 sub b jo. art.2 lid 1 sub c Bbz 2004
93. ¹ <http://www.svf-ondernemers.nl/doorstart.asp>
94. Ondernemers die hun onderneming binnen 12 maanden beëindigen art. 1 sub b jo. art.2 lid 1 sub d Bbz 2004.
95. Arbeidsongeschikte zelfstandigen: art. 1 sub b + art. 2 lid 1 sub e Bbz 2004
96. Oude gevestigde ondernemers > 55 jaar: art. 1 sub b jo. art.2 lid 1 sub c Bbz 2004

B. Bronnenlijst uitgewerkt

Literatuur

1. G.W. de Ruiter & R. Westra, Verbintenissenrecht & ondernemingsrecht, 2010 Den Haag.
2. R.M.P.G. Niessen-Cobben, *Wegwijs in de Algemene Wet Inzake Rijksbelastingen*, 2011 Den Haag, 7^e druk,
3. Fiscale faciliteiten voor ondernemers, R. Lips, 2010 Kluwer bv. Deventer,
4. De grondslag van het vermogens- en ondernemingsrecht, deel 2 ondernemingsrecht, A.M.M.M. van Zeijl, 8e druk, Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten, 2010

Wetgeving

Hoofdzakelijk;

1. **Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004** (afgekort Bbz 2004) (inwerkingtreding Bbz 2004) Stb. 2003, 390
2. **Wet Werk en Bijstand** (afgekort WWB) (2007)

Voorlopers zelfstandigenregelingen;

1. *De Rijksgroepsregeling Zelfstandigen* (afgekort RZ) inwerkingtreding RZ) Stb. 1965, 5 (buitenwerking RZ) Stb. 1986, 544

2. Bijstandsbesluit Zelfstandigen (afgekort BZ) Stb. 1986, 544 + *de memorie van toelichting*. (inwerkingtreding BZ) Stb. 1986, 544 (buiten werking BZ) Stb. 1995, 200
3. Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (afgekort Bbz) Stb. 1995, 203 + *de memorie van toelichting*. (inwerkingtreding Bbz) Stb. 1995, 203 (buitenwerking Bbz) Stb. 2003, 386

Voorlopers algemene bijstand;

1. Algemene Bijstandswet (afgekort ABW): Wet van 13 juni 1963 houdende nieuwe regelen betreffende de verlening van bijstand door de overheid (Algemene Bijstandswet), *Stb.* 1963, 284.
2. de Algemene bijstandswet (Awb): Wet van 12 april 1995, houdende herinrichting van de Algemene Bijstandswet (Algemene bijstandswet), *Stb.* 1995, 199. (Inwerkingtreding: *Stb.* 1995, 201.)

Belangrijke besluiten & advies;

1. RvS, Afdeling verschillen van bestuur, adviezen van 14 februari 1967, nr. 5253/V (1966)
2. *Stb.* 1972, 548.

Aanvullende wetgeving in onderzoek bijlage nummer 2;

1. Wet op de omzetbelasting 1968
2. Handelsregisterwet 2007 paraaf 4.4.
3. Handelsregisterbesluit 2008 (+ § 3.2.1. van de Nota van toelichting bij het Handelsregisterbesluit 2008. + Europese Richtlijn 2003/58/EG. (Deze richtlijn bepaalt dat ook officiële elektronische communicaties onder de verplichting van artikel 27 vallen.)
4. Wet op de vennootschapsbelasting 1969
5. AWR: Algemene wet inzake rijksbelastingen;
6. Wet op de dividendbelasting 1965
7. Beleidsregel van de Staatssecretaris van Economische zaken van 23 juni 2008, nr. WJZ 8074645, inzake het ondernemingsbegrip in het handelsregister; 'Toetsingscriteria' onder A.

Beleidsstukken gemeente Groningen

1. Beleidsstuk gemeente Groningen. Uit verzamelbrief 18 feb 2003
2. Plan van aanpak marginale zelfstandigen (dossier SZ/4398(1))
3. Bijstand aan zelfstandigen; algemeen Dossier SZ/5350(1) WWb beleid marginale zelfstandigen gemeente Groningen, 05-12-2011
4. Mavim (computerprogramma gemeente): Afspraken Zelfstandigen en Uitvoering; bepalen doelgroep.

Beleidsstukken landelijk

5. *'Haal meer uit het Bbz: Meer rendement voor gemeenten bij de uitvoering van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004' landelijke handleiding voor gemeentes*, Den Haag, mei 2012, Drs. V.E. den Hartogh, Stimulansz, Mr. W. Vonk, Stimulansz, J. Zorg, Stimulansz in opdracht van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Vereniging Nederlandse Gemeenten
6. Beleidsregels beoordeling dienstbetrekking (UWV& belastingdienst)
http://wetten.overheid.nl/BWBR0014311/geldigheidsdatum_20-08-2012

Arresten

De drie uitgewerkte zijn

Arrest 1; JAWB, 1990, 106

Arrest 2; JAWB 1995, 205

arrest 3; JABW 2000, 151 van 18 juli 2000.

Juridische artikelen

Gepubliceerd in PS Documenta in het jaar 2012;

P.G. Mantel, "Verhouding tussen de WWB en het Bbz2004", in nummer 17

mr. S. Brakel, "Uitleg van het begrip zelfstandige in artikel 1 onderdeel b Bbz 2004", in nummer 15

Webartikel 'Wanneer ben je afhankelijk van het zelfstandig bedrijf of beroep' auteur mr. Sacha Brakel, 24 augustus 2012; <http://www.kluwerschulinck.nl/opinie/schulinck-nl/het-begrip-zelfstandige.12827.lynkx>

Onderzoeksrapporten

Dr. M. van der Ende, e.a., Bbz 2004: uit het startblok. Eindrapport, Rotterdam april 2011/ (ECORYS Nederland BV. Opdrachtgever: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.)

Notitie klantenonderzoek dienstverlening Zelfstandigen DOSSIER SZ/4398

Gepubliceerd in juni 2007

Internetbronnen

Onderwerp: Geschiedenis van de zelfstandigenregeling

1. Voetnoot nr. 14 "Steun aan kleine zelfstandigen Regeling, die 1 September a.s. in werking treedt:" Nieuwsblad van het Noorden. Datum, editie: X. 21-08-1943; link: <http://kranten.delpher.nl/nl/view/index?image=ddd%3A010414185%3Ampg21%3Aa0017#ocr>
Via zoekterm "steun kleine zelfstandigen" op kranten.delpher.nl zijn allerlei regionale dagbladen over dit onderwerp te vinden. (voetnoot nr. 10)
2. Voetnoot nr. 14 Geschiedenis Sociale diensten. Bron:
http://www.huisvandenijmeegsegeschiedenis.nl/info/Gemeentelijke_Dienst_voor_Sociale_Zaken
3. Voetnoot nr. 16 De ABW: <http://mijn-kijk-op.infonu.nl/financieel/68984-de-algemene-bijstandswet.html>
4. Voetnoot nr. 16
<http://www.infocratie.nl/index.php?hfd=7&par=1&sub1=&sub2=&view=hfd>

5. Voetnoot nr. 16
<http://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210&miadt=5&miaet=1&micode=2641&minr=7359728&miview=inv2&milang=nl>

Onderwerp: Wettelijke vereisten voor onderneming bijlage nummer 2;

6. Uitleg procedure inschrijving in handelsregister en de aanvraag van een btw nummer als ondernemer op website van de rijksoverheid;
<http://www.antwoordvoorbedrijven.nl/regel/handelsregister>
7. http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/onderneming_starten/voordat_u_start/wanneer_bent_u_ondernemer_voor_de_btw
8. http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/administratie/administratie_opzetten/wat_hoort_er_allemaal_bij_uw_administratie
9. <http://www.svf-ondernemers.nl/doorstart.asp>
10. http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/onderneming_starten/voordat_u_start/wanneer_bent_u_ondernemer_voor_de_btw
11. <http://jw.juridischwoordenboek.com/contentDefinition.asp?termRechtsgebiedId>
<http://www.zzp-nederland.nl/artikel/var-verklaring> ;
<http://www.kvk.nl/advies-en-informatie/bedrijf-starten-of-overnemen/starten-als-freelancer-of-zzper/zelfstandigheid/>
12. http://wetten.overheid.nl/BWBR0014311/geldigheidsdatum_20-08-2012
13. Voorbeelden van (verkapte) dienstverbanden.
<http://www.arbeidsrechter.nl/voorbeelden-arbeidsverhoudingen/>
<http://www.zzp-nederland.nl/artikel/var-verklaring/> ;
<http://www.kvk.nl/advies-en-informatie/bedrijf-starten-of-overnemen/starten-als-freelancer-of-zzper/zelfstandigheid/>

Onderwerp: De Uitvoeringspraktijk Wet Werk en Bijstand,

14. UPweb hoofdstuk 15 Zelfstandigen, 15.1.1.
<http://www.werkvoorschriftenwwb.nl/hoofdstuk-15-zelfstandigen>

Onderwerp: de Raad van State

15. [www.raadvanstate.nl /](http://www.raadvanstate.nl/)
http://resources.huygens.knaw.nl/socialezekerheid/instellingen_en_personen/show/RaadvanState

iii. Bijlages

INHOUD

Nummer 1 Jurisprudentie uitwerking Theoretisch kader.....	Blz. 59
Nummer 2 Definitiebepaling starter & zelfstandigen.....	Blz. 63
Met daarbij;	
2A Criteria onderneming.....	Blz. 68
2B Rechtsvormen onderneming.....	Blz. 70
Nummer 3 Voorzieningen in het Bbz voor starters.....	Blz. 71
Nummer 4 Voorzieningen in het Bbz voor overige doelgroepen.....	Blz. 72
Nummer 5 Inkomensverloop van de starters weergegeven in kolomtabel.....	Blz. 74
Nummer 6 Vragenlijst enquête starters.....	Blz. 76
Nummer 7 Het onderzoeksmodel.....	Blz. 84

NUMMER 1

JURISPRUDENTIE UITWERKING OVER DE ZELFSTANDIGENREGELING TEN TIJDE VAN DE ABW(1965) EN DE ABW(1996).

Inhoud

In dit onderdeel worden 3 arresten behandeld ter ondersteuning van 3.3.1. De eerste twee arresten gaan over de ABW in de tijdsperiode 1965-1995, beschreven in de paragrafen “*De koppelingen van de zelfstandigenregeling(en) aan de algemene bijstandswet*” en “*Het vraagstuk over de onderlinge verhouding tussen ‘wet’ en ‘besluit’*”. Het derde arrest gaat de Abw in de tijdsperiode 1996-2004 onder paragraaf “*Verandering in de onderlinge verhouding door de komst van artikel 7 Abw.*”

Toelichting over vroegere zelfstandigenregelingen

Er zijn een aantal zelfstandigenregelingen in de tijdsperiode 1943-1996 die in de jurisprudentie genoemd worden, maar niet beschreven zijn bij onderdeel 01. Deze worden daarom even kort toegelicht;

- *De Rijksgroepsregeling Zelfstandigen (afgekort RZ)*⁴¹ dit was één van de zelfstandigenregeling in tijdsperiode 1965-1986⁴² (Er waren daarnaast nog andere regelingen voor oudere zelfstandigen en arbeidsongeschikte zelfstandigen e.d.)
 - *Bijstandsbesluit Zelfstandigen (afgekort BZ)*⁴³ dit was een zelfstandigenregeling in tijdsperiode 1986-1995⁴⁴
 - *Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (afgekort Bbz)*⁴⁵ dit was een zelfstandigenregeling in tijdsperiode 1996-2003⁴⁶, voorloper op de huidige Bbz 2004
 - *Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (afgekort Bbz 2004)*⁴⁷ dit is de huidige zelfstandigenregeling.
-

1. Arrest JAWB, 1990, 106 (RvS afdeling geschillen van bestuur 30 januari 1990) uitgewerkt;

Casus; Dit arrest speelde ten tijde van de ABW (1965-1995) en de wisseling van het RZ naar het BZ. Andere bijstandsregelingen die nog genoemd wordt zijn de RZ en de RWW. In de casus gaat over een gezin dat bijstand aanvraagt en waarvan één partner zelfstandige activiteiten heeft. De hoofdvraag is dus hoe deze bijstandsaanvraag behandeld moet worden.

In dit arrest komt naar voren dat een uitsluiting op de zelfstandigenregeling automatisch ook een uitsluiting van de algemene bijstand inhoudt. De uitvoerder hoeft

⁴¹ (inwerkingtreding RZ) Stb. 1965, 5

⁴² (buitenwerking RZ) Stb. 1986, 544

⁴³ (inwerkingtreding BZ) Stb. 1986, 544

⁴⁴ (buiten werking BZ) Stb. 1995, 200

⁴⁵ (inwerkingtreding Bbz) Stb. 1995, 203

⁴⁶ (buitenwerking Bbz) Stb. 2003, 386

⁴⁷ (inwerkingtreding Bbz 2004) Stb. 2003, 390

niet nog apart naar andere bijstandsregelingen te kijken indien de belanghebbende als zelfstandige is aan te merken. Dan is alleen de zelfstandigenregeling (BZ) van toepassing.

In deze casus stelt het hoogste rechtsorgaan, de Raad van State afdeling geschillen van bestuur, vast dat het nu geldende zelfstandigenregeling, het BZ, een sluitende regeling is en zo ook uitgevoerd dient te worden. De volgende overwegingen uit betreffende het BZ;

- De wetgever beoogt een sluitende regeling voor de zelfstandigenregeling en deze is ontstaan bij een wijziging op 1 mei 1985⁴⁸ van het RZ (de voorloper van het BZ)
- De strekking van de wijziging is dat beginnende zelfstandigen met perspectief voor tijdelijke inkomensaanvulling alleen nog aanspraak kunnen maken op het RZ. Bijstandsverlening aan startende ondernemers via andere regelingen moest vanaf deze wijziging niet meer mogelijk zijn.⁴⁹
- De opvolger van het RZ, het BZ heeft hierin geen verandering heeft gebracht. Het sluitend karakter dient gevolgd te worden⁵⁰
- In eigen woorden concludeert de raad dat de reden dat de wetgever een sluitende regeling wil maken van de zelfstandigenregeling als volgt is: “het is niet de bedoeling dat met overheidsgelden niet levensvatbare of, sociaal-economisch bezien, niet gewenste bedrijven, in stand worden gehouden.”⁵¹

Er is dus 1 regeling voor zelfstandigen gemaakt om te voorkomen dat meerdere regelingen door startende zelfstandigen wordt gebruikt om een bedrijf te starten en bijstand van de overheid te ontvangen. Nu dat de Raad heeft vastgesteld dat het BZ een sluitend karakter heeft moet de dient de bijstandsaanvraag als volgt behandeld te worden;

- Als één van de partners zelfstandige activiteiten heeft (*die niet als marginaal kunnen worden beschouwd*) heeft dit als gevolg dat deze persoon wordt aangemerkt als ‘zelfstandige’
- Als één van de gezinsleden wordt aangemerkt als zelfstandige kan het gezin alleen aanspraak maken op bijstand via de zelfstandigenregeling, het BZ. Van elke andere vorm van bijstand worden zij uitgesloten. (Dit volgt het sluitend karakter)
- Indien de zelfstandige niet voldoet aan de vereisten van de zelfstandigenregeling (het BZ) worden zij van alle vormen van bijstand uitgesloten.

2. Arrest JAWB 1995, 205 (RvS afdeling bestuursrechtspraak, 23 december 1994) uitgewerkt;

Casus; In dit arrest wilde appellant dat voor de definitie ‘boekingsjaar’ en de daaruit vloeiende verrekening die de gemeente toepast, gekeken zou worden naar de bijstandswet (analoge toepassing van de ABW) in plaats van de zelfstandigenregeling.

⁴⁸ Als bron baseert de Raad zich op de nota van toelichting op die wijziging (KB 15 maart 1985, nr. 146) en toelichting van de staatssecretaris in KB 4 april 1985 nr. SZ/DBZ/ABB/BZ/85.4.2865)

⁴⁹ Als bron baseert de Raad zich op de nota van toelichting op die wijziging en toelichting van de staatssecretaris in KB 4 april 1985 nr. SZ/DBZ/ABB/BZ/85.4.2865)

⁵⁰ Als bron voor de overwegingen in heeft de Raad de memorie van toelichting gebruikt bij artikel 11 van het BZ. Waarin wordt gesproken van een ‘sluitende regeling’.

⁵¹ De Raad baseert zich op de nota van toelichting op het BZ.

Relevant in dit arrest is de vraagstelling; moet bij de definitiebepaling alleen gekeken worden naar de zelfstandigenregeling of ook naar de algemene bijstand?

Het hoogste rechtsorgaan, Raad van State afdeling Bestuursrechtspraak overweegt;

- Dat de bijstandsverlening aan zelfstandigen in de eerste plaats wordt beheerst door de bepalingen van het BZ;
- Er is bepaald dat bijstand aan zelfstandigen in bedrijfskapitaal en in de algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan voortaan alleen mogelijk is op grond van het BZ;⁵²
- Het BZ een bijzondere regeling is;
- het BZ leidend is.
- Gelet op art. 1 BZ is er geen plaats voor de bepleite analoge toepassing van de ABW
- Er dient voor de uitleg van het begrippen (in dit geval 'inkomen') slechts te worden aangesloten bij artikel 1 van het BZ

Rechtsgevolg

- Het verzoek van appellant wordt afgewezen.

Conclusie: Dit is weer een bevestiging van de sluitende werking van de zelfstandigen regeling en dat deze losstaat van de wet (algemene bijstand).

3. Arrest JABW 2000, 151 (Centrale Raad van Beroep 18 juli 2000) uitgewerkt;

Casus; Appellant dient een bijstand aanvraag in, maar heeft activiteiten als zelfstandig ondernemer. In dit arrest is de Awb en het Bbz sinds kort van kracht. Weer is de hoofdvraag hoe deze aanvraag behandeld dient te worden.

Het rechtsverloop is hier relevant. De gemeente en rechtbank in eerste aanleg houden namelijk vast aan het sluitend karakter van de zelfstandigenregeling die nog gold ten tijde van de vorige bijstandswet, de AWB;

- Appellant doet een bijstandsaanvraag op grond van de Awb/Bbz.
- Er wordt vastgesteld dat appellant zelfstandige activiteiten heeft.
- Dit wordt als volgt geïnterpreteerd; nu dat er zelfstandige activiteiten zijn dient appellant aangemerkt te worden als zelfstandige.
- Nu dat appellant aangemerkt is als zelfstandige kan hij alleen gebruik maken van de zelfstandigenregeling (*noot: dit is het sluitend karakter!*)
- artikel 5 Awb (de bijstandswet zelf) geeft de definitiebepaling van de zelfstandige weer. 1 van deze voorwaarden is dat de zelfstandige "1° voldoet aan de wettelijke vereisten voor de uitoefening daarvan;"
- Appellant beschikt niet over de juiste vergunningen voor zijn zelfstandige activiteiten.
- Door het ontbreken van de juiste vergunning menen de gemeente en rechtbank dat appellant niet voldoet aan de vereisten van de zelfstandige
- De bijstandsaanvraag van appellant wordt afgewezen op grond van artikel 5 awb. Vanwege het niet voldoen aan de wettelijke eisen van de zelfstandige.

⁵² Als bron heeft de raad de nota van toelichting op art. 1 BZ gebruikt.

- Hij wordt van alle vormen van bijstand uitgesloten. (*noot: sluitend karakter, er wordt niet naar andere vormen van bijstand gekeken*)

In hoger beroep oordeelt het hoogste rechtsorgaan, Centrale Raad van Beroep als volgt;

De Raad overweegt;

- Nu wordt de bijstand voor zelfstandigen ook opgesomd in de algemene bijstandswet zelf. Uitsluiting van de bijstand (inclusief voor zelfstandigen) wordt nu geregeld door de wet zelf. Een beroep op bijstand is nu altijd een beroep op de wet zelf.
- De gemeente heeft terecht vastgesteld dat appellant niet voldoet aan de wettelijke vereisten voor zelfstandige van artikel 5 Awb wegens het niet in bezit zijn van de juiste vergunning.
- Krachtens artikel 8 Awb kan appellant geen gebruik maken van de zelfstandigenregeling Bbz. Hiervan wordt hij uitgesloten
- De gemeente kan de aanvraag voor algemene bijstand niet kan afwijzen op grond van artikel 5 Awb. De afwijzing van de bijstandsaanvraag van rechtbank en gemeente is op onjuiste rechtsgronden genomen.
 - Artikel 5 Awb is slechts een definitiebepaling en geeft alleen aan of iemand wel of niet een zelfstandige is en is geen rechtsgrond tot weigering;
 - Ook doet artikel 5 niet af aan artikel 7 Awb. Artikel 7 Awb heeft als strekking dat iedere ingezetene in beginsel recht hebben op bijstand;
 - Nu dat iedere bijstandsaanvraag een beroep op de wet zelf is, en iedere ingezetene in beginsel recht heeft op bijstand, betekent een uitsluiting als zelfstandige niet automatisch een uitsluiting van alle vormen van bijstand.

Rechtsgevolg;

De Raad vernietigt het besluit van de gemeente en rechtbank. Het bezwaarschrift dient opnieuw in behandeling te worden genomen door de gemeente. Ook wordt de gemeente veroordeeld in de proceskosten

Als aanwijzing voor het behandelen van de bijstandsaanvraag door de gemeente draagt de raad het volgende aan;

- Appellant is alleen voor de voorziening in het bestaan nu NIET aangewezen op zelfstandig ondernemerschap, nu hij hiervoor niet aan het wettelijke vereiste voldoet, maar op werk in loondienst.
- Dus de aanvraag is nu niet voor de zelfstandigenregeling van het Bbz maar voor bijstand in de algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan, oftewel algemene bijstand.
- De gemeente kan appellant slechts een maatregel opleggen op grond van artikel 14 eerste en tweede lid als appellant zich onvoldoende blijkt te hebben ingezet om een baan in loondienst te krijgen. Dit is namelijk een verplichting volgens artikel 113 awb.

Conclusie: Dit arrest onderbouwt de wijzigingen in de verhouding tussen reguliere bijstand en bijstand voor zelfstandigen door de komst van art. 7 Awb zoals beschreven in bij 3.31. In dit arrest is te zien dat de gemeente en rechtbank in eerste aanleg vasthouden aan de oude verhouding van het gesloten karakter. Maar door het bestaan van artikel 7 Awb en het feit dat bijstand aan zelfstandigen nu opgesomd wordt in de

wet zelf, is een sluitend karakter zoals voorheen niet langer mogelijk. Bij afwijzing als zelfstandige moet de uitvoerder nu wel kijken naar andere vormen van bijstand.

Nummer2⁵³

Definitiebepaling starter & zelfstandigen; artikel 1 sub b jo. art.2 lid 1 sub b Bbz 2004.

Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen 2004

Artikel 1. Definitiebepalingen

In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

(...)

b. **zelfstandige**: de belanghebbende van 18 jaar tot aan de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet die voor de voorziening in het bestaan is aangewezen op arbeid in eigen bedrijf of zelfstandig beroep hier te lande en die:

1°. **voldoet aan de wettelijke vereisten voor de uitoefening daarvan**; ⁽¹⁾

2°. **voldoet aan het urencriterium**⁽²⁾, bedoeld in artikel 3.6 van de Wet inkomstenbelasting 2001**, en

3°. **alleen of samen met degenen met wie hij het bedrijf of zelfstandig beroep uitoefent**⁽³⁾ de **volledige zeggenschap** in dat bedrijf of zelfstandig beroep heeft **en de financiële risico's daarvan draagt**;⁽⁴⁾

c. **levensvatbaar bedrijf of zelfstandig beroep**⁽⁵⁾: het bedrijf of zelfstandig beroep waaruit de zelfstandige naar verwachting na bijstandsverlening een inkomen zal verwerven dat, samen met het overige inkomen, toereikend is voor de voortzetting van het bedrijf of zelfstandig beroep en voor de voorziening in het bestaan;
(...ingekort)

Artikel 2. Kring van rechthebbenden

1. Algemene bijstand kan worden verleend aan:

b. de persoon of de echtgenoot van de persoon die **uit hoofde van werkloosheid een uitkering ontvangt**⁽⁶⁾ en die een bedrijf of zelfstandig beroep begint dat levensvatbaar is;

Hierin staat de essentie van wat de starter definieert. Een aantal bijzonderheden in dit besluit worden hieronder toegelicht. Deze zinnen zijn in geel gemarkeerd en er staat een cijfer achter.

I. DEFINITIE ZELFSTANDIGE

(1) De zelfstandige voldoet aan alle wettelijke eisen

⁵³ * Noot: alle internetbronnen in deze bijlage zijn geraadpleegd tussen augustus-december 2013.

Die zijn als volgt:

- Inschrijving bij de Kamer van Koophandel, ook wel handelsregister genoemd. op grond van artikel 5 jo. 18 en 19 Handelswetregister. (2007) ⁵⁴⁵⁵⁵⁶Tegenwoordig is dit voor vrijwel elke ondernemingsvorm verplicht zich in te schrijven.⁵⁷
- Na de inschrijving bij het handelsregister wordt automatisch een btw nummer aangevraagd bij de Belastingdienst.⁵⁸ Een btw nummer wordt gegeven op grond van de Omzetbelasting en Inkomstenbelasting. Aan de hand van dit nummer bepaalt de Belastingdienst of de onderneming btw-plichtig is.⁵⁹ BTW is belasting over de toegevoegde waarde, ook wel omzetbelasting genoemd. Omzetbelasting is van toepassing bij het leveren van goederen of het verrichten van diensten en wordt geheven van de ondernemer die de levering of dienst verricht.⁶⁰⁶¹
- Alle financiële transacties dienen in de vorm van een boekhouding bijgehouden te worden. Dit is o.a. verplicht gesteld in het in privaatrecht, artikel 3:15i BW.⁶²⁶³En in het belastingrecht bij art. 52 AWR. Dit artikel legt een administratieverplichting en bewaarplicht op aan o.a. ‘natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig beroep uitoefenen alsmede natuurlijke personen die belastbare winst uit onderneming als bedoeld in art. 3.3 Wet IB 2001 genieten.’⁶⁴⁶⁵
- De onderneming dient te voldoen aan alle vergunningseisen.
- Op alle correspondentie die een onderneming naar buiten voert, dient het inschrijfnummer van de Kamer van Koophandel en btw nummer vermeld te worden. Dit bepaalt artikel 27 Handelsregisterwet. Vanaf 1 januari 2007 geldt dit ook voor elektronisch verkeer.⁶⁶

⁵⁴

http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/onderneming_starten/schrijf_uw_bedrijf_in_bij_de_kamer_van_koophandel/

⁵⁵ mr. G.W. de Ruiter & mr. R. Westra, *Verbintenissenrecht & ondernemingsrecht hoofdstuk 15.3 Handelsregister*, 2010 Den Haag.

⁵⁶ Beleidsregel van de Staatssecretaris van Economische zaken van 23 juni 2008, nr. WJZ 8074645, inzake het ondernemingsbegrip in het handelsregister

⁵⁷ Noot: In het onderzoek is het naslaan van het handelsregister een onderdeel van het praktijkonderzoek.

⁵⁸ Uitleg procedure inschrijving in handelsregister en de aanvraag van een btw nummer als ondernemer op website van de rijksoverheid; <http://www.antwoordvoorbedrijven.nl/regel/handelsregister>

⁵⁹

http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/onderneming_starten/voordat_u_start/wanneer_bent_u_ondernemer_voor_de_btw

⁶⁰ R.M.P.G. Niessen-Cobben, *Wegwijs in de Algemene Wet Inzake Rijksbelastingen H.5 De heffing van belasting bij wege van voldoening of afdracht op aangifte*, 2011 Den Haag, 7^e druk, bladzijde 91-93.

⁶¹ Wet op de omzetbelasting 1968

⁶² G.W. de Ruiter & R. Westra, *Verbintenissenrecht & ondernemingsrecht hoofdstuk 15.4 Administratie*, 2010 Den Haag.

⁶³

http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/administratie/administratie_opzetten/wat_hoort_er_allemaal_bij_uw_administratie

⁶⁴ R.M.P.G. Niessen-Cobben, *Wegwijs in de Algemene Wet Inzake Rijksbelastingen H. 13.8 'Administratieverplichting*, 2011 Den Haag, 7^e druk, bladzijde 258.

⁶⁵ Noot; In het Bbz 2004 zijn nog aparte artikelen opgenomen voor starters over administratieverplichtingen. Dit komt ter sprake in 'overige vereisten'.

⁶⁶ Handelsregisterwet 2007 (o.a. op overheid.nl) paraaf 4.4. Verplichte melding nummer. In de wettekst staat 'en andere aankondigingen' dit verwijst naar de Europese Richtlijn 2003/58/EG. Deze richtlijn bepaalt dat

De algemene voorwaarden zijn verder geheel afhankelijk van het soort onderneming, de branche en het beroep.

De vereisten van de Kamer van Koophandel om te kunnen inschrijven als zelfstandige en het aanvragen van een btw nummer van de Belastingdienst⁶⁷ zijn gelijk aan elkaar en zijn als volgt:

- Er worden goederen of diensten geleverd.
- De ondernemer vraagt meer dan een symbolische vergoeding voor de goederen of diensten.
- De ondernemer neemt deel aan het normale economische verkeer en doet dat ook geregeld (duurzaamheid).
- Er is een organisatie van arbeid en kapitaal.
Kapitaal is noodzakelijk om te kunnen investeren in de onderneming.
- Er is meer dan één opdrachtgever/afnemer (zelfstandigheid)
- De ondernemer heeft de vrijheid om de werkzaamheden naar eigen inzicht te verrichten.^{68,69,70,71}

(2) De zelfstandige voldoet aan het urencriterium

Het urencriterium wil zeggen dat ondernemers minimaal 1225 uren per jaar bezig dienen te zijn met hun onderneming om als ondernemer erkend te worden. Dit komt neer op 25 uur in de week. Dit in tegenstelling tot het urencriterium van het handelsregister! Deze stelt het op 15 uur in de week.⁷²

(3) “Alleen of samen met degenen met wie hij het bedrijf of zelfstandig beroep uitoefent”

Dit gaat over de ondernemingsvorm die een zelfstandige kan hebben. In de praktijk blijkt dat starters meestal de rechtsvorm eenmanszaak hebben. Soms komt nog de V.O.F. voor. Belangrijkste eigenschap is dat deze ondernemingsvormen geen rechtspersoonlijkheid hebben⁷³ zoals behandeld in boek 2 Burgerlijk Wetboek.⁷⁴ De meeste starters noemen zichzelf ZZP-er. Deze doelgroep is lastig af te kaderen omdat er in de wetgeving geen onderscheid wordt gemaakt. (*Zie bijlage nummer 2 A en B.*) In mijn

ook officiële elektronische communicaties onder de verplichting van artikel 27 vallen. Online is deze richtlijn te vinden op <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:221:0013:0016:NL:PDF>

⁶⁷ http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/ondernemen/onderneming_starten/voordat_u_start/wanneer_bent_u_ondernemer_voor_de_btw

i.c.m.; Wet op de vennootschapsbelasting 1969 “Inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting, dividendbelasting, Europees recht, kwalificatie rechtsvormen” AWR: Algemene wet inzake rijksbelastingen; Wet op de dividendbelasting 1965.

⁶⁸ Beleidsregel van de Staatssecretaris van Economische zaken van 23 juni 2008, nr. WJZ 8074645, inzake het ondernemingsbegrip in het handelsregister; “Toetsingscriteria” onder A.

⁶⁹ artikel 8 onder b Handelsregisterwet 2007 (o.a. op overheid.nl).

⁷⁰ Artikel 2 Handelsregisterbesluit 2008

⁷¹ § 3.2.1. van de Nota van toelichting bij het Handelsregisterbesluit 2008.

⁷² Beleidsregel van de Staatssecretaris van Economische zaken van 23 juni 2008, nr. WJZ 8074645, inzake het ondernemingsbegrip in het handelsregister; onder 3.

⁷³ Fiscale faciliteiten voor ondernemers, R. Lips, 2010 Kluwer bv. Deventer, bladzijde 29 “Vennootschap onder firma en andere samenwerkingsverbanden”

⁷⁴ De grondslag van het vermogens- en ondernemingsrecht, deel 2 ondernemingsrecht, Mr. A.M.M.M. van Zeijl, 8e druk, Noordhoff Uitgevers Groningen/Houten, 2010, “Rechtsvorm van de onderneming” bladzijde 15.

onderzoek ben ik geen starters tegengekomen die een maatschap, een coöperatie, een stichting, een EESV of SE of een besloten vennootschap (B.V.) als rechtsvorm hebben. Sommige rechtsvormen zijn niet mogelijk i.c.m. het Bbz. Dit heeft te maken met het ontbreken van zeggenschap en ondernemersrisico. Zie bijlage 2B rechtsvormen (zie volgende kop.)

(4) Het hebben van volledige zeggenschap en het dragen van de financiële risico's.

Zeggenschap is in het ondernemingsrecht de mogelijkheid om feitelijk of op basis van een juridische hoedanigheid beslissende invloed uit te oefenen op de activiteiten van een onderneming.⁷⁵⁷⁶ Bij de rechtsvormen waar Bbz mogelijk is, is dit het geval. De ondernemer heeft bij deze rechtsvormen de vrijheid om de werkzaamheden naar eigen inzicht te verrichten. Daarnaast moet er sprake zijn van ondernemersrisico. De ondernemer (en de zakelijke partners) zijn hoofdelijk aansprakelijk. Als de ondernemer slechts arbeid levert en geen risico loopt met zijn vermogen is hij gewoon werknemer in dienst van het bedrijf.⁷⁷ ⁷⁸Dan is er sprake van een verkapt dienstverband⁷⁹ (Dit kan voor ZZP-ers voorkomen worden door het invullen van een VAR verklaring.⁸⁰)

II. DEFINITE STARTER

Nu komen we bij de definitie bepaling van de starter van artikel 2. Het kan om de zelfstandige zelf gaan of diens echtgenoot. Ook aan de echtgenoot van een zelfstandige kan namelijk Bbz worden toegewezen. Immers in artikel 2 staat: "Algemene bijstand kan worden verleend aan:

b. de persoon of de echtgenoot van de persoon"

(5) levensvatbaar

Levensvatbaar wordt omschreven in artikel 1 sub c Bbz 2004. Het verworven inkomen uit zelfstandig ondernemerschap en/of zelfstandige beroepsuitoefening met eventueel ander inkomen, te denken van aan loondienst, moet in twee zaken voorzien: 1) het voortbestaan van de onderneming en 2) het voorzien in het levensonderhoud van de ondernemer.⁸¹

⁷⁵ Art. 26 Mededingingswet

⁷⁶ Nadere uitleg over zeggenschap op; <http://jw.juridischwoordenboek.com/contentDefinition.asp?termRechtsgebiedId>

⁷⁷-Beleidsregels beoordeling dienstbetrekking (UWV& belastingdienst)
http://wetten.overheid.nl/BWBR0014311/geldigheidsdatum_20-08-2012

⁷⁸ Arbeidsovereenkomst wordt geregeld in Burgerlijk Wetboek 7 Hoofdstuk 6. Ook van toepassing: Artikel 3 jo. 4 en 5 Wet op de loonbelasting 1964 + Beleidsregels beoordeling dienstbetrekking.

⁷⁹ Voorbeelden van (verkapte) dienstverbanden. <http://www.arbeidsrechter.nl/voorbeelden-arbeidsverhoudingen>

⁸⁰ <http://www.zzp-nederland.nl/artikel/var-verklaring> ; <http://www.kvk.nl/advies-en-informatie/bedrijf-starten-of-overnemen/starten-als-freelancer-of-zzper/zelfstandigheid/> ; Beleidsregels beoordeling dienstbetrekking (UWV& belastingdienst)
http://wetten.overheid.nl/BWBR0014311/geldigheidsdatum_20-08-2012

⁸¹ "Haal meer uit het Bbz Meer rendement voor gemeenten bij de uitvoering van

(6) uit hoofde van werkloosheid een uitkering ontvangt

De doelgroep starters komt uit een uitkeringssituatie vanwege werkloosheid (WW-, nWW-, WWB-, WIJ uitkering) al dan niet in combinatie met inkomen uit loondienst. Ook dreigend ontslag valt hieronder.⁸² (Voor de gemeente Groningen is deze doelgroep opgesplitst, de sociale dienst behandelt enkel de WWB en WIJ) In 2004 waren van alle uitkeringsgerechtigden die in het Bbz stroomden de WW 'ers landelijk de overgrote meerderheid van de doelgroep, namelijk 70%. Van alle uitkeringsgerechtigden overwoog 10% een eigen onderneming te starten. 0,5% zette uiteindelijk ook door.⁸³ Soms gaat het ook om zelfstandigen die een onderneming hebben, soms zelfs al voor langere tijd, maar onder bijstandsniveau zitten. Dit zijn de marginale zelfstandigen.⁸⁴

Kort samengevat: De starter of diens echtgenoot komt uit een uitkeringssituatie of dreigende werkloosheid en start een onderneming die (op termijn) levensvatbaar is. De voorwaarden om als zelfstandige te worden aangemerkt in het Bbz zijn als volgt:

- De persoon is tussen de 18 en de pensioengerechtigde leeftijd in;
- Ontvangt uit hoofde van werkloosheid een uitkering;
- De persoon is afhankelijk van arbeid uit de onderneming om in het bestaan te voorzien;
- De persoon voldoet aan alle wettelijke vereisten om een onderneming te mogen starten;

Daarnaast voldoet de persoon aan de volgende vereisten:

- Het urencriterium van de Inkomstenbelasting;
- Zeggenschap en ondernemersrisico (wat van invloed is op de rechtsvorm van de onderneming);
- Het bedrijf wordt geleid door betrokkene zelf of met meerdere personen.

Tot zover de definitie 'zelfstandige' en 'starter' volgens het Bbz. Er zijn nog enkele belangrijke overige vereisten die hieronder worden behandeld.

III. OVERIGE VEREISTEN

Overige belangrijke bepalingen in het Bbz voor starters zijn als volgt;

- Voorliggende voorzieningen; Er kan alleen een beroep worden gedaan op het Bbz als er voorliggende voorzieningen voor de starter zijn.
- Vermogensgrens: Om in aanmerking te komen voor een uitkering om niet ligt de grens bij een eigen vermogen van **€ 43.308,00**. Indien het vermogen tussen de **€ 43.308,00** en **€ 182.000,00** ligt komt men alleen in aanmerking voor een uitkering om niet als het eigen vermogen minder dan 30% bedraagt. (art 3 jo. Art 7 en 8 Bbz 2004)

het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004' landelijke handleiding voor gemeentes", Den Haag, mei 2012, Drs. V.E. den Hartogh, Stimulansz, Mr. W. Vonk, Stimulansz, J. Zorg, Stimulansz in opdracht van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Vereniging Nederlandse Gemeenten bladzijde 7.

⁸² 'Haal meer uit het Bbz idem. bladzijde 7-8, 10, 14-23.

⁸³ 'Ondernemend de uitkering uit' 2006 onderzoekrapport van Ecroys, bladzijde 10.

⁸⁴ 'Haal meer uit het Bbz idem. + Beleidsstuk gemeente Groningen. Uit verzamelbrief 18 feb 2003, herhaald in beleid marginale zelfstandigen die ingaat op 1 jan. 2012.

- Jaarlijks vaststellen recht: Over een boekingsjaar wordt gekeken hoeveel een ondernemer heeft verdiend en wordt het recht op Bbz vastgesteld.

Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen 2004

Artikel 1. Definitiebepalingen

In dit besluit en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

(...)

d. boekjaar: de periode van 12 maanden waarover de administratie van de zelfstandige wordt gevoerd;

Daarom heeft de starter als verplichtingen om jaarlijks tijdig de jaarcijfers in te leveren. Dit is uiterlijk 6 maanden na afsluiting van het boekingsjaar. Verdient de starter een netto inkomen boven de jaarlijkse bijstandsnorm dan moet het Bbz over dat boekingsjaar geheel of gedeeltelijk terug betaald worden. Verdient de starter een netto inkomen gelijk aan de jaarlijkse bijstandsnorm dan wordt de uitkering van dat jaar omgezet in een bedrag om niet. Verdient de starter een inkomen onder bijstandsniveau dan krijgt de starter voor dit verschil bijstand toegekend. (Art. 6 jo art 11 en 12 Bbz 2004) Dit is dus een heel duidelijk verschil met het WWB. Hier ligt de nadruk op de activeringskant, de bijstand is van tijdelijke aard en stopt als een levensvatbare onderneming is gerealiseerd en er dus boven bijstandsnorm verdiend wordt.

Nummer 2 A

Criteria onderneming, ZZP'ers en verkapt dienstverband

Om dit te bepalen wordt de criteria van de belastingdienst gehanteerd. Is een cliënt btw plichtig, dan is er sprake van een onderneming. Op de website van de Kamer van Koophandel zijn de volgende eigenschappen weergegeven;

Criteria voor een onderneming	Uitleg
	Goederen: u verkoopt bijvoorbeeld fietsen.
U levert goederen of diensten.	Diensten: u bent bijvoorbeeld klusjesman, journalist of boekhouder.
U vraagt hier een vergoeding voor.	Het gaat dus niet om vrijwilligerswerk.
U neemt regelmatig deel aan het normale economische verkeer.	Als u een enkele keer een fiets opkapt en verkoopt aan familie of vrienden, dan bent u geen ondernemer.
U heeft meer dan 1 opdrachtgever.	Als u het hele jaar voor maar 1 opdrachtgever werkt dan lijkt het er meer op dat u in loondienst bent.
U kunt uw werkzaamheden naar eigen inzicht uitvoeren.	Als ondernemer bepaalt u hoe en wanneer u uw werk doet. Ook als u zich laat inhuren door een opdrachtgever.

Daarnaast is er het urencriteria van de belastingdienst. Bij twijfel bepaalt de Kamer van Koophandel uiteindelijk of er sprake is van een onderneming. Tegen dit besluit staat een bezwaarprocedure open.

Bij ZZP'ers en freelancers is er vaak een grijs gebied tussen zelfstandige beroepsuitoefening of toch een verkapt dienstverband bij één of meerdere opdrachtgevers. Hierbij moet op de volgende criteria gelet worden om toch een onderneming te zijn:

- Aantal opdrachtgevers: als ondernemer werkt u voor meerdere opdrachtgevers en heeft u wisselende inkomsten.
- Zelfstandigheid: bepaalt u zelf hoe u uw werk doet of bepaalt uw opdrachtgever dat?
- Streven naar continuïteit: onderneemt u acties om te zorgen dat uw bedrijf blijft bestaan?
- Investeren in uw bedrijf: koopt u uw eigen bedrijfsmiddelen? Besteedt u geld aan marketing, om uw bedrijf te profileren?
- Zelf risico lopen: wie loopt het risico als dingen misgaan? Wie is aansprakelijk bij eventuele schade?
- Streven naar winst.

Er is sprake van een verkapt dienstverband bij een opdrachtgever indien;

- U krijgt betaald voor uw werkzaamheden. Er is dus sprake van loon.
- U altijd degene bent die de werkzaamheden uitvoert. De Belastingdienst noemt dit 'verplichte persoonlijke arbeid'. U kunt zonder toestemming van de opdrachtgever niet zomaar iemand anders in uw plaats sturen.
- Er sprake is van een gezagsverhouding. Uw opdrachtgever bepaalt waar, wanneer en hoe u uw werk doet.

De volgende rechtsvormen moeten zich altijd inschrijven:

- besloten vennootschap (bv)
- naamloze vennootschap (nv)
- vennootschap onder firma (vof)
- commanditaire vennootschap (cv)*
- stichting
- vereniging met notariële akte
- openbare maatschap
- publiekrechtelijke rechtspersoon
- vereniging van eigenaars
- coöperatie en onderlinge waarborgmaatschap

Nummer 2 B⁸⁵

Rechtsvormen Ondernemingen in het Bbz 2004.

De volgende rechtsvormen hebben zeggenschap en kunnen aanspraak maken op een Bbz regeling;

- Eenmanszaak;
- V.O.F., maar vanwege hoofdelijke aansprakelijkheid dient iedere vennoot mee te tekenen bij een Bbz regeling;
- C.V. hierbij een beherend vennoot wel, een stille vennoot niet;
- B.V. mits de directeur(s)/grootaandeelhouder(s) ten minste 51% van de aandelen heeft/hebben;
- Maatschap mits inbreng van arbeid en kapitaal. Bij inbreng van alleen arbeid is er uitsluiting van van Bbz kapitaal. (art. 30 Bbz 2004);
- Coöperatieve vereniging UA. Vanwege hoofdelijk aansprakelijk moet ieder lid mee tekenen bij een Bbz regeling;
- Stichting. Alleen onder bepaalde voorwaarden: Er moet sprake zijn van persoonlijk zeggenschap, financiële inbreng en ondernemersrisico. Ook moet de persoon aan te merken zijn als ondernemer voor de inkomensbelasting;
- EESV: Enkel de in Nederland gevestigde ondernemer;
- SE: Enkel de in Nederland gevestigde ondernemer. Mits de directeur(s)/grootaandeelhouder(s) Europese naamloze vennootschap ten minste 51% van de aandelen heeft/hebben.

Uitgesloten ondernemingsvormen zijn:

NV, Vereniging, Coöperatieve vereniging UA en BA

⁸⁵ Bron: A.M.M. van Zeijl, 2010. G.W. de Ruiter & R. Westra, 2010. En Regelingbbz.nl -> onder doelgroepen van Bbz-adviesbureau Martin Delta, gevonden via Google: "Bbz 2004 zeggenschap en rechtsvormen onderneming" geraadpleegd maart 2014

Het Bbz start met het schrijven van een ondernemingsplan in het voorbereidingsjaar. Aan het eind van het voorbereidingsjaar wordt het ondernemingsplan getoetst op levensvatbaarheid.⁸⁷ Indien levensvatbaar kan een starter instromen in het Bbz

Begeleiding & coaching

Voorbereidingsjaar

In het voorbereidingsjaar wordt een ondernemingsplan gemaakt. Het voorbereidingsjaar duurt 6 maanden met eventueel nog 1 verlenging van 6 maanden. Indien de cliënt al een ondernemingsplan heeft geschreven of al is begonnen als marginale zelfstandige⁸⁸, wordt deze fase overgeslagen. In het voorbereidingsjaar krijgt de cliënt begeleiding in de vorm van een re-integratie traject bij een externe partij. Deze fase is met behoud van de oude uitkering. De starter krijgt daarbij ontheffing van de arbeidsverplichtingen.

Pre-start krediet

Dit is een krediet dat dient voor de voorbereiding van het bedrijf. Dit krediet is maximaal € 2.469 en wordt verstrekt in de vorm van een renteloze geldlening. Mocht de starter in het voorbereidingsjaar al stoppen, dan wordt dit krediet kwijtgescholden.

Bedrijfseconomisch onderzoek

Het ondernemingsplan wordt getoetst op levensvatbaarheid. Meestal wordt dit gedaan door een extern bureau. Alleen bij een positieve uitkomst wordt de starter toegelaten tot het Bbz.

Begeleiding tijdens het Bbz

In de maximaal 36 maanden waarin een starter in het Bbz zit kan deze door gemeente zelf of door een extern bureau begeleidt worden. Het kan om individuele begeleiding gaan, maar ook om cursussen.

Bedrijfskapitaal

⁸⁶ art. 1 sub b jo. art.2 lid 1 sub b Bbz 2004

⁸⁷ Deze term wordt nader uitgelegd in 'Definitie starter'. Bijlage nr. 2 + de begrippenlijst

⁸⁸ Zie de begrippenlijst. Bronnen: 'Haal meer uit het Bbz idem. + Beleidsstuk gemeente Groningen. Uit verzamelbrief 18 feb 2003, herhaald in beleid marginale zelfstandigen die ingaat op 1 jan. 2012.

Het bedrijfskapitaal voor starters wordt verstrekt in de vorm van een rentedragende geldlening of borgtocht van maximaal € 34.816,00. De starter wordt meestal geacht, met inkomen boven bijstandsniveau, binnen 5 jaar de lening af te lossen. De maximale looptijd is 10 jaar. Het bedrijfskapitaal kan ook in de vorm van borgstelling zijn waarbij de gemeente garant staat voor de banklening.

Uitkering voor levensonderhoud

Voor starters is er een Bbz uitkering van maximaal 36 maanden die het inkomen aanvult tot bijstandsniveau. Een Bbz uitkering wordt steeds met een half jaar toegewezen. De starter moet zelf tijdig een verlenging aanvragen. Voorwaarde voor een verlenging is dat deze binnen de maximale termijn van 36 maanden ligt en de onderneming levensvatbaar is. (art. 23 Bbz) Een uitzondering is een verlengingsaanvraag om de reden dat de ondernemer niet volledig beschikbaar kan zijn in de onderneming door een oorzaak van sociale of medische aard. Dit mag wel de 36 maanden overschrijden. (art. 23 lid 1 Bbz 2004) De uitkering is meestal een renteloze geldlening. Na afloop van een boekjaar wordt vastgesteld of de renteloze geldlening omgezet kan worden naar bijstand om niet.

Nummer 4

toelichting op de voorzieningen in het Bbz voor andere doelgroepen

Overige voorzieningen voor de andere doelgroepen

- Bedrijfskapitaal
- Saneringskrediet (lening om schulden af te betalen)
- Uitkering voor levensonderhoud voor de overige doelgroepen

Begeleiding & coaching

Gevestigde ondernemers⁸⁹

Uitkering van maximaal 12 maanden, mits de onderneming (op termijn) levensvatbaar is. Het kan nog verlengd worden met maximaal 24 maanden. Voorwaarde voor verstrekking is dat de inkomensproblemen door tijdelijke omstandigheden van externe aard komen.

⁸⁹Gevestigde ondernemers art. 1 sub b jo. 2 lid 1 sub a Bbz 2004

Voor gevestigde ondernemers die hun bedrijf beëindigen⁹⁰

Er bestaat voor gevestigden de mogelijkheid om maximaal 12 maanden een Bbz uitkering te ontvangen om het bedrijf te kunnen beëindigen. Dit is bestemd voor ondernemers die door verplichtingen (zoals huurcontract) niet direct kunnen stoppen met hun bedrijf.

Arbeidsongeschikte zelfstandige⁹¹

Kan een aanvullende uitkering krijgen voor de tussentijd dat er nog geen besluit is genomen op grond van de Waz.

Oudere zelfstandige⁹²

De oudere zelfstandige kan een aanvullende uitkering krijgen voor elk boekingsjaar dat de oudere zelfstandige minimaal €7511,00 verdient.

Bedrijfskapitaal**Gevestigde ondernemers**

Het bedrijfskapitaal voor gevestigden wordt verstrekt in de vorm van een rentedragende geldlening van maximaal €189.110,00 die het niveau van banken volgt (8% rente). Het bedrijfskapitaal kan ook in de vorm van borgstelling zijn waarbij de gemeente garant staat voor de banklening. De gevestigde ondernemer moet de lening in maximaal tien jaar terugbetalen.

Kwijtschelding

Als de gevestigde in het jaar van de aanvraag, en het jaar daarvoor een laag inkomen heeft dan kan een deel worden kwijtgescholden. Ook bij borgstelling is gedeeltelijke kwijtschelding mogelijk.

Als het inkomen na die twee jaar laag blijft dan kan de rente geheel of gedeeltelijk worden kwijtgescholden, of kan een tegemoetkoming worden verleend voor de bankrente bij borgtocht over die twee jaar. (art. 21 Bbz 2004)

Saneringskrediet

Voor gevestigde ondernemers met financiële problemen is een saneringskrediet mogelijk. Via het Bbz krediet worden de kortlopende schulden geherfinancierd (afkopen). Hiervoor moeten alle crediteuren akkoord gaan. Dit wordt gedaan in de vorm van een lening met een looptijd van enige jaren om zo een doorstart te maken en het bedrijf weer levensvatbaar te maken.⁹³

Oudere zelfstandigen > 55 jaar

⁹⁰ Ondernemers die hun onderneming binnen 12 maanden beëindigen art. 1 sub b jo. art.2 lid 1 sub d Bbz 2004.

⁹¹ Arbeidsongeschikte zelfstandigen: art. 1 sub b + art. 2 lid 1 sub e Bbz 2004

⁹² Oude gevestigde ondernemers > 55 jaar: art. 1 sub b jo. art.2 lid 1 sub c Bbz 2004

⁹³ <http://www.svf-ondernemers.nl/doorstart.asp>

Maken aanspraak op een bedrijfskrediet van maximaal €19.456,00 dit is een bedrag om niet, mits zij niet over de vermogensgrens komen. Oudere zelfstandigen met een hoog vermogen krijgen dit krediet in de vorm van een renteloze geldlening.

Begeleiding & coaching

Begeleiding

Gevestigde ondernemers zijn vaak verplicht om begeleiding te accepteren (en te betalen) om in het Bbz voor gevestigden te komen. Begeleiding kan bestaan uit begeleiding/cursus voor een gedegen administratie, aangifte van belasting, kennisoverdracht over alle voorzieningen e.d. Maar ook bijvoorbeeld begeleiding bij schulden en sanering.

Bijlage nummer 5

Inkomensverloop van de starters weergegeven in de kolomtabel.

Toelichting hoe tabel te lezen; Er vielen 2 personen na het Bbz terug op de Bbz arbeidsongeschiktheidsuitkering. Beiden zijn uit de uitkering gestroomd. 1 van hen is op 1 april 2013 zelfstandige en de ander is ook op die datum zelfstandige maar nog steeds arbeidsongeschikt. Van de 4 personen die terugvielen op de Bbz beëindigingsuitkering zijn er 3 in loondienst gekomen en 1 is in de bijstand terecht gekomen.

Verloop cliënten, van vetgedrukt naar... heden (1 april 2013)	Aantal starters
Bbz arbeidsongeschiktheidsuitkering	2
zelfstandige	1
zelfstandige arbeidsongeschikt	1
Bbz beëindigingsuitkering	4
loondienst	3
WWB	1
Bbz gevestigden uitkering	8
Bbz gevestigden uitkering	1
Bbz starters uitkering	1
WWB	1
WWB+ marginaal zelfstandige	2
zelfstandige	3
Bbz startersuitkering	16
Bbz beëindigingsuitkering	1
Bbz startersuitkering	6
WWB	3
zelfstandige	4
zelfstandige?	2
Bbz starters uitkering verlengd door	1

bijzondere omstandigheden	
zelfstandige i.c.m. loondienst?	1
IOAW	1
IOAW	1
marginaal zelfstandige in de WWB	2
AOW/ marginaal?	1
WWB	1
nWW	7
loondienst + nWW	1
nWW	1
zelfstandige i.c.m. loondienst?	1
zelfstandige nieuwe KvK	2
zelfstandige nieuwe KvK i.c.m. loondienst	1
Zw	1
WAO	1
WAO	1
Waz	2
zelfstandige	1
zelfstandige (arbeidsongeschikt?)	1
WIJ	1
loondienst	1
WW	2
WWB	1
zelfstandige + uitkering	1
WWB	31
loondienst	4
Onbekend	1
WWB	17
WWB + loondienst	1
WWB+ marginaal zelfstandige	8
WWB/ loondienst	2
Bbz startersuitkering	1
WWB	1
WWB+ WW	1
WWB	1
Zw	4
Loondienst	1
loondienst + WW	1
zelfstandige i.c.m. loondienst	1
zelfstandige nieuwe KvK	1
Zelfstandigen zonder terugval uitkering	39
Loondienst	6
Onbekend	1
Zelfstandige	17
zelfstandige andere KvK (partner)	1
zelfstandige i.c.m. loondienst	4
zelfstandige nieuwe KvK	2
zelfstandige?	8
Eindtotaal	124

Algemene persoonsgegevens

Algemene gegevens onderneming

Gegevens onderneming start Bbz (bekende gegevens nakijken met cliënt of ze kloppen.)

Kvk.....

Naam bedrijf.....

Vestigingsadres anders dan privé adres:.....

Aantal vestigingen:.....

Medewerkers in dienst:.....

1. Inkomenssituatie voor aanvang Bbz: soort uitkering

- A. WIJ
- B. WWB
- C. WWIK
- D. WAO
- E. WIA
- F. WW
- G. Anders, nl.....

2. Wat was de voornaamste reden om traject voor zelfstandige (Bbz) in te gaan;

- A. Wens om uit de uitkering te komen
- B. Meer verdienen
- C. Eigen baas zijn
- D. Flexibelere werktijden (beter werk + gezin combineren)
- E. De uitdaging
- F. Gat in de markt
- G. Onvrede huidige situatie
- H. Lukt niet om baan in loondienst te krijgen
- I. Familieleden/ vrienden/ kennissen met onderneming
- J. Was al zelfstandige
- K. Marginale activiteiten uitbreiden
- L. Anders, nl...

3. Wat voor traject volgde u?

- A. TPZ + voorbereidingsjaar + Bbz
- B. Voorbereidingsjaar + Bbz

- C. Alleen Bbz
- D. Anders, nl....

4. Wie begeleide u met het schrijven van uw ondernemingsplan?

- 1. Geen begeleiding
- 2. Advisor
- 3. Vuurkracht
- 4. Mijn Eigen Onderneming
- 5. Memo Trainingen Amsterdam (MTA)
- 6. Jasmijn
- 7. Heller
- 8. IMK Intermediair BV
- 9. Stew
- 10. USG Restart BV
- 11. Klantmanager zelf
- 12. Overige

5. Had u tijdens de Bbz, nastart begeleiding, zo ja, welk re-integratie bureau begeleide u?

- 1. Geen nastart begeleiding
- 2. Advisor
- 3. Vuurkracht
- 4. Mijn Eigen Onderneming
- 5. Memo Trainingen Amsterdam (MTA):
- 6. Jasmijn
- 7. Heller
- 8. IMK Intermediair BV
- 9. Stew
- 10. USG Restart BV
- 11. Klantmanager zelf
- 12. Overige

6. Activiteit onderneming: Is het bedrijf waarmee hij/zij is begonnen na het BBZ nog actief, of runt de ondernemer nu een ander bedrijf?

- 1. Onderneming is nog actief (naar vraag 7)
- 2. Onderneming is nog actief + nieuwe onderneming (naar vraag 7)
- 3. Onderneming is gedeeltelijk actief (naar vraag 7)
- 4. Onderneming is op papier nog actief (KvK inschrijving), maar in praktijk niet. (naar vraag 12)
- 5. Onderneming is beëindigd (naar vraag 12)
- 6. Onderneming is overgenomen (naar vraag 12)
- 7. Onderneming beëindigd en nieuwe onderneming gestart (naar vraag 12)

OPTIONEEL Indien de onderneming actief is;

Stand van zaken onderneming:

Ik wil u nu wat vragen stellen over hoe het op dit moment met uw onderneming gaat

7. Levert uw onderneming voldoende inkomsten op om de noodzakelijke bestaanskosten van uw huishouden te kunnen betalen en aan al uw verplichtingen te kunnen voldoen?

1. Voldoende inkomsten uit onderneming
2. Gedeeltelijk voldoende inkomsten uit onderneming
3. Onvoldoende of geen inkomsten uit onderneming

8. Heeft u op dit moment nog andere inkomsten dan de onderneming?

1. Geen
2. Loondienst parttime, min 6 maanden
3. Loondienst fulltime, min 6 maanden
4. Loondienst kort contract, < 6 maanden
5. Loondienst seizoenswerk
6. Inkomen/ onderhouden door partner
7. Inkomen/ onderhouden door familie
8. Inkomen/ onderhouden door derde
9. Uitkering
10. Vermogen
11. Pensioen/ AOW
12. Overige

9. Hoe is dit de afgelopen jaren geweest, haalde u al uw inkomsten uit uw onderneming of moest u een beroep doen op andere inkomstenbronnen?

1. Nee, alle inkomsten uit onderneming
2. Ja, ander inkomen, nl
 - a. Loondienst parttime
 - b. Loondienst fulltime
 - c. Loondienst seizoenswerk
 - d. Inkomen/ onderhouden door partner
 - e. Inkomen/ onderhouden door familie
 - f. Inkomen/ onderhouden door derde
 - g. Vermogen
 - h. Pensioen/ AOW

- i. Overige (bijv. lage bestaanskosten)
- 3. Ja, een uitkering

10. Hoe lang is de periode dat u echt actief bent geweest met de onderneming?

- 1. 0-6 maanden (half j.)
- 2. 6 -12 maanden (half - 1 j.)
- 3. 12-18 maanden (1 – 1,5jaar)
- 4. 18-24 maanden (1,5 – 2 jaar)
- 5. 24-30 maanden (2- 2,5 jaar)
- 6. 30-36 maanden (2,5-3 jaar)
- 7. 36- 42 maanden (3- 3,5 jaar)
- 8. 42-48 (4-4,5 jaar)
- 9. > 48 maanden (>4,5 j.)

11. Wat is de toekomstverwachting van het bedrijf?

- 1. Onveranderd/ stabiel
- 2. Verwachte groei
- 3. Stagnatie (minder vraag/opdrachten))
- 4. Inkrimping (verkleinen van onderneming)
- 5. Binnenkort beroep op Bbz
- 6. Plannen tot beëindiging/ overname.

Optioneel: Onderneming is beëindigd/overname

12. Datum beëindiging/ overname/ niet meer actief:

13. Wat is de reden van het beëindigen/overname van de onderneming?

1. te weinig opdrachten
2. te weinig inkomsten
3. niet levensvatbaar
4. bedrijf draaide verlies
5. zelfstandig ondernemerschap beviel niet,
6. persoonlijke omstandigheden
7. medische omstandigheden
8. overmacht & ongevallen
9. fraude
10. schulden
11. pensioen
12. overlijden
13. geschil, vertrek of overlijden medevennoot

1. Wat zijn de inkomsten nu, april 2013:

1. Geen
2. Loondienst parttime, min 6 maanden
3. Loondienst fulltime, min 6 maanden
4. Loondienst kort contract, < 6 maanden
5. Loondienst seizoenswerk
6. Inkomen/ onderhouden door partner
7. Inkomen/ onderhouden door familie
8. Inkomen/ onderhouden door derde
9. Uitkering
10. Vermogen
11. Pensioen/ AOW
12. Overige

Nu nog wat vragen over toen uw oude onderneming nog bestond

14. Toen onderneming nog bestond: Kon u toen rondkomen van uw onderneming qua bestaanskosten en verplichtingen?

1. Voldoende inkomsten uit onderneming
2. Gedeeltelijk voldoende inkomsten uit onderneming (bijv. seizoensgebonden of i.c.m. loondienst)
3. Onvoldoende of geen inkomsten uit onderneming

15. Waren er toen u nog als zelfstandige werkte nog andere inkomsten, anders dan de onderneming?

2. Geen
3. Loondienst parttime, min 6 maanden
4. Loondienst fulltime, min 6 maanden
5. Loondienst kort contract, < 6 maanden
6. Loondienst seizoenswerk
7. Inkomen/ onderhouden door partner
8. Inkomen/ onderhouden door familie
9. Inkomen/ onderhouden door derde
10. Uitkering
11. Vermogen
12. Pensioen/ AOW
13. Overige

14. Hoe lang was u echt actief met de onderneming? (dus onderbreking of passief niet meegerekend)

1. 0-6 maanden (half j.)
2. 6 -12 maanden (half - 1 j.)
3. 12-18 maanden (1 – 1,5jaar)
4. 18-24 maanden (1,5 – 2 jaar)
5. 24-30 maanden (2- 2,5 jaar)
6. 30-36 maanden (2,5-3 jaar)
7. 36- 42 maanden (3- 3,5 jaar)
8. 42-48 (4-4,5 jaar)
9. > 48 maanden (>4,5 j.)

Gegevens nieuwe onderneming

15. Navraag gegevens nieuwe onderneming (bekende gegevens nakijken met cliënt of ze kloppen.)

Kvk.....

Naam bedrijf.....

Startdatum

Vestigingsadres anders dan privé adres:.....

Aantal vestigingen:.....

Dochteronderneming of onderdeel van groep ondernemingen: ja/nee

Medewerkers:.....

16. Welke activiteiten voert/voerde het bedrijf uit? Tot welke bedrijfssector behoort het?

1. Zakelijke diensten
2. Persoonlijke diensten
3. Bouw
4. Horeca
5. Detailhandel
6. Financieel
7. Groothandel
8. Industrie
9. Vervoer
10. Landbouw, bosbouw, visserij
11. Overige

17. Kunt u rondkomen van uw onderneming qua bestaanskosten en verplichtingen?

1. Volledig levensonderhoud uit onderneming
2. Gedeeltelijk levensonderhoud uit onderneming
3. Geen levensonderhoud uit onderneming

18. Zijn er nog andere inkomsten, anders dan de onderneming

1. Geen
2. Loondienst parttime, min 6 maanden
3. Loondienst fulltime, min 6 maanden
4. Loondienst kort contract, < 6 maanden
5. Loondienst seizoenswerk
6. Inkomen/ onderhouden door partner
7. Inkomen/ onderhouden door familie
8. Inkomen/ onderhouden door derde
9. Uitkering

- 10. Vermogen
- 11. Pensioen/ AOW
- 12. Overige

19. Hoe is dit de afgelopen jaren geweest, haalde u al uw inkomsten uit uw onderneming of moest u een beroep doen op andere inkomstenbronnen?

- 1. Nee, alle inkomsten uit onderneming
- 2. Ja, ander inkomen, nl
 - a. Loondienst parttime
 - b. Loondienst fulltime
 - c. Loondienst seizoenswerk
 - d. Inkomen/ onderhouden door partner
 - e. Inkomen/ onderhouden door familie
 - f. Inkomen/ onderhouden door derde
 - g. Vermogen
 - h. Pensioen/ AOW
 - i. Overige (bijv. lage bestaanskosten)
- 3. Ja, een uitkering

20. Hoe lang is de periode dat u echt actief bent geweest met de onderneming?

- 10. 0-6 maanden (half j.)
- 11. 6 -12 maanden (half - 1 j.)
- 12. 12-18 maanden (1 – 1,5jaar)
- 13. 18-24 maanden (1,5 – 2 jaar)
- 14. 24-30 maanden (2- 2,5 jaar)
- 15. 30-36 maanden (2,5-3 jaar)
- 16. 36- 42 maanden (3- 3,5 jaar)
- 17. 42-48 (4-4,5 jaar)
- 18. > 48 maanden (>4,5 j.)

21. Wat is de toekomstverwachting van het bedrijf?

- 1. Onveranderd/ stabiel
- 2. Verwachte groei
- 3. Stagnatie (minder vraag/opdrachten))
- 4. Inkrimping (verkleinen van onderneming)
- 5. Binnenkort beroep op Bbz
- 6. Plannen tot beëindiging/ overname.

Het onderzoek model

De doelstelling van dit onderzoek is om een eerste beeld te krijgen van het beloop van de voormalig starters van Afdeling zelfstandigen. Het thema van het onderzoek is de mate van duurzame verzelfstandiging in aantallen en duur, zonder dat het een verklarend onderzoek is. Afdelingen zelfstandigen wil deze aantallen uiteindelijk gebruiken als input voor een effectmeting naar hun eigen beleid en de begeleidingstrajecten binnen het Bbz met als oogpunt het verhogen van de duurzame verzelfstandiging. Uiteindelijk zal de Afdeling willen aantonen dat ondanks dat het Bbz een zinvolle investering kan zijn om cliënten uit de uitkering te laten stromen en haar bestaansrecht binnen de organisatie te onderstrepen. De reden dat er een vooronderzoek nodig is om de gegevens/ input te verzamelen is omdat deze niet zomaar opvraagbaar zijn.

Om onderzoek te doen naar lange termijn resultaten zal er een selectie moeten komen van een groep voormalige starters van een aantal jaar geleden. In samenspraak met Afdeling Zelfstandigen is voor het volgende **onderzoekkader** gekozen om te onderzoek:

Startende ondernemers die tussen 2008- 2010 gebruik hebben gemaakt van het Bbz en deze succesvol hebben afgerond en dus zijn gestart met een levensvatbare onderneming. Gekeken wordt hoe het deze starters is vergaan en of zij nog een actieve onderneming hebben. Als peildatum wordt 1 april 2013 vastgehouden. Rond deze datum zijn alle gegevens verzameld.

De centrale onderzoeksvraag

Duurzame verzelfstandiging

In welke mate is er bij de doelgroep (*starters bij afdeling zelfstandigen gemeente Groningen die tussen 2008-2010 een traject in het kader van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen succesvol heeft afgerond*) sprake van duurzame verzelfstandiging in 2013?

De deelvragen

Deelvraag I: Wat is de inkomstenbron van de ondernemingen (actief en niet-actief) die op 1 april 2013 nog bij de KvK staan ingeschreven en wat is de bestaansduur van de onderneming?

Deelvraag II: Wat is de inkomstenbron geweest van de starters over de hele periode einde Bbz - 1 april 2013?

Deelvraag III: Wat is de mate van duurzame uitstroom na einde traject opgesplitst naar inkomstenbron?

Hoe zal het onderzoek uitgevoerd worden?

Tussen februari-juli 2013 zal het praktijkonderzoek plaats vinden. Dit deel van het onderzoek zal deels bestaan uit dossieronderzoek en deels door telefonische enquête. Er zullen gegevens worden opgevraagd in het computersysteem. Voor ontbrekende gegevens zal geïnformeerd worden bij de medewerkers binnen team zelfstandigen die contactpersonen zijn van de cliënt. Als ook de medewerker de kennis niet heeft dan zal de cliënt zelf benaderd moeten worden. Indien dit het geval is zal de cliënt vooraf per brief ingelicht worden over een telefonische enquête die afgenomen wordt.

Wat boven is beschreven blijkt in de praktijk meer werk te zijn dan geanticipeerd. De oorzaak hiervan is dat alles handmatig moest worden opgevraagd, uitgeprint en verwerkt in Excel. Ook blijkt het thema duurzame verzelfstandiging breder dan verwacht. Wat eerst een simpel onderzoek leek, blijkt nog veel lastiger te zijn. Om een betrouwbaar beeld te kunnen schetsen van de starters moet met veel aspecten rekening gehouden worden.

Uiteindelijk zijn nu alle digitale gegevens uitgeprint en op naam in 3 grote mappen geplaatst. Ook zijn alle gegevens genoteerd in Excel. Er is een tussentijdse presentatie gehouden intern van alle verzamelde gegevens. Nu zal ik het onderzoek willen uitdiepen door in het onderzoeksrapport een juridisch achtergrond te schrijven over het Bbz voor de starters. Ik zal onderzoeken of er een koppeling is te maken met het thema duurzame verzelfstandiging.

Voor de ontbrekende digitale gegevens is het een kwestie van het interviewen van de consultants, de digitale gegevens nader uitwerken en een lijst opstellen van starters die geïnterviewd moeten worden voor ontbrekende gegevens. Er zullen grofweg 100 cliënten geïnterviewd moeten worden. Voor de verwerking van de gegevens zal veel met Excel worden gewerkt. Daarom zal ik ook een cursus Excel volgen.

Ik heb voor het praktijkdeel samengewerkt met een medewerker van de SOZawe namelijk Tjallien Lageveen die tevens mijn begeleider is. Dit om de volgende redenen:

- Het computersysteem binnen de gemeente is zo onoverzichtelijk en er is zo weinig bekend dat het opstellen van een lijst met de doelgroep een klus op zich is geworden die ik onmogelijk alleen kan doen;
- Voor veel informatie moeten andere Afdelingen van de SOZawe benaderd worden, deze medewerker kent de weg binnen de organisatie;
- Veel klanten zullen per telefonische enquête benaderd moeten worden;
- De Afdeling wil vaart in dit gedeelte van het onderzoek.